GOETHE

FAUST

Çeviren :
Recai BİLGİN

Kapak : NAMIK BAYIK

Fiyatı 750 Krş.

GOETHE

FAUST

Recai BİLGİN

DÜNYA MUHARRİRLERİNDEN PİYESLER SERİSİ: 11

GOETHE

FAUST

Çeviren:
Recai BİLGİN

İSTANBUL
REMZİ KİTABEVİ
93, Ankara Caddesi, 93

YÜKSELEN MATBAASI
İSTANBUL — 1966

Ö N S Ö Z

F A U S T Almanların en büyük şairi, düşünürü ve aynı zamanda bir filozofu olan Johann Wolfgang von *G O E T H E*'nin hiç şüphe yok ki en ünlü eseridir. Kendisinin trajedi adını verdiği bu eserde, alelade gibi görünen olaylarda ve bu olaylar sırasında söylenen sözlerde, öyle derin bir felsefe vardır ki, bunu kavrayamayan pek çok aydınlar, ciltler dolusu tefsirlerine rağmen, bu eseri gerektiği gibi anlayamamaktadırlar.

Ben bu eseri yıllarca uğraşmak suretiyle dilimize çevirirken, her halde tahmin edileceği gibi, birçok tefsirlerini okudum, bu konuda yetkili Alman profesörler tarafından verilen konferansları dinledim, hatta eserin ihtiva ettiği felsefe ile ilgili çevrelerde yapılan tartışmalarda hazır bulundum ve sonunda kendime göre bir fikir edindim. Bu fikrin tamamen doğru olduğunu iddia etmeden, belki eseri okuyanlara bir faydası olur düşüncesiyle, bunu burada kısaca belirtiyorum.

G O E T H E'nin eserinde *F A U S T* adını verdiği şahıs, tıpkı kendisi gibi, birçok bilimleri tahsil etmiş, çok okumuş, olgun, aydın ve hür fikirli bir insanı temsil ediyor. Bu adam (*F A U S T*'un çalışma odasında tek başına söylediği sözlerden açıkça anlaşıldığı gibi) bu kadar çok şeyler öğrendiği halde gene hiç bir şey bilmediğine inanmakta ve *HAKİKATI ARAMAKTADIR*. Aradığı *HAKİ-*

KAT'ın neyle ilgili olduğunu gene *F A U S T*'un aynı sözlerinden anlamak güç değildir. Burada özellikle (... hatta maalesef ilâhiyat bile okudum) sözü üzerinde önemle durmak gerekiyor. Zira *G O E T H E* o çağdaki koyu dinsel taassuba rağmen çok cesurca fikirler ortaya atmış, Kâinatın Ulu Yaratanı ve yaratılışı hakkında, çok iyi incelediği bütün din kitaplarının belirttikleri hususları Akıl ve Hikmete yeter derecede uygun bulmamış ve dinlerin doğmalarından sıyrılarak, *HAKİKAT*'ı ilim ve fennin ışığı altında aramaya koyulmuştur.

F A U S T aynı zamanda edebî bir eser olduğuna göre, Goethe esas fikirleri belirtmek için taşıyıcı madde olarak araya bol bol hayal de katmıştır. *F A U S T*'un hakikatı ararken büyücülüğe başvurması, şeytanla anlaşması, gençleşmesi, şeytanın sihirbazlıkları ve saire bunların başlıcalarıdır. Esasen Goethe bunları araya katmasının sebebini eserin baş tarafına eklediği *(Sahnede Ön temsil)* kısmında apaçık anlatmaktadır. Fakat bütün bunlara rağmen esas fikirler gene açıkça belirmektedir. Bunlara birer örnek olarak, komşu kadın Marthe'nin bahçesinde Gretchen'in Faust'a: *(Sen Tanrı'ya inanıyor musun?)* diye sorması üzerine: (Acaba kim ben Tanrı'ya inanıyorum demeye cesaret edebilir? Bunu papazlara veya bilginlere bile sorsan, cevapları soruyu soranla alay gibi bir şey olur - O halde inanmıyor musun? - Beni yanlış anlama güzel Melek, kim ona bir isim vermek cesaretini gösterebilir ve ben ona inanmıyorum demeye cüret edebilir?... her şey senin beynine ve kalbine sokularak, ebedi bir muamma halinde, göze görünmeden veya görünerek, yanında dolaşıp durmuyor mu? Bu muamma ne kadar büyük olursa olsun, sen kalbini onunla doldur ve bütün duygunla mutlu olduğun vakit ona ister saadet de, ister kalp de, ister aşk de, istersen de Tanrı de! Ben ona isim bulamıyorum) şeklindeki sözlerini gösterebiliriz. Keza, Faust'un Gretchen'i iğfal et-

tikten sonra ıssız yerlere kaçıp bir mağaraya sığındığı vakit *(Kasvetli bir gün - Ova)* sahnesinde, Mephistopheles gelip de ona sevgilisinin perişan bir halde bulunduğunu haber verdiği sırada ona: (*Git, onu kurtar*) demesi üzerine: (*Bu yalnız onun başına gelen bir hal değil ki...*) cevabını alınca, kendinden geçerek: (*... böyle bir sefalet uçurumuna birden fazla mahlûkun yuvarlanmış olmasını ve ilk yuvarlananın, çektiği yürek paralayıcı ölüm acılariyle, Ebedî Bağışlayıcının nazarında, bütün diğer kurbanların günahları için kefaret teşkil etmemiş olmasını hiç bir insan ruhu kavrayamıyor*) diye haykırması, *KÂİNATIN ULU YARATANINA* karşı bir isyandan ziyade, eserin hangi felsefeye dayandığını gösteren bir düşüncedir.

Şimdi eserdeki olayların temelini teşkil eden iki bahis tutuşmasını ele alarak, bunların sonucunu gözden geçirelim:

Bu bahislerin birincisi Tanrı ile şeytan (Mephistopheles) arasındadır. Şeytan *F A U S T*'un ne yaptığını bilmediğini ileri sürerek, Tanrı'nın güvendiği bu kulunu kendi yolunda sürüklemek için izin istiyor. Tanrı da, *F A U S T*'un henüz *H A K İ K A T*'ı bulamamış olmasına rağmen, doğru yoldan ayrılmayacağından emin olarak, bu izni veriyor.

İkinci bahis ise *F A U S T* ile şeytan arasındadır. Şeytan Faust'a hayatın bütün zevklerini tattıracağını ve onu mutlu kılacağını vaadediyor. Faust da: *(Ben ne isem, enin-de de sonunda da gene oyum... eğer bir gün zamana «Dur gitme, aman ne güzelsin!» dersem, o zaman yok olayım)* diyor.

Netice ne oluyor? Faust şeytanın her dediğini yaptığı halde, gene onun vaadettiği mutluluğa eremiyor. Zamana: (Dur gitme, aman ne güzelsin!) demiyor. Bu sebepten

şeytana karşı bahsi kazanıyor. Dolayısıyle şeytan da Tanrı'ya karşı bahsi kaybediyor, çünkü Faust, şeytanın teşvikiyle ve hatta onun eliyle işlediği cinayetlere rağmen, gene kendini kaybetmiyor ve kötülükten bir kat daha nefret ediyor.

Bu kısa açıklamamla eseri okuyacak olan hür fikirli aydınlara biraz olsun yardımda bulunabilirsem ne mutlu bana.

Recai BİLGİN

İTHAF (1)

Vaktiyle pek erken (2) olarak, bulanık nazarlarıma görünmüş olan titrek hayaletler (3), gene yaklaşıyorsunuz. Bu sefer sizi yakalamaya yelteneyim mi dersiniz? Kalbimde o vehimlere (4) karşı, hâlâ bir meyil duyuyormuyum acab? Hep üşüşüyorsunuz! Peki öyleyse, buharların ve sislerin içinden sıyrılarak, etrafında yükseldiğiniz gibi, haydi hükümran olunuz bakalım. Alayınızın etrafında esen sihirli havadan, içimin gençlik heyecaniyle titrediğini hissediyorum.

Beraberinizde sevinçli günlerin hayallerini getiriyorsunuz, ve bu arada bazı sevgili gölgeler beliriyor. Eski ve yarı unutulmuş bir masal gibi, ilk sevgi ve dostluklar da, bunlarla beraber canlanıyor. Istıraplar yenileniyor. Hayatın dolambaçlı ve şaşkın gidişinden şikâyetler tekrarlanıyor. Benden önce göçüp giden, ve güzel saatlerin mutluluğuna aldanan o iyi insanların adları sayılıyor.

O ruhlar, ilk olarak kendilerine söylediğim şarkıları

---

(1) Goethe bununla kendi hafızasına hitabederek, eserinin ilk şeklini bunu yakından görmüş olan akraba ve dostlarını hatırlıyor.

(2) Pek erken olarak, zira o zaman Goethe henüz pek gençmiş.

(3) Titrek hayaletler, Goethe'nin o zamanki genç kafasında (kendi deyimiyle: bulanık nazarları önünde) istediği gibi tecessüm ettiremediği, ve şimdi Faust'ta iyice canlandırdığı şahsiyetlerdir.

(4) Vehimlerden maksat, şairin tahayyül kuvvetidir.

işitmiyorlar. O sevimli kalabalık toz gibi dağıldı. O ilk yankı da, heyhat! eridi gitti. Benim elemim yabancı bir kitleye aksediyor, ve onun takdirleri bile yüreğimi üzüyor. Vaktiyle benim şarkılarımla neşelenenler de, eğer hâlâ yaşıyorlarsa, şimdi dünyanın dört bucağına dağılmış bir halde, dolaşıp duruyorlar.

Ruhların o sessiz ve vakarlı ülkesine karşı, çoktanberi alışıklığını kaybettiğim bir özleyiş duyuyorum.

Mırıltıya dönen şarkım, çalgılı fırıldak (1) gibi, şimdi havada gelişigüzel nağmeler halinde yüzüyor. Bana bir ürperme geliyor. Gözyaşlarım birbirini kovalıyor. O katı kalbimin inceldiğini ve yumuşadığını hissediyorum. Malik olduğum şeyleri uzaktaymış gibi görüyorum. Ortadan kaybolanlar da, benim için birer gerçek oluyor.

---

(1) Almanların (Äolharfe), Fransızların da (Harpe d'Eole) dedikleri âlet, gerilmiş tellerden ve küçük borulardan yapılmış, rüzgârın istikametine göre dönen, ve rüzgâr vurdukça hafif sesler çıkartan bir fırıldaktır. Aeol) veya (Eole) Yunan esatirinde rüzgârlar kralı (Aeolos) un ismidir. Biz burada (Eol harpı) veya (rüzgâr ergenunu) diyebilirdik. Fakat ben en uygun olarak, yukarda olduğu gibi, (çalgılı fırıldak) sözünü tercih ettim.

SAHNEDE ÖNTEMSİL.

Müdür. Piyes yazarı şair. Komik.

MÜDÜR

Siz ki, her ikiniz de pek çok defalar, sıkıntı ve üzüntü içindeyken, bana yardım ettiniz, söyleyiniz bakayım: Alman ülkelerinde bizim giriştiğimiz bu işten ne umuyorsunuz? Ben bu halka hoş görünmeyi pek isterdim, bilhassa o hem yaşamasını, hem de yaşatmasını (1) bildiği için. Direkler dikildi, tahtalar çakıldı, herkes bir eğlence bekliyor. Hepsi kaşlarını kaldırmışlar, (2) şurada sessiz sessiz oturuyorlar, ve bir sürprizle karşılaşmak için can atıyorlar.

Ben halkın ruhiyle nasıl uzlaşıldığını bilirim. Bununla beraber hiç bir vakit bu kadar zor bir durumda kalmamıştım: Gerçi onlar şaheserlere alışık değildirler, fakat şaşılacak derecede çok okumuşlardır. Bütün piyeslerimizin taze, yepyeni ve önemli konulu olması, ve aynı zamanda hoşa da gitmesi için, ne yapsak? Çünkü hiç şüphe yok ki ben, bu kalabalığın kulübemize doğru akın akın koşuştuğunu, arkası kesilmeyen şiddetli feryatlar arasında, o mubarek daracık kapıdan içeri girmek için sıkıştığını, gündüz aydınlığında, daha saat dört bile olmadan, itişe kakışa gişeye sokulmak için savaştığını, ve sanki açlık

(1) Alman halkının, eğlenceye düşkün olduğu kadar, kadirşinas da olduğunu anlatmak istiyor.

(2) Kalkık kaşlar bekleme belirtisidir.

tehlikesi karşısında fırın kapılarında ekmek kapışıyormuş gibi, bir bilet için vücudunun hemen hemen yarısını ezdirdiğini görürsem, pek memnun olurum. Böyle çeşitli insanlara tesir edecek olan bu mucizeyi ancak şair yaratabilir. Kuzum dostum, bugün bunu yapıver!

ŞAİR

Aman bana o karmakarışık kitleden söz açma. Onu görünce ilham perisi kaçıp gidiyor. Bizi istemediğimiz halde girdaba doğru çeken o dalga dalga kalabalığı gözümün önüne getirme. Hayır, sen beni öyle sessiz bir gökyüzü derbendine götür ki, orada şairin gönlünde yalnız saf neşe çiçekleri açsın, kalbimizin kutsal duyguları olan sevgi ve dostluk, orada tanrısal bir elin yardımıyle, vücut bulsun ve gelişsin.

Heyhat! Şurada göğsümüzün derinliğinden fışkıran, dudaklarımızın titriyerek kekelediği, kâh muvaffakiyetsizliğe uğrayan ve kâh başarı kazanan şeyleri, şu zalim anın zorbalığı yutuveriyor. Çok defalar bunlar, ancak aradan yıllar geçtikten sonra, mükemmel bir şekilde beliriyor. Parlayan şeyler o ana mahsus olmak üzere vücut buluyor, gerçek olanları da, gelecek nesiller için saklı kalıyor.

KOMİK

Gelecek nesillerin lafını bile işitmek istemiyorum. Eğer ben de bunlarla uğraşacak olsaydım, şimdiki nesli kim eğlendirecekti? Mademki bu nesil eğlence istiyor, bunu elde etmelidir. Ben öyle sanıyorum ki, dürüst bir delikanlının varlığı, her zaman için bir şeydir. Hoşa gidecek şekilde söz söylemesini bileni halkın kaprisi yıldırmaz. Onu daha çok güvenle heyecanlandırmak için, karşısında büyük bir kitle görmek ister. Onun için sadece

dürüst ve herkese örnek olunuz. Muhayyelenizi akıl, anlayış, duygu ve ihtiras gibi bütün arkadaşlarıyle birlikte, fakat —bunu iyi belleyiniz— deliliği de kadro dışında bırakmadan, dile getiriniz!

MÜDÜR

Fakat bilhassa yeter derecede hareket gösteriniz! Seyre gelenler, en çok görmek isterler. Seyirci kitlesinin gözleri önünden, ağızlarını hayretten açık bırakacak kadar çok şeyler geçirebildiniz mi, bütün davayı hemen kazandınız, ve çok sevilen bir adam oldunuz demektir. Kitleyi ancak kitleyle elde edebilirsiniz. Herkes kendisi için, gene kendiliğinden bir şey seçer. Ortaya çok şeyler döken, çok kimseleri tatmin etmiş olur, ve herkes buradan memnun olarak çıkar.

Bir piyes mi sunacaksınız, onu hemen birçok parçalara bölünüz! Böyle bir çeşni, size mutlaka başarı kazandırır. Bunun meydana getirilmesi, düşünülmesi kadar kolaydır. Bir piyesi bütün olarak sunduğunuz takdirde, bu neye yarar? Nasıl olsa halk gene onu didikleyecek.

ŞAİR

Siz, bu tarzdaki sanatın ne kadar kötü olduğunu, bunun gerçek bir sanatkâra ne kadar az yaraştığını, hissetmiyorsunuz! Görüyorum ki, o şık bayların saçma sapan sözleri, sizin için artık birer düstur olmuş.

MÜDÜR

Böyle bir çatış beni üzmez: İyi tesir yapmak düşüncesinde olan bir adam, en iyi âlete bel bağlamak zorun-

dadır. Yaracağınız odunun (1) yumuşak olduğunu düşününüz, ve kimler için yazı yazdığınıza bakınız bir kere!

Kimisini buraya can sıkıntısı sürüklüyor, kimisi üstü dolu bir sofradan karnını doyurduktan (2) sonra geliyor, ve en kötüsü de şu ki, pek çoğu gazeteleri okumuş (3) bulunuyor. Bize, maskeli baloya gider gibi, dalgın bir halde koşuyorlar. Adımlarını kanatlandıran da, ancak merak duygusudur. Bayanlar kendilerine ve süslerine son derece itina ediyorlar, ve ücretsiz olarak onlar da birer rol oynuyorlar.

Siz şairler tepesinde (4) ne tahayyül edersiniz? Hıncahınç dolu bir salon, size ne sevinç verebilir? O velinimetleri yakından seyrediniz! Onlar yarı soğuk ve yarı kabadırlar. Kimisi temsilden sonra bir iskambil partisi, kimisi de bir kızın koynunda çılgın bir gece tasarlıyor. Zavallı deliler, böyle bir amaç için o sevimli ilham perilerini, ne diye bu kadar azaba sokarsınız? Size söylüyorum: sadece çok, hem de pek çok şeyler sunmalısınız. Böylece hiçbir vakit hedefinizden şaşmazsınız. İnsanların yalnız zihinlerini çelmeye bakınız. Onları tatmin etmek güçtür...

Sizi ne teşhir eder? Hayranlık mı yoksa ıstırap mı?

ŞAİR

Sen git de kendine başka bir uşak bul! Anlaşılan, senin hatırın için şairin, en yüksek bir hakkı, tabiatın kendisine bahşettiği insanlık hakkını, canice ayaklar altına

---

(1) Weiches Holz spalten = (Yumuşak odunu yarmak) deyimi (kolay bir iş yapmak) mânasında kullanılır. Aksi: (Hartes Holz bohren = güç iş yapmak).

(2), (3) Yani hem maddeten, hem de manen işba haline gelmiş bulunuyorlar. Onun için kafa yoramazlar.

(4) Şairler tepesi: Güzel sanatlar mensuplarının kâbesi sayılan (Parnas) dağıdır.

alması gerekiyor! O bütün kalpleri neyle harekete getiriyor! Her unsuru neyle yeniyor? Onun kalbinde dünyayı yeniden meydana getiren kuvvet, göğsünden taşan o ahenk değil midir? Tabiat gelişigüzel dönerek, sonsuz çilesini doldurmak için uğraşıp dururken, bütün yaratıklardan meydana gelen o ahenksiz kitleden, can sıkıcı ve karmakarışık sesler çıkarken, akıntıya kapılmış bir halde sürüklenen o bezgin kitleyi, ölçülü adımlarla yürütmek için, canlandırarak düzene sokan kimdir? Münzevileri genel ayine çağırarak, oradaki mükemmel ahenklere iştirak ettiren kimdir?

İhtiraslar fırtınasını kudurtan, akşam kızıllığını heybetli bir şekilde alevlendiren kimdir? Baharın bütün güzel çiçeklerini, sevgilinin geçtiği yollara serpen, her türlü başarılar için, birtakım önemsiz yapraklardan şeref çelenkleri ören kimdir? Gökleri güven altına alan. Tanrıları birleştiren kimdir?

Şairde beliren insan kuvveti.

KOMİK

O halde bu güzel kuvveti kullanarak, bir aşk macerasına girişir gibi, şairlik sanatınızı icra etsenize.

Rastgele birine yaklaşırsınız, ona karşı bir meyil duyarsınız, bir türlü ayrılamazsınız ve yavaş yavaş abayı yakarsınız. Saadetiniz gittikçe büyür, derken sataşmaya başlarsınız, kendinizden geçersiniz, arkasından ıstıraplar başgösterir ve, insan farkında bile olmadan, başlıbaşına bir roman meydana gelmiş olur.

İşte biz de böyle bir temsil vermeliyiz!

İnsanların hayatına tamamıyle dalınız! Bu hayatı herkes yaşadığı halde, pek çokları tanımaz. Siz onu neresinden yakalarsanız, orası meraklıdır.

Çeşitli manzaralar içinde az vuzuh, çok yanlışlık ve

küçücük bir gerçek kıvılcımı: işte herkesin susuzluğunu gideren ve canlanmasını sağlayan en iyi içki, böylece hazırlanır.

O zaman oyununuz karşısında, gençliğin en seçkin topluluğu biraraya gelerek bu açıklamayı merakla dinler. Ondan sonra ince ruhlular, eserlerinizden bir gıda emerler. Kâh öteki, kâh beriki heyecanlanır, ve her biri bunda kalbinde taşıdığının canlı bir örneğini görür.

Hem bunlar ağlamaya da, gülmeye de aynı derecede hazır olurlar. Coşkunluğu da severler ve hayale kapılmaktan zevk duyarlar. Kemale ermiş olana, hoş görünmenin hiç çaresi yoktur, fakat gelişme halinde bulunan, daima minnettar kalır.

ŞAİR

Öyleyse sen de bana, henüz benim gelişme halinde bulunduğum, bir sürü şarkıların içimden bir pınar gibi durmadan fışkırdığı, dünyanın gözüme sislere bürünmüş gibi göründüğü, tomurcukların henüz bana harikalar vaadettiği, ve bütün vadileri süsleyen binlerce çiçeği koparıp durduğum zamanları geri getir.

O zaman hiç bir şeyim yoktu, fakat gene halimden memnundum: Gerçeğe karşı iştiyak, yalandan da zevk duyardım.

Bana o taşkın duyguları, o derin ve acılarla dolu mutluluğu, kinin kuvvetini ve aşkın kudretini ver, gençliğimi bana iade et!

KOMİK

Aziz dostum, eğer bir savaş sırasında düşmanlar seni sıkıştırsaydı, eğer en sevimli kızlar zorla senin boynuna sarılsaydı, yahut bir yarışta erişilmesi güç olan hedefin

çelengi uzaktan göz kırpsaydı, veyahut da çetin ve baş döndürücü bir danstan sonra, geceyi sefahat içinde içki içerek geçirmek gerekseydi, o zaman gençliğe herhalde ihtiyacın olurdu. Fakat şu bildiğimiz çalgıya neşe ve cesaretle sarılmak, ve kendinizin bile bilmediğiniz bir hedefe doğru, güzel dolambaçlar çizerek ilerlemek, sizin gibi yaşlı bayların vazifesidir, ve biz sizi bundan dolayı daha az tebcil edecek değiliz. İhtiyarlık, söyledikleri gibi, insanı çocuklaştırmaz, o bizimi ancak hâlâ birer gerçek çocuk olarak bulur.

MÜDÜR

Yeter derecede lâkırdı edildi. Artık gerçekten iş yapınız da göreyim! Siz birbirinize iltifatlar savuruncaya kadar, faydalı bir şey meydana getirilebilirdi. Hep kabiliyetten söz edip durmak neye yarar? Kararsızlık gösterene o haç bir vakit görünmez. Mademki bir kere kendinizi şair olarak takdim ediyorsunuz, o halde şiire hâkim olunuz! Bize ne lâzım olduğunu biliyorsunuz: kuvvetli içkiler içmek istiyoruz. Onun için vakit kaybetmeden bunları hazırlamaya koyulunuz! Bugünkü işi yarına bırakmamalı, ve hiç bir gün boş geçirilmemeli. Azimkârlık, mümkün'ün yakasına hemen cesaretle yapışmalı. O zaman artık onu elinden kaçırmak istemez ve tesirini devam ettirir. Çünkü mecburdur.

Bilirsiniz ki, bizim Alman sahnelerinde, herkes dilediğini tecrübe eder. Onun için siz de bugün dekorları ve makineleri hiç esirgemeyiniz. Gökyüzünün hem büyük, hem de küçük ışığını (1) kullanınız. Yıldızları da diledi-

(1) Gökyüzünün büyük ışığı güneş, küçük ışığı da aydır.

ğiniz gibi israf edebilirsiniz. Sudan, ateşten, kayalıklardan, hayvanlardan ve kuşlardan yana, herhalde kıtlık çekmezsiniz.

O halde, şu daracık tahta barakanın içinde, bütün kâinatı dolaşınız ve ölçülü bir hızla, gökten inip dünyanın içinden geçerek, cehenneme kadar gidiniz!

GÖKTE PROLOG

Tanrı. Gökyüzü orduları. Sonra Mephistopheles.

(Üç başmelek öne geçerler.)

REFÂİL

Güneş, hep eski tarzda, yarışan kardeş kürelerin ahengi içinde fezayı inleterek, (1) mukadder olan yolculuğunu yıldırım hızıyle tamamlıyor. Hiç kimse hikmetine nüfuz edemediği halde, onun bakışı meleklere kuvvet veriyor. Akılların alamayacağı kadar yüksek olan o eserler, ilk günkü kadar muhteşem duruyor.

CEBRÂİL

Arz da bütün ihtişamiyle, kendi mihveri etrafında hızlı, hem de akılların alamayacağı kadar hızlı dönüyor. Cennet aydınlığı derin ve korkunç geceyle yer değiştiriyor. Deniz, kayaların engin dibinde, geniş hâreler halin-

---

(1) (Pythagoras) nazariyesine göre güneşin ve bütün seyyarelerin mahrekleri arasında ahenkli birer mesafe vardır. Sür'atli seyirleri dolayısıyle husule gelen sesler de, seyyarelerin musikisini teşkil eder.

Bu itibarla (Die Sonne tönt) cümlesini (Güneş fezayı inletiyor) şeklinde, (Wettgesang) tabirini (yarışan kardeş kürelerin ahengi) diye, (Donnergang) terkibini de, burada fezada bir uğultu husule getirecek derecede sür'atli bir seyir bahis konusu olduğu için, (yıldırım sür'atiyle) tarzından tercüme ettim.

de köpürüyor. Kayalar da, denizler de, kürelerin ebedî hızına kapılmışlar, sürüklenerek dönüyorlar.

MİKÂİL:

Kasırgalar da, yarış edercesine, denizden karaya ve karadan denize doğru gürlüyorlar, ve öfkelerinden her tarafa bir dehşet zinciri geriyorlar. O sırada gök gürültüsünü peşine takan bir yıldırımın kıvılcımı parlıyor. Fakat, Tanrım, senin elçilerin, gününün bu tatlı değişikliğini tebcil ediyorlar.

ÜÇÜ BİRDEN

Hiç kimse hikmetine nüfuz edemediği halde, senin bakışın meleklere kuvvet veriyor. Bütün o yüksek eserlerin de, ilk günkü kadar muhteşem duruyor.

MEPHİSTOPHELES

Ey Tanrım, mademki sen bir kere daha bize yaklaşarak, kâinatımızda her şeyin ne durumda bulunduğunu soruyorsun, ve esasen beni her zaman görmekten hoşlanıyordun, işte ben de hizmetkârlarının arasında karşına çıktım. Bütün çevredekiler benimle alay etseler bile, yüksek terimler kullanamayacağım için beni affet. Zira, eğer gülmek itiyadını bırakmamış olsaydın, benim lûgat paralayışım seni muhakkak güldürürdü.

Güneşle dünyalar hakkında söylenecek bir şey bilmiyorum, ben yalnız insanların nasıl azap çektiklerini görüyorum. Dünyanın küçük Tanrısı hep aynı halde ve gene ilk günkü gibi şaşılacak tabiatta. Eğer ona göklerin nurundan bir ışık bahşetmemiş olsaydın, herhalde biraz daha iyi yaşayabilecekti. O buna akıl diyor ve bunu ancak

bütün hayvanlardan daha hayvanca davranmak için kullanıyor.

Affınıza güvenerek ben onu, daima uçan, uçarak sıçrayan, ve otların arasına girince de hemen mahut şarkısını tutturan, şu uzun bacaklı ağustos böceğine benzetiyorum. Hep otların arasında kalsa gene iyi! O her pisliğe burnunu sokuyor.

TANRI

Bana söyleyecek başka bir şeyin yok mu? Sen her zaman yalnız şikâyet etmek için mi gelirsin? Dünyada sana hiç bir şey hoş görünmüyor mu?

MEPHİSTOPHELES

Hayır, Tanrım! ben orasını, her zamanki gibi, pek kötü buluyorum. İnsanlar sefalet içinde bulundukları zaman onlara acıyorum, hatta ben bile bu zavallılara eziyet edemiyorum.

TANRI

Faust'u tanıyor musun?

MEPHİSTOPHELES

Şu doktru mu?

TANRI

Benim kulumu!

MEPHİSTOPHELES

Pek doğru! O size özel surette hizmet ediyor. Divanenin yiyip içmesi bile insanca değil. Taşkınlık onu uzaklara sürüklüyor. Deliliğinin kendisi de yarı yarıya farkında.

Gökyüzünden en güzel yıldızları, yeryüzünden de en yüksek zevklerin hepsini istiyor. Bütün yakın ve uzak şeyler onun coşkun gönlünü tatmin etmiyor.

TANRI

O bana şimdi ancak karmakarışık şekilde bile hizmet etse, gene ben onu yakında aydınlığa kavuşturacağım. Bir fidan yeşillenirse, gelecek yılların onun çiçek ve meyvalarla süsliyeceğini, bahçıvan pekâlâ bilir.

MEPHİSTOPHELES

Nesine bahse girersiniz? Eğer onun usulca kendi yoluma saptırmak için bana izin verirseniz, bu adamı da kaybedeceksiniz!

TANRI

O yer yüzünde yaşadıkça bu sana yasak olmıyacak. İnsan uğraştığı müddetçe yanılır.

MEPHİSTOPHELES

Ben de size teşekkür ederim. Zira ölülerle uğraşmaktan hiç bir vakit hoşlanmadım. En çok dolgun ve taze yanakları severim. Bir cenaze için beni evimde arayanlar bulamazlar. Kedi fareye karşı nasılsa, (1) ben de bu işte öyleyim.

TANRI

Pekâlâ, onu sana bırakıyrum! Bu ruhu öz benliğinden çekip çıkart, ve eğer yakalayabilirsen, kendi yolunda onu da beraber uçuruma sürükle. Fakat, iyi bir insanın, ka-

(1) Farenin ölüsünden kediler hoşlanmazlar. Yalnız dirisiyle uğraşırlar.

ranlıklar içinde bocalarken bile doğru yolu müdrik bulunduğunu teslim etmek zorunda kalırsan, o zaman utan.

MEPHİSTOPHELES

Öyle olsun! zaten bu iş uzun sürmeyecek. Giriştiğim bahisten de hiç yılmıyorum. Fakat, eğer ben de amacıma erişirsem, o zaman bu zaferimden dolayı, müsaadenizle, bol bol göğsümü kabartacağım. Benim yeğenim olan ünlü yılan gibi, o da toz toprak yiyecek, hem de seve seve.

TANRI

O vakit de karşıma serbestçe çıkabilirsin. Ben senin gibilerden hiçbir zaman nefret etmedim. Münkir olan ruhlar arasında beni en az rahatsız eden şeytandır. İnsan faaliyetini pek kolay gevşetebilir ve mutlak istirahate çabuk ısınır. İşte onun için ben de, onu tahrik edip üzerinde müessir olabilecek bir yaratılışdaki şeytanı, ona memnuniyetle arkadaş olarak veriyorum.

*
* *

Fakat sizler, Tanrının öz evlâtları, bu canlı ve zengin güzellikler içinde bulunduğunuza sevininiz! Ebedi olarak işleyen ve yaşayan yaratıcı kudret, sizi şefkat ve sevgi ile kucaklasın. Müphem görünen şeyleri de zihinlerinde esaslı fikirlerle canlandırınız!

(Gökyüzü kapanır, başmelekler dağılırlar.)

MEPHİSTOPHELES

(Yalnız başına)

İhtiyarı arasıra görmekten hoşlanırım, ve aramızın açılmasından sakınırım. Büyük bir üstadın, şeytanla bile böyle insanca konuşması çok hoş bir şey doğrusu.

TRAJEDİNİN BİRİNCİ KISMI

Gece

(Yüksek kubbeli, dar ve gotik bir odada FAUST, heyecanlı bir halde, yazı masasının başında, iskemlesinde oturmaktadır.)

FAUST

Heyhat! Ateşli bir gayretle ve çok esaslı bir surette felsefe, hukuk, tababet ve hatta, maal'esef, ilâhiyat bile okudum. Böyle olduğu halde gene ben, zavallı deli! eskisinden hiç de daha akıllı değilim.

Bana hoca ve hatta doktor diyorlar, on yıldan beri öğrencilerimi burunlarından yakalıyarak, bir yukarı, bir aşağı, yalan yanlış sürüklüyorum. Buna rağmen gene bizim hiç bir şey bilemediğimizi görüyorum! İşte buna yüreğim yanıyor. Gerçi bütün o budalalardan, doktorlardan, öğretmenlerden, yazarlardan ve papazlardan daha akıllıyım, hiç bir kuruntu ve hiç bir kuşku içimi kemirmiyor, ne cehennemden, ve ne de şeytandan korktuğum var. Fakat buna karşılık bütün sevinçlerden de yoksul kaldım. Doğru bir şey bilmek, insanları ıslah etmek ve onları doğru yola getirmek için bir şeyler öğretebilmek kuruntusuna kapılmıyorum. Sonra dünyada ne mal ve mülküm, ne param, ne itibarım ve ne de asaletim var. Bu halde daha fazla yaşamayı bir köpek bile istemez!

Onun için ben de, acaba ruhun kuvveti sayesinde ve onun ağzından, bazı sırları öğrenebilir miyim diye, artık

acı terler dökerek bilmediğim şeyleri söylemekten kurtulmak, dünyanın ta en içerisinde neler bulunduğunu anlamak, bütün etkili kuvvetlerle hayat tohumlarını görmek, ve bu suretle artık söz tellâllığı yapmamak için, kendimi sihirbazlığa verdim.

Ey mehtap, benim elemimi bari bu son görüşün olsa... Ben seni bazan böyle gece yarılarına kadar bu masanın başında oturup beklerdim: o zaman, elemli dostum, sen bana kitaplarla kâğıtların üstünde görünürdün! Ah! senin o sevimli ışığında dağ tepelerine çıkarak mağaraların etrafında ruhlarla uçuşabilsem, o donuk aydınlığında çimenlikler üstünde gezebilsem, ve kafama dolan bütün bilgi dumanlarından kurtulup, senin şebneminde yıkanarak şifa bulabilsem!

Vay! ben hâlâ bu zındanda mı pinekliyorum? Ne uğursuz ve bunaltıcı bir duvar deliği burası... Göklerin sevgili ışığı bile boyalı camlardan içeri sızarken bulanıyor! Tırtılların delik deşik ettiği şu tozlu kitap yığınlarıyle darlaşan bu odada, isli kâğıt desteleri tavanın kubbesine kadar yükselmiş, şişeler, kutular ve âletler her tarafa tıka basa doldurulmuş, dedeler yadigârı ev eşyası da buraya tıkılmış. İşte senin görüp göreceğin dünya budur? Hem de ne dünya!

Göğsünün içinde kalbinin neden elemle ezildiğini, sebebini bilemediğim bir üzüntünün de niçin hayatının neşesini bozduğunu, hâlâ soruyor musun?

Tanrının insanları yaratarak içerisine salıverdiği o canlı tabiat yerine, senin çevrende isli ve küflü hayvan kaburgalarıyle ölü kemiklerinden başka bir şey yok.

Fırla! halk! geniş ovalara çık! Nostradamus (1) un kendi elinden çıkan bu esrarlı kitabın yoldaşlığı sana yet-

(1) Michel de Notre-Dame 16. ncı yüzyılda yaşamış bir heyetşinas ve hekimdir.

mez mi? O vakit yıldızların nasıl seyrettiklerini bileceksin, ve eğer tabiat sana bunu öğretirse, o zaman içinde doğacak bir kuvvetle, bir ruhun diğer bir ruhla nasıl konuştuğunu da sezeceksin. Kutsal işaretleri anlamak için burada boş yere düşünüp durma: ruhlar, işte siz benim yanımda uçuşuyorsunuz. Eğer sesimi işitiyorsanız bana cevap veriniz!

(Kitabı açar ve kâinatın ruhuna ait işareti görür.)

Ah! bunu görünce bütün varlığımı birdenbire nasıl bir sevinç kaplıyor! Taze ve mutlu bir yaşama saadetinin, içimde yeniden alevlenerek, sinirlerimde ve damarlarımda dolaştığını hissediyorum.

İçimdeki taşkınlığı dindiren, zavallı kalbimi sevinçle dolduran, ve esrarengiz bir tesirle, çevremdeki tabiat kuvvetlerini meydana çıkaran bu işaretlerin yazarı acaba bir Tanrı mıydı? Yoksa ben de bir Tanrı mıyım? Şimdi her şeyi anlıyorum! Bu temiz çizgilerin arasında yaratıcı Tabiatı, ruhumun önünde uzanmış görüyorum. O bilginin söylediklerini de ancak şimdi kavrıyorum:

> «Ruhlar âlemi kapalı değildir. Senin zihnin kapanmış ve kalbin ölmüş! Fakat sen üzülme, ey çömez, kalk ve o fani göğsünü şafakların kızıllığında yıka!»
>
> *(İşarete bakar)*

Her şey nasıl bir bütünlük teşkil ediyor, ve biri diğerinin içinde canlanıp yaşıyor! Göksel kuvvetler nasıl inip çıkıyorlar! Her tarafa bereket saçan hamlelerle, gökten inip arzın içinden geçiyorlar, ve ahenkli seslerle bütün kâinatı çınlatıyorlar!

Ne sahne! Fakat ah! ne yazık ki bu bir sahne oyunundan başka bir şey değil! Sonsuz tabiat, seni nerede ele ge-

çireyim? Bütün hayatın kaynağı, yerle göğün desteği olan memeler, sizleri de nerede bulayım? Solgun sinem size can atıyor. Sizler bol bol akarken, ve âlemi emzirirken, ben böyle boş yere dermansız mı kalayım?

(Memnun olmadığını gösteren bir tavırla kitabın sayfalarını çevirir ve arzın ruhuna ait işareti görür.)

Bu işaret de bana nasıl başka bir etki yapıyor! Arzın ruhu, sen bana daha yakınsın. Şimdiden kuvvetimin arttığını ve taze şarap içmiş gibi içimin alevlendiğini hissediyorum. Dünyada maceralara atılmak, yeryüzünün elem ve saadetine katlanmak, parçalanan geminin çatırdısından korkmadan fırtınalarla pençeleşmek için cesaret duyuyorum.

Tepemde bulutlar görünüyor...

Ay ışığını gizliyor...

Lamba sönüyor!

Dumanlar çıkıyor!.. Başımın etrafında kırmızı ışıklar beliriyor... Kubbeden doğru esen korkunç bir ürperti her tarafımı kaplıyor!

İşte hissediyorum: benim çağırdığım ruh, sen çevremde dolaşıyorsun. Meydana çık!

Ah! yüreğim nasıl kopacakmış gibi çarpıyor! Bütün benliğim yeni duygulara kavuşuyor. Kalbimin sana tamamıyle teslim olduğunu hissediyorum!

Meydana çıkacaksın! benim hayatım pahasına olsa da, gene meydana çıkacaksın!

(Kitabı eline alarak ruhun işaretine esrarengiz bir şeyler söyler. Kırmızımtrak bir alev hasıl olur, ve ruh bu alevin içinde görünür.)

RUH

Beni kim çağırıyor?

FAUST *(Başını öteye çevirerek)*

Ne korkunç çehre!

RUH

Sen beni bütün kudretinle cezbettin, küremin üstünden sömürerek çektin. Şimdi de...

FAUST

Of! sana tahammül edemiyorum!

RUH

Beni görmek, sesimi işitmek ve yüzüme bakmak için soluk soluğa yalvarıyordun. Bu şiddetli ve candan yalvarışına dayanamadım, ve işte geldim! Hangi miskin korkuya kapılıyorsun, ey insanüstü yaratık! Hani, ruhunun o feryadı nerede? Kendi kendine bir âlem yaratan, bu âlemi içinde besleyip büyüten, ve bizim seviyemize yükselip ruhlarla bir olmak için, sevinçten titreyerek coşan o kalbin nerede? Sesi bana kadar akseden ve bütün kuvvetiyle bana doğru koşan Faust, neredesin? Şimdi nefesimden ürkerek iliklerine kadar titreyen ve korkudan çekilip büzülen şu solucan sen misin?

FAUST

Alevden hayalet, karşında dize mi geleyim? İşte aradığın ben'im, Faust ben'im, ben de senin gibilerden'im!

RUH

Hayatın tufanları ve olayların fırtınaları içinde inip çıkarak, oraya buraya gidip geliyorum.

Doğum ve mezar...

Ebedi bir deniz...

Değişik bir faaliyet...

Ateşli bir hayat...

İşte ben, zamanın gürültülü tezgâhında bunları meydana getiriyorum, ve böylece halkatin canlı kisvesini dokuyorum. (1)

FAUST

Bütün dünyayı dolaşan gayretli ruh, kendimi sana ne kadar yakın buluyorum!

RUH

Sen kavrayabildiğin ruha benziyorsun, bana değil!

(Ortadan kaybolur.)

FAUST *(olduğu yere yıkılarak)*

Sana değil de ya kime?.....

Ben Tanrının benzeri olayım da, sana bile benzemeyeyim!.....

(Kapı vurulur.)

Hay Allah canını alsın! tanıdım: bu benim çömezim... En güzel saadetim mahvoluyor! Ne yazık ki bu duygusuz ve sırnaşık adam bütün hayaletleri kaçıracak!

(Sırtında gecelik, başında bir tâkke, elinde de bir lamba olduğu halde,

(1) Hilkatin canlı kisvesi = beşeriyet tarihi (Dr. Wilhelm König'in Faust'u izah eden eserinden.)

Wagner içeri girer. Faust öfkeyle ona doğru döner.)

WAGNER

Affedersiniz! Nutuk iradeder gibi bir şeyler söylediğinizi işittim de... Herhalde bir Yunan trajedisi okuyordunuz... Bu sanattan ben de biraz faydalanmak istiyorum, çünkü şimdiki zamanda bu çok revaçta... «Bir aktör bir papaza hocalık yapbilir» dediklerini çok işittim.

FAUST

Evet, şayet o papaz bir aktörse... Netekim bu da az görülmüş şeylerden değildir.

WAGNER

Heyhat! İnsan hep böyle kendi müzesinde mahpus kalırsa, ve dünyayı ancak bayramdan bayrama bir dürbünle uzaktan görürse, âlemi nasıl söz kuvvetiyle idare edebilir?

FAUST

O kabiliyeti kendinizde hissetmiyorsanız, sonradan edinemezsiniz. Eğer bu sizin ruhunuzdan fışkırarak, tabiî bir zevkin kuvvetiyle, bütün dinleyicilerin kalplerini teshir edemezse, nafile uğraşmayınız! Bu takdirde, başka bir ziyafet sofrasının artıklarını yoğurup kaynatınız, ve cılız alevler çıkıncaya kadar, küçük kül yığınınızı üfleyiniz! Böylece ancak çocuklarla maymunların takdirlerini kazanabilirsiniz, eğer bu da hoşunuza giderse... Herhalde, bu işi candan yapmazsanız, hiç bir vakit cana can katamazsınız.

WAGNER

Bir hatip ancak söz söylemekle yükselebilir. Çok iyi hissediyorum ki, ben bu hususta henüz pek geriyim.

FAUST

İnsan hayatını dürüstlükle kazanmalı! Sadece çıngırak gibi öten bir deli olmamalı! Az bir marifetle, insan kendi kendine, dirayet ve doğru fikir telkin edebilir. Cidd î olarak bir şey söylemek istiyorsanız, kelimelerin peşinden koşmaya lüzum var mı? Evet, beşeriyetin gözünü boyayan sizin parlak nutuklarınız, son baharda kuru yaprakları hışırdatan sisli rüzgâr kadar kasvetlidir!

WAGNER

Aman Allahım! San'at ne uzun, ömrümüz de ne kadar kısa! Benim tenkitten ibaret olan uğraşmalarım (1) sırasında bile, çok defa başım sıkışıyor ve göğsüm daralıyor. İnsanı esas kaynaklara götüren araçları elde etmek, kim bilir ne kadar zordur! Herhalde, daha yarı yola bile varmadan, benim gibi zavallı bir fani, muhakkak ölür.

FAUST

Parşömenler, bir içimi harareti ebedi olarak teskin eden, kutsal bir pınardır, değil mi? Eğer bu senin ruhundan fışkırmıyorsa, gene susuzluğunu gidermiş olmazsın.

WAGNER

Affedersiniz ama, bizlerden evvel meselâ bir bilgin adamın nasıl düşündüğünü görerek, sonradan bizim tekâ-

(1) Wagner burada: (Tenkit kolay, fakat sanat güçtür.) atasözünü hatırlayarak, kendisinin tenkitte bile ne kadar zorluk çektiğini anlatıyor.

mülde ne kadar ileri gittiğimizi anlamak için, eski zamanların ruhu oluvermek, herhalde çok eğlenceli olurdu.

FAUST

Evet, biz yıldızlara kadar yükseldik! Geçmiş zamanlar bizim için yedi mühürlü bir kitaptır, dostum. Sizin eski zamanların ruhu dediğiniz, gerçekte, o devirleri ayna gibi aksettiren, eski insanların kendi ruhlarından başka bir şey değildir. İşte bu da çok defa gerçekten bir fecaattır! Daha ilk bakışta önünüzden kaçar. Bu bir süprüntü tenekesi, bir hırdavat anbarı, ve nihayet, ancak kuklaların ağzına yakışan, çok zarif ahlâki vecizelerle süslenmiş, bir sokak komedyasıdır.

WAGNER

Bununla beraber gene herkes, hiç olmazsa dünya ile insanların kalbi ve ruhu hakkında, bir şeyler bilmek istiyor!

FAUST

Evet, eğer buna bilmek denilebilirse! Çocuğa asıl ismini söylemeye kim cesaret edebilir ki?

Bu hususta bir şeyler bilen bir kaç kişi akılsızlık ederek yüreklerindekini gizlemedikleri, duygularını ve görüşlerini halka açıkladıkları için, hep çarmıha gerildiler ve ateşte yakıldılar.

Rica ederim dostum, artık çok geç oldu, bunu bu seferlik burada keselim.

WAGNER

Sizinle böyle bilgince konuşmak için, sabahlara kadar bile oturmak isterdim. Fakat yarın, paskalyanın ilk günü

olduğundan, sizden birkaç sual sormama her halde müsaade edersiniz. Bütün gayretimle bilimsel incelemelerde bulunduğum için, her ne kadar çok şeyler biliyorsam da, gene her şeyi öğrenmek istiyorum.

(Çıkıp gider.)

FAUST *(Kendi kendine)*

Ancak böyle daima manasız şeylere yapışıp kalan, haris elleriyle toprakları kazarak define arayan, ve bir solucan bulunca sevinen dar kafalılar, bütün ümitlerini kaybetmiyorlar!

Böyle bir kimse burada, bütün ruhların etrafımı sardığı bir yerde, hiç ses çıkarabilir mi? Fakat bu seferlik sana teşekkür ederim, ey yeryüzü evlâtlarının en zavallısı. Çünkü, duygularımı altüst edecek bir ümitsizlikten sen beni kurtardın. Ah! o hayalet öyle dev cüsseli bir şeydi ki, ben kendimi âdeta cüce sandım.

Tanrının benzeri olan ben, ebedî gerçek aynasına çok yaklaştığımı sanıyor, ve artık fanilikten kurtularak, göklerin parlaklığı ve berraklığı içinde, sevinçle yüzüyordum. Kendimi bir melekten de üstün buluyor, ve serbest olan kuvvetimi tabiatın damarlarından geçirerek, yaratıcı kudreti haiz bir Tanrı gibi yaşamak zevkinin hülyasiyle övünüyordum. Şimdi bunun cezasını nasıl çekiyorum! Yıldırım gibi bir söz beni perişan etti.

Ben sana benzemek cüretinde bulunamam. zira: benim kudretim seni çekebildiği halde, alıkoymaya kâfi gelmedi. O mutlu anda kendimi ne kadar küçük, ve aynı zamanda ne kadar da büyük hissetmiştim. Sen beni insafsızca ittin, ve tekrar insanların bilinmeyen akıbetlerinin içine yuvarladın. Şimdi beni kim irşad edecek? Nelerden sakınacağım? İçimdeki arzuya mı byun eğeceğim? Heyhat!

Bizim ıstıraplarımız gibi, fiillerimiz de hayatımızda birer engel oluyor.

Zekânın kabul ettiği en mükemmel şeylere, daima yabancı unsurlar karşı geliyor. Bu dünyada iyiliğe nail olursak, o zaman en iyi şeyleri yalan ve kuruntu sayıyoruz. Bize hayat bahşeden yüksek duygular bile, dünyanın gürültüleri arasında uyuşup kalıyor.

İnsanın muhayyelesi, ümitlere kapılarak, cüretli bir uçuşla, Ebediyete doğru açıldığı vakit, bütün emelleri zamanın girdabında birer birer mahvolunca, ufacık bir saha ile yetinebiliyor. Fakat üzüntü derhal kalbin derinliklerine yerleşiyor, orada gizli ıstıraplar meydana getiriyor, ve durmadan çırpınarak, insanın neşesini ve rahatını kaçırıyor. Bu üzüntü durmadan kılık değiştirerek, bazan bir ev veya çiftlik, bazan da kadın veya çocuk halinde göze görünüyor. Onun ateş, su, hançer ve zehir şekillerine girdiği de oluyor. Sen de, bütün bunların karşısında, kendine dokunmayan belâlarla, hiç bir vakit kaybetmediğin şeyler için, ağlayıp duruyorsun.

Tanrılara benzemediğimi çok iyi hissediyorum! Ben ancak toprağı oyan, ve bunun içerisinde beslenerek yaşarken, bir yolcunun ayağı altında ezilip gömülen, bir solucana benziyorum.

Beni sıkan şu yüksek duvarlardaki yüzlerce raf bölmesinin üstündekiler de toz toprak değil mi? İçine sıkıştığım şu köhne yer, binlerce saçma sapan şeyle dolu, bir böcek yuvasından başka nedir? Ben kendimde eksik olan şeyi burada mı bulacağım? Yoksa insanların her yerde azap çektiklerini, ve ancak tek tük kimselerin mutlu olabildiklerini, binlerce kitapta mı okuyacağım. Boş kafa tası, karşımda ne sırıtıyorsun böyle? Vaktiyle senin beyninin de, benimki gibi, şaşkınlık içinde refahlı günler ara-

mış, ve bütün hevesiyle alaca karanlıklarda, gerçeğin peşinden, perişan bir halde koşmuştu da ondan... Tekerlekli, dişli, silindirli ve pistonlu âletler, sizler de tabiî, benimle alay ediyorsunuz. Siz önünde durduğum kapının, anahtarı olacaktınız. Fakat dişleriniz mükemmel olduğu halde, kilidi bir türlü açamıyorsunuz. Gündüz aydınlığında bile esrarengiz olan tabiat, bürünmüş olduğu örtüyü kimseye sıyırtmıyor. Onun sana bildirmek istemediklerini de, sen manivela veya burgu ile zorlayıp meydana çıkaramazsın.

Hiç kullanmadığım eski eşya, sen burada, ancak vaktiyle babamın işine yaradığın için duruyorsun. Eski kâğıt tomarı, sen de, şu masanın üstündeki bulanık ışıklı lamba tüttükçe isleneceksin. Burada, şu önemsiz şeylerimizin yükü altında ter dökeceğime, bunları elden çıkarsaydım, daha iyi olurdu! Babandan sana kalan mirasa sahip olmak için, ondan faydalanmalısın. İşe yaramayan şeyler ağır bir yüktür, ve ancak en son icatlar insanın işine yarayabilir.

Fakat neden gözlerim şu noktaya takılıp kalıyor? Yoksa, orada duran şu küçük şişe, gözleri çeken bir mıknatıs mıdır? Sanki karanlık bir ormanda ay ışığına kavuşmuşum gibi, neden böyle birdenbire içime tatlı bir aydınlık doldu?

Şimdi heyecan içinde elime aldığım biricik küçük şişe, seni selâmlarım insanların zekâ ve marifeti niyetine ben seni tebcil ediyorum. Ey uyuşturucu tatlı usarelerin hülâsası ve bütün öldürücü ince kuvvetlerin özü, lütufkârlığını ustana göster!

Seni görünce ıstırabım hafifliyor, seni elime alınca da ihtirasım azalıyor, ve ruhumun taşkınlığı gittikçe yatışıyor.

Açık denizlere sürükleniyorum. Ayna gibi dalgalar

ayaklarımın dibinde parlıyor. Yeni bir hayat beni yeni kıyılara doğru çekiyor.

Hafif kanatlarla havada yüzen ateşten bir araba, (1) yanıma yanaşıyor! Yeni bir yoldan, esirin arasından geçerek, temiz hayatlı yeni kürelere doğru, uçmaya hazır olduğumu hissediyorum. Sen hâlâ bir solucandan başka bir şey olmadığın halde, bu yüksek mertebeye ve bu ilâhî mutluluğa lâyık mı oluyorsun? Evet, sen sadece yeryüzünün tatlı güneşine, metanetle arkanı çevir! Herkesin önünden sıvışmak için can attığı bu kapıları, zorlayıp açmak cesaretini göster.

İnsan haysiyetinin, Tanrının azametine boyun eğmediğini, ve içerisinde işkenceye mahkûm olduğumuzu sandığımız karanlık çukurun önünde titremediğini, dar ağzında bütün cehennemin alevler saçtığı o geçide atılmak için de, hiçliğe yuvarlanmak tehlikesi karşısında bile, adımını atmaya sükûnetle azmedebileceğini, ispat etmenin işte şimdi sırası geldi.

Kaç senedir hiç de aklıma getirmediğim billurdan yapılmış temiz kadeh, sen de şimdi eski mahfazandan çık ve buraya gel! Babalarımızın neşeli ziyafetlerinde sen pırıl pırıl parlardın. Ağır başlı davetliler, seni elden ele dolaştırdıkları vakit, onları neşelendirirdin. Üstündeki birer sanat eseri olan resimlerin zengin ihtişamı, ve içki içenlerin, bunlar hakkında şiirler söyleyerek, içindekini bir yudumda boşaltmak zorunda bulunmaları, bana bazı gençlik gecelerimi hatırlatıyor. Ben seni şimdi kimseye sunmayacağım. Üstündeki sanat eserleri için nükteler söylemeyeceğim. Burada insanı çabucak sarhoş eden bir şurup var, ve bu, koyu renkli bir sel gibi, senin oyuğunu dolduruyor. Onu ben hazırlamıştım, şimdi de, son içkim olarak

(1) Kutsal tarihe göre: Hazreti İlyas böyle ateşten bir araba ile göğe çıkmış.

onu seçtim, ve yeni doğacak sabahı bütün ruhumla selâmlayarak, onun yüksek şerefine içiyorum.

(Bardağı ağzına götürür.)

(Çan sesleri ve koro şarkıları.)

MELEKLER KOROSU

İsa tekrar dirildi!
Varlığını hem irsî,
Hem de mühlik ve sinsî
Günahlar sarmış olan
Fani, sevinsin şimdi.

FAUST

Bardağı ağzımdan kuvvetle çeken bu derin uğultu ve bu berrak ses nedir? Boğuk sesli çanlar, siz Paskalya yortusunun başladığını mı bildiriyorsunuz? Korolar, siz de, vaktiyle bir mezarın karanlıkları içinde, yeni bir birleşmenin (1) müjdesi olarak, meleklerin dudaklarından işitilen o teselli edici ilâhiyi mi söylüyorsunuz?

KADINLAR KOROSU

En güzel kokuları
Vücuduna sürmüştük,
Ve biz, sadık kulları,
Onu yere gömmüştük.
Sarmıştık ona ince
Ve tertemiz kefeni.

(1) İsa'ın ölüp tekrar dirilmesi, güya Tanrının insanlarla birleşmesine delâlet ediyordu. Paskalya ilâhisi de bunu müjdeliyordu.

Heyhat! Tekrar gelince,
Boş bulduk bu medfeni.

MELEKLER KOROSU

İsa tekrar dirildi!
Keder ve şifa veren,
Hayatı da öğreten
İmtihanlardan geçen
Mürid, bahtiyar şimdi.

FAUST

Gökyüzünün tatlı ve kudretli sesleri, beni toz toprak içerisinde, ne diye arıyorsunuz? Siz hassas insanların bulundukları yerleri çınlatınız. Verdiğiniz haberi duyuyorum, yalnız bende iman eksik. Mucize de imanın en sevgili yavrusudur.

Ben o güzel haberin geldiği âlemlere doğru koşmak cesaretini gösteremiyorum. Bununla beraber, çocukluğumdan beri alışık olduğum bu sesler, şimdi de beni tekrar hayata çağırıyor.

Eskiden, bu kutsal günün vakarlı sessizliği içinde, sanki göklerin sevgi busesi üzerime konardı. O zaman, çan seslerinin bu bolluğu, içimde garip duygular uyandırırdı ve ibadetten derin bir haz duyardım. Tarif edilemeyecek kadar hoş ve şiddetli bir arzu, beni ormanlarla çayırların arasından oraya doğru sürüklerdi, ve binlerce ateşli gözyaşının altından, içimde âdeta bir âlem doğduğunu hissederdim.

Bu ilâhi, çocukların neşeli oyunlarını ve bahar bayramının kaygısız mutluluğunu ilân ederdi. İşte şimdi de bu hatıralar, çocukca bir duygu ile, en son ve ciddî adımı atmaktan beni alıkoyuyor. Tatlı ilâhiler, artık hep

böyle ortalığı çınlatınız! Gözlerimden yaşlar akıyor: bu dünya beni tekrar elde etti!

ÇÖMEZLER KOROSU

O canlı ulu varlık
Mezarını açarak,
Göklere uçtu artık
İhtişamlar saçarak.
O hayatın zevkini
Yaratandan alıyor,
Bu dünyanın derdini
Çekmek bize kalıyor!
Kullarını burada
Boynu bükük bıraktın,
Üstad, biz ağlasak da,
Sana gülüyor bahtın!

MELEKLER KOROSU

İsa tekrar dirildi,
Ölümün kucağından.
Siz de sıyrılın şimdi,
Zincirlerin ağından!
Onu takdir edenler,
Muhabbet gösterenler,
Bir sofradan yiyenler,
Va'zederek gezenler,
Ruha neşe verenler:
Üstad size pek yakın,
Uzak sanmayın sakın!

ŞEHİR KAPISININ ÖNÜNDE.

(Her sınıftan birçok insanlar gezmeye çıkıyorlar.)

BİRKAÇ İŞÇİ

O tarafa doğru nereye böyle?

BAŞKALARI

(Avcılar Yurdu)na (1) gidiyoruz.

BİRİNCİ GRUP

Biz de (Değirmen)e (2) gitmek istiyoruz.

BİR İŞÇİ

Ben size (Havuzlu Bahçe)ye (3) gitmenizi tavsiye ederim.

BİR BAŞKASI

Oraya giden yol hiç de güzel değil.

İKİNCİ GRUP

Ya sen ne yapacaksın?

ÜÇÜNCÜ BİR İŞÇİ

Ben ötekilerle beraber gideceğim.

DÖRDÜNCÜSÜ

Benimle beraber (Kaledibi)ne (4) geliniz. Sizi temin ederim ki, en güzel kızları ve en iyi birayı orada bulacak-

---

(1 - 4) Jägerhaus, Mühle, Wasserhof ve Burgdorf: Frankfurt a/M. civarında birer eğlence yeri idi. Birer birahane olduğu anlaşılan bu yerleri (Avcılar Yurdu), (Değirmen), (Havuzlu Bahçe) ve (Kaledibi) diye tercüme ettim.

sınız, en mükemmel kavgaları da, gene orada seyredeceksiniz.

BEŞİNCİSİ

Alaycı çocuk seni... üçüncü defa olmak üzere, gene kaşınıyorsun galiba? Ben oraya gitmem, o yerden nefret ediyorum.

HİZMETÇİ KIZ

Hayır, hayır! Ben şehire dönüyorum.

BİR BAŞKASI

Onu muhakkak o kavakların yanında buluruz.

İLK HİZMETÇİ KIZ

Bu benim için hiç de büyük bir mutluluk değil: o senin peşine takılacak, zaten hep seninle dansediyor. Senin eğlencelerinden bana ne!

ÖTEKİ

Bugün her halde yalnız değildir, kıvırcık saçlının da yanında bulunacağını söylemişti.

ÖĞRENCİ

Hele şu çevik kızlara bak, nasıl da yürüyorlar! Gel kardeşim! (1) şunlara yoldaşlık edelim. Keskin bir bira,

(1) Eskiden Almanya'da akademi öğrencileri birbirlerine (Efendi Birader) manasına gelen (Herr Bruder) diye hitap ederlermiş. Bizde ötedenberi bütün öğrenciler arasında (Kardeşim) sözü çok kullanıldığı için, ben de burada bunu kullandım.

sert bir tütün ve süslenmiş bir hizmetçi kız: işte ben bunlara bayılırım.

ŞEHİRLİ GENÇ KIZ

Şu güzel delikanlılara bak bir kere! Bu çok ayıp bir şey doğrusu: mükemmel birer arkadaş bulabilecekleri halde, şu hizmetçi kızların peşinden koşuyorlar!

İKİNCİ ÖĞRENCİ

O kadar acele etme! arkadan pek güzel giyinmiş iki genç kız geliyor. Birisi benim komşumdur, ve ben bu kıza karşı büyük bir meyil duyuyorum. Onlar sessizce yürüyorlar, nasıl olsa bizi de aralarına alırlar.

İLK ÖĞRENCİ

Hayır kardeşim! Ben öyle sıkıntıya gelemem. Hem çabuk ol ki avımızı kaçırmayalım. Cumartesi günü süpürge kullanan el, pazar günü seni en iyi okşar.

ŞEHİRLİ

Hayır, yeni belediye başkanını ben beğenmiyorum! Şimdi bu mevkie geçince, küstahlığı günden güne artıyor. Şehir için de ne yapıyor sanki? Durum her gün biraz daha kötüleşmiyor mu? Her zamankinden fazla itaat etmek, ve eskisinden daha çok para vermek gerekiyor.

DİLENCİ *(mâni söyler).*

Cömert baylar, güzel bayanlar,
Pek süslü ve neşelisiniz.
Halimi görüp acıyanlar,
Bana yardım etmelisiniz!

Boşa gitmesin bu maniler!
Sadaka veren ne bahtiyar...
Bayram yaparken hep faniler,
Biraz sevinsin şu ihtiyar.

BAŞKA BİR ŞEHİRLİ

Ben, pazar ve bayram günleri, savaştan ve savaş yaygaralarından bahsetmek kadar mükemmel bir konuşma tasavvur edemiyorum: ötede, Türkiye gibi uzak yerlerde, uluslar birbirleriyle dövüşürken, biz burada penceremizin önünde kadehimizi boşaltıyoruz, ve nehirden aşağı doğru süzülen renk renk gemileri seyrediyoruz. Sonra, akşamları da, neşeli bir halde evimize dönerek, sulh ve sükûn içinde yaşadığımıza şükrediyoruz.

ÜÇÜNCÜ ŞEHİRLİ

Evet komşum, al benden de o kadar! Onlar istedikleri gibi birbirlerinin kafalarını yarsınlar, hattâ, eğer isterse, bütün dünya altüst olsun. Yeterki bizim yuvamızın rahatı bozulmasın.

İHTİYAR KADIN *(şehirli genç kızlara).*

Aman bu ne şıklık! Bu ne körpe güzellik! Sizi görüp de kim abayı yakmaz?... Yalnız bu kadar gururlu olmayınız!. Anlaşıldı! (1) Halbuki ben, sizin arzularınızı pek âlâ yerine getirebilirdim.

ŞEHİRLİ GENÇ KIZ

Agathe, haydi gidelim! Herkes beni böyle bir büyücü kadının yanında görecek diye çekiniyorum. Fakat biliyor

(1) Kızların biri nefret ifade eden bir hareket yapınca bu söz söylenmiştir.

musun: o bana Andreas (2) gecesi, gelecekteki sevgilimi, olduğu gibi gösterdi.

DİĞERİ

Bana da benimkini, billûr bir aynanın içinde, asker kılığında, ve birçok kahramanlar arasında gösterdi. Etrafıma bakındım, onu her tarafta aradım, fakat o bana birtürlü görünmek istemedi.

ASKERLER

Yüksek siperleri
Bir anda zaptetmek,
Nazlı dilberleri
Kendime raptetmek
Hoşuma gider pek!
Hiç durma, saldır, koş,
Bu mükâfat pek hoş!

Borular ötünce
Hep koşar geliriz,
Ve ölmek düşünce
Biz neşeleniriz.
O müthiş akınlar
Kaleler devirir!
Ve bütün kadınlar
Bize gönül verir.
Hiç durma, saldır, koş,
Bu mükâfat pek hoş!
Kahraman askerler
Hiç de dönmezler boş.

(2) Andreas gecesi, kuzey Almanya'da, gûya gelecekteki sevgililerin birbirlerine göründükleri 29/30 Kasım gecesiymiş.

FAUST ve WAGNER.

FAUST

Baharın sevimli ve can'andırıcı bakışları, nehir ve dereleri buzdan kurtarmış. Vadide, umut ve mutluluk bahşeden bir yeşillik göze çarpıyor. İhtiyar kış, dermansız bir halde, ıssız dağlara çekilmiş, buz tanelerinin, yeşillenmiş ovaları yalayan kudretsiz sağanaklarını, oradan ancak kaçamak suretiyle gönderiyor.

Lâkin güneş hiç bir beyazlığa tahammül edemez: her tarafta görülen canlanma ve kalkınma hareketleri arasında, o her şeyi renklerle süsleyip tazeleştirmek ister. Yalnız bu bölgede çiçekler eksik. Bunların yerine de güneş, süslü insanları kırlara serpmiş. Geriye dön de, bu tepelerden şehire doğru bak. Kapının karanlık boşluğundan, renk renk bir kalabalık, bu tarafa doğru akıyor. Herkes bugün ne kadar istekle güneşleniyor. Onlar İsa'nın tekrar dirilişini kutluyorlar. Çünkü kendileri de tekrar canlanarak, basık evlerin bunaltıcı odalarından, işgüç hayatının bağlarından, duvarlarla damların basıncından, sokakların sıkıcı darlığından ve kiliselerin heybetli karanlığından kurtulup, aydınlığa kavuşmuş bulunuyorlar.

Hele bak bir kere! bu kalabalık nasıl itişe kakışa bahçelere ve kırlara yayılıyor, bazı eğlence sandalları, nehrin üstünde, nasıl enine boyuna dolaşıyor, suya gömülecek kadar dolmuş olan şu son kayık da, nasıl uzaklaşıyor.

Şu dağın uzak patikalarında bile, renkli elbiselerin parladığını görüyoruz. Artık köyün gürültüsünü de işitiyorum. Burası gerçek bir halk cenneti. Büyük küçük her-

kes sevinç içinde: (Burada insanım, burada insan olmak hakkımdır!) diye haykırıyor.

WAGNER

Bay Doktor, sizinle gezmeye çıkmak hem çok şerefli, hem de faydalı oluyor. Bununla beraber, eğer yalnız olsaydım, buralara gelmezdim. Zira ben bütün kaba şeylerin düşmanıyım. Keman sesleri, bağrışmalar ve cunata oyunları, pek nefret ettiğim gürültülerdir.

Sanki Habis Ruh tarafından kışkırtılmış gibi bağırıp çağırıyorlar, ve buna eğlence diyorlar, şarkı diyorlar.

KÖYLÜLER *(ıhlamur ağacının altında)*
Oyun ve şarkı.

Çoban süslü çepkeni giydi,
Çünkü oyuna gidiyordu.
Hem pek şık, hem de neşeliydi.
(Çok eğleneceğim) diyordu.
Bütün gençler bu dansa koştu,
Sanki hepsi birden sarhoştu.
Hey gidi gençlik. Hey gidi hey!
Kemanlar da gittikçe coştu.

Telâş içinde ilerlerken,
Çoban karşılaştı bir kızla.
Kenara çekileyim derken,
Bir dirseğini çarptı hızla.
Genç kız ona bir baktı şöyle:
(Ne sersemlik!) dedi öfkeyle.
Hey gidi gençlik! Hey gidi hey!
Terbiyesiz olmayın böyle!

Hora tepen bu genç insanlar
Neşe içinde çalkalandı,
Ve bütün o güzel fistanlar
Havada renk renk dalgalandı.
Bir aralık yorıldular pek,
Durup dinlendiler kız erkek.
Hey gidi gençlik! Hey gidi hey!
Her kalçaya yaslı bir dirsek.

Gizli konuşmayın öyle!
Bilseniz ne çok nişanlılar
Aldatmışlardır işte böyle,
Bu vefasız delikanlılar!
Hepsi de sohbete dalıyor,
Ihlamur altında kalıyor,
Hey gidi gençlik! Hey gidi hey!
Şarkı söylüyor, saz çalıyor.

İHTİYAR KÖYLÜ

Bugün bizleri hor görmeyerek, böyle büyük bir bilgin olduğunuz halde, bu kalabalığın arasına karışmış olmanız. doğrusu çok hoş bir hareket, Bay Doktor.

Taze içki ile doldurduğumuz şu en güzel testiyi de alınız. Bunu sunarken yalnız susuzluğunuzu gidermesini değil, içindeki damlaların sayısının da, ömrünüzün günlerine katılmasını, bütün kalbimle dilerim.

FAUST

Bu serinletici içkiyi alıyorum. Ben de hepinize afiyetler diler ve teşekkür ederim.

(Halk toplanarak bunların etrafını sarar.)

İHTİYAR KÖYLÜ

Doğrusu çok iyi ettiniz de bu sevinçli günde buraya geldiniz. Eskiden, kara günlerimizde de, siz bize ne iyiliklerde bulunmuştunuz!

Babanız veba salgınının önüne geçtiği zaman, onun son dakikada hummanın kızgın gazabından kurtardığı birçok kimseler hâlâ yaşıyorlar.

Siz de o zamanlar, bir delikanlı olmanıza rağmen, hastası olan her eve giriyordunuz. Bunların bir çoğundan cenaze'er çıkarıldığı halde, siz sağlam çıkıyordunuz. Böylece çok çetin tecrübeler geçirdiniz. Fakat bizim yardımcımıza, Yukardaki Yardımcı yardım etti.

HEPSİ BİRDEN

Bu hayırsever adam sağ olsun, ve daha çok zamanlar yardımlarda bulunabilsin!

FAUST

Bize yardım etmesini öğreten ve yardım gönderen Yukardakinin önünde eğiliniz.

(Wagnerle birlikte yoluna devam eder.)

WAGNER

Ey büyük adam, bu kalabalığın gösterdiği saygı karşısında, kim bilir ne kadar duygulanıyorsun! Kabiliyetlerinden bu derece faydalanabilenlere ne mutlu!

Seni babalar oğullarına gösteriyorlar, herkes birbirine soruyor, koşuşuyor ve sokuluyor. Kemanlar susuyor ve dansedenler duruyorlar. Sen geçerken, hepsi ayağa kalkarak sıra sıra diziliyor, ve kasketler havaya fırlatılıyor.

Nerdeyse. sanki bir peygamber (1) geliyormuş gibi, diz çökecekler.

FAUST

Şu yukarki taşa kadar birkaç adım daha yürüyelim, orada dinlenerek bu gezintimizin yorgunluğunu gideririz. Ben burada çok defa, ibadet ve pehriz azapları içinde, yalnız başıma oturup düşüncelere dalardım. Umutlarım bol ve imanım kuvvetli olduğu halde, göz yaşları dökerek, içimi çekerek ve ellerimi uğuşturarak, göklerin Hâkiminden, o vebaya son vermesini sağlamayı düşünürdüm. Şimdi bu kalabalığın gösterileri bana alay gibi geliyor. Ah, kabil olsa da, baba ile oğulun böyle bir övülüşe, ne kadar az lâyık olduklarını, benim içimde okuyabilsen!

Babam namuslu, fakat anlaşılmaz bir adamdı. Tabiat ve onun kutsal unsurları hakkında, samimi olmakla beraber, kendine göre ve acayip düşünceleri vardı. Bir takım simyacılarla birlikte karanlık tecrübe odasına kapanır, ve bitmez tükenmez tertiplere göre, birbirine uymayan maddeleri bir araya karıştırıp dururdu.

Bu sırada, cesur bir aday olan bir kırmızı aslan, (2) ılık su banyosunda zanbakla (3) evlendirilir, ve sonra her ikisine de, açıkta yanan bir alevle işkence yapılarak bunlar bir gelin odasından (4) diğerine geçirilirdi.

---

(1) Venerabile: Katoliklerce kutsal sayılan ve İsa'nın vücudunu temsil eden şaraplı ekmektir. Fakat ben burada (Peygamber) kelimesini daha uygun buldum.

(2) Kırmızı aslan: simyacıların garip bir terimidir. (Altın oksidi) olsa gerek.

(3) Zanbak: simyacıların garip bir terimidir. (Gümüş) alaşımlarından olacak.

(4) Gelin odası: Tecrübe şişesi mânasında kullanılmıştır. Zira simyacılar, kendi esrarengiz terimleri arasında, simya denemelerini bir zifaf gecesine benzetirlermiş.

Bunun üzerine şişenin içinde, çeşitli renkler arasında, genç kraliçe (1) görünürdü. İşte ilâç buydu. Hastalar ölürlerdi ve (Acaba kim şifa buldu?) diye soran olmazdı.

Böylece biz, bu cehennem şuruplarıyle, bu vadilerde ve bu tepelerde ortalığı, vebadan daha çok kasıp kavurduk. Binlerce hastaya bu zehiri kendi elimle verdim: hepsi ölüp gittiler. O küstah katillerin tebcil edildiklerini görmek de bana nasip oluyor.

WAGNER

Bu yüzden ne diye üzülüyorsunuz? Dürüst bir adam, kendisine bahşedilen sanatı, iyi niyetle ve dikkatle icra ederse, vazifesini yeter derecede yapmış olmaz mı?

Delikanlı iken babana saygı gösterirsen, ondan sevgi görürsün. Adam olunca da insanların bilgisini artırırsan, senin oğlun daha yüksek amaçlara erişebilir.

FAUST

Bu hatalar deryasında, suyun yüzüne çıkmak umudunu hâlâ besleyebilen ne bahtiyardır! Bilinmeyen şeyler bilhassa lâzım oluyor da, bilinen şeyler işe yaramıyor.

Fakat bu kuruntularımızla şu saatin güzel havasını bozmayalım! Akşam güneşinin kızıllığında, yeşillikler arasındaki kulübeler, bak nasıl parlıyor.

Günün ömrü tamamlandı. Güneş çekiliyor, kaçıyor, öte tarafa doğru koşuyor, ve oralara yeni bir hayat bahşediyor. Ne yazık ki hep onun peşinden koşmak için, beni yerden kaldıracak kanatlarım yok! O zaman, ebedi akşam ışıklarının altında, dünyanın ayaklarımın dibinde

(1) Genç kraliçe: Simyacıların terimlerine göre denemelerin sonucu idi.

sessiz durduğunu, bütün tepelerin alevlendiğini, tekmil vadilerin rahata kavuştuğunu, ve gümüş derenin altın renginde aktığını görebilecektim.

Vahşi dağlar, bütün uçurumlarıyle birlikte, Tanrılarınkine benzeyen bu gezintiye engel olamayacaktı. Daha şimdiden deniz, hayran olan gözlerimin önünde, sıcak körfezleriyle beliriyor.

Fakat ışık Tanrısı artık tamamiyle batıp gidiyor galiba. Yalnız içimde yeni bir heves uyandı: önümde gündüz, arkamda gece, tepemde gök, altımda da dalgalar olduğu halde, koşup onun ebedi aydınlığını içmek için can atıyorum.

O kaybolup giderken insan ne güzel bir hülyaya kapılıyor. Heyhat! ruhun kanatlarına hiç bir gövde kanadı öyle kolaylıkla uyamaz.

Bununla beraber, üstümüzdeki mavi boşlukta kaybolan bir çayır kuşu titrek sesiyle öterken, çamlarla kaplı dik tepelerin üstünde bir kartal kanatlarını gererek dolaşırken, ve ovalarla denizleri aşan turnalar yurtlarına koşarken, duygularımızın yükselmek ve ileri atılmak istemesi, hepimiz için doğuştan gelmiş bir şeydir.

WAGNER

Benim de çok defa hülyalı saatlerim olurdu, fakat böyle bir arzuyu şimdiye kadar hiç duymadım. İnsan ormanlardan ve kırlardan çabuk bıkıyor. Kuşların kanatlarını da, ben hiç bir vakit kıskanmam.

Halbuki, kitaptan kitaba, ve sayfadan sayfaya geçerken, duyduğumuz manevî zevkler ne kadar başkadır! O zaman kış geceleri tatlı ve güzel geçer, mutlu bir hayat insanın bütün uzuvlarını kızıştırır. Hele değerli bir parşömeni de açacak olursan, o vakit bütün cennetin, senin yanına geldiğini sanırsın.

FAUST

Sen bu arzuların yalnız birini duyuyorsun, ötekini hiç bir vakit öğrenme sakın! Benim göğsümün içinde, ne yazık ki, iki ruh yaşıyor, ve bunların biri ötekinden ayrılmak istiyor: Biri kuvvetli bir sevginin hırsı içinde, dünyaya kenet gibi yapışan uzuvlarla sarılıyor, öteki ise, toz toprak içinden şiddetle kalkınarak, ulu ataların ülkelerine doğru yükseliyor.

Eğer, yerle gök arasında saltanat sürerek dolaşan ruhlar varsa, şu altın renkli ince bulutlardan sıyrılarak aşağı insinler, ve beni alıp götürerek, yeni ve değişik renkli bir hayata kavuştursunlar! Hiç olmazsa bir sihirli mantom olsaydı da beni yabancı ülkelere uçursaydı! Ben onu en değerli elbiselere, hatta bir hükümdar mantosuna bile değişmezdim.

WAGNER

Etrafı kaplıyan hava tabakasının içinde akın akın dolaşan, ve dört bucaktan insanların başına bin türlü belâlar getiren, şu çok iyi bildiğimiz güruhu çağırma.

Kuzeyden koşup gelen ruhlar, keskin dişlerile ve ok gibi sivri dilleriyle, üstüne çullanırlar. Doğudan gelenler, ortalığı kurutarak ciğerlerini kemirirler. Güney bunları çöllerden gönderdiği zaman, tepende harlı ateş yığınları halinde birikirler. Batının getirdiği sürüler de, ilk önce serinlik verirler, fakat sonra seni de, tarlaları da, ekinleri de hep suda boğarlar.

Onlar kötülük yapmaya hazır ve bu işte becerikli oldukları için, sözlerimizi istekle dinlerler. Bizi kandırmaktan hoşlandıkları için de, itaat etmeyi severler. Kendilerine gökten gönderilmiş süsünü verirler, ve yalan söylerken kulağımıza melekler gibi fısıldarlar.

Fakat artık gidelim! Ortalık karardı, hava serinledi,

ve sis basıyor! İnsan ancak akşam olunca evinin değerini anlıyor...

Ne diye böyle durup o tarafa doğru hayretle bakıyorsun? Alaca karanlıkta seni ilgilendirebilen şey nedir?

FAUST

Ekinlerle samanların arasında sürtünerek dolaşan şu siyah köpeği görüyor musun?

WAGNER

Ben onu çoktan gördüm, fakat bana önelmi görünmedi.

FAUST

Ona iyice bak! Bu hayvanı ne sanıyorsun?

WAGNER

Kendi usulünce sahibinin izini bulmak için uğraşıp duran bir fino köpeği.

FAUST

Çevremizde nasıl geniş bir helezon çizerek, bize gittikçe yaklaştığının farkında mısın? Ve eğer yanılmıyorsam, onun izleri üstünde de, ateşten bir şerit peşi sıra koşuyor.

WAGNER

Ben bir siyah finodan başka birşey görmüyorum. Her halde siz bir göz aldanmasına uğradınız galiba.

FAUST

Bana öyle geliyor ki o, bizi sonradan bağlamak üzere, ayaklarımızın etrafına, usulca sihirli ilmikler geriyor.

WAGNER

Ben sadece, sahibinin yerine iki yabancıyı gördüğü için, çekingen ve ürkek bir halde, çevremizde sıçradığını görüyorum.

FAUST

Çenber daralıyor, artık yaklaştı!

WAGNER

Görüyorsun ya! Karşımızda gulyabani değil, bir köpek var. Kuşkulanarak hırlıyor, karnının üstüne yatıyor ve kuyruğunu sallıyor. Bunların hepsi köpek huyları.

FAUST

Yanımıza sokul! Buraya gel!

WAGNER

Pek maskara bir hayvan. Sen sessiz dururken, karşında bekliyor. Ona söz söylediğin zaman, üstüne tırmanmak istiyor. Bir şey düşürsen alıp getirecek, bastonunu suya atsan, arkasından o da atlıyacak.

FAUST

Sen herhalde haklısın, bunda hiç bir ruh izi görmüyorum. Hepsi terbiye eseri.

WAGNER

Köpek iyi terbiye edilmiş olursa, ona karşı bir bilgin adam bile meyil duyar. Evet, öğrencilerin mükemmel bir talebesi olan bu hayvan, senin sevgine tamamiyle lâyıktır

(Şehir kapısına doğru giderler.

OKUMA ODASI

FAUST *(fino köpeğiyle içeri girerek.)*

Koyu bir karanlığa bürünen, ve önsezilerle dolu kutsal bir korku ile içimizdeki iyi ruhu uyandıran kırlardan ve çayırlardan ayrıldım. Vahşi arzular, ve bunlarla beraber bütün taşkınlıklar, artık dinmiş bulunuyor. Şimdi insanlara karşı sevgi duyuyorum, içimde Tanrı sevgisi uyanıyor.

Rahat dur, fino! oraya buraya koşma! Kapının eşiğinde ne kokluyorsun böyle? Sobanın arkasına uzanıp yat. En iyi yastığımı da sana veriyorum.

Dışarda, dağ yollarında koşup sıçrayarak bizi eğlendirdiğin için, ben de seni şimdi hoşgelen sessiz bir misafir gibi ağırlıyorum.

Bizim şu dar hücremizde, lamba tekrar sevimli sevimli yanınca, göğsümüzün içi aydınlanıyor, ve bu aydınlıkta kalbimiz kendini tanıyabiliyor. Sağduyu tekrar konuşmaya, umutlar de yeniden filizlenmeye başlıyor. Hayatın ırmaklarına, (1) ve hattâ, kaynağına (2) doğru koşmak için, insan şiddetli bir arzuya kapılıyor.

Homurdanma, fino! Şimdi bütün ruhumu kucaklayan o kutsal seslere, bu hayvan sesi hiç de uymuyor. İnsanların, anlamadıkları şeylerle alay ettiklerini, ve çok defa beğenmedikleri iyi ve güzel şeyler karşısında da, mırıl-

(1) Hayatın ırmakları = din ve iman.

(2) Hayatın kaynağı = Tanrı.

dandıklarını görmeye alışığız. Acaba bu köpek de onlar gibi mi homurdanıyor?

Ah ne yazık ki, bütün iyi niyetime rağmen, artık içimden hoşnutluk fışkırmadığını hissediyorum. Lâkin o nehir neden bu kadar çabuk kuruyor, ve biz tekrar susuzluk içinde kalıyoruz? Bu hususta pek çok tecrübelerim var. Bununla beraber, bu eksiklik telâfi edilebiliyor: Fevkalbeşer'e değer vermeyi öğreniyoruz, ve hiç bir yerde, İncil'dekinden daha çok vakar ve güzellik içinde parlamayan, o ilhama can atıyoruz. Esas metni açarak, o kutsal kitabın aslını, bir kere doğru olarak sevgili Almancama çevirmek için, şiddetli bir arzu duyuyorum.

Kalın bir kitabı açar ve üstüne eğilir.»

«Başlangıçta Kelâm vardı!» (1) diye yazılı. Daha şimdiden burada takılıp kalıyorum! Devam edebilmek için bana kim yardımda bulunacak? Kelâm terimine, benim bu kadar yüksek bir değer verebilmeme imkân yok. Eğer Ruh (2) tarafından iyice aydınlatılırsam, bunu başka türlü tercüme etmeliyim. (Başlangıçta fikir vardı!) denilmiş olacak. Bu ilk satırın üstünde durup iyice düşün, kalemin

(1) Havariyundan Johannis tarafından yazılan 4. cü İncil'in ilk cümlesidir. Yunanca aslı şöyledir: (En arhi in o Loğos). Almanlar bunu: (Im Anfang war das Wort) diye. Fransızlar da: (Au commencement était le Verbe) şeklinde tercüme etmişler. 192 de Agop Matyusyan matbaası tarafından çıkarılan Türkçe İncil'de bu cümle: (Kelâm iptidada mevcuttu) tarzında, 1933 de Amerikan Kitabımukaddes Şirketinin bastırdığı Türkçe İncil'de de: (İptida Kelâm vardı) şeklinde yazılıdır.

Burada FAUST'un anlayamadığı terim, ötedenberi muhtelif şekillerde tefsir edile gelen Loğos) kelimesidir. Yunanca (Leğin) masdarından gelen bu kelimenin manası: (söz) dür.

(2) İnsanların hareketlerine hâkim olan ruh.

pek fazla acele etmesin! Herşeyi yapan ve yaratan fikir midir? Herhalde (Başlangıçta kuvvet vardı!) diye yazılı olmalıydı. Fakat daha bunu da yazarken bile, birşey bana, bununla kalmamaklığımı söylüyor... İşte Ruh bana yardım ediyor! Birdenbire ilham aldım, ve içim rahat ederek yazıyorum: (Başlangıçta fiil vardı!).

Fino, eğer bu odayı seninle paylaşmamı istiyorsan, ulumaktan ve havlamaktan vazgeç! Ben böyle can sıkıcı bir arkadaşın yanımda bulunmasına tahammül edemem. İkimizden biri bu hücreden uzaklaşmalı. Misafirperverliği istemeyerek bozuyorum. Kapı açık, istediğin yere gidebilirsin.

Fakat ne görüyorum! Böyle birşey hiç tabiî olabilir mi? Bu hayal mi, yoksa gerçek mi?

Benim finom nasıl da uzuyor ve genişliyor! Kendini zorla kaldırıyor. Artık bir köpeğe benzemiyor!

Evime nasıl bir gülyabani getirmişim! Ateşli gözleriyle ve korkunç dişleriyle, şimdi artık bir su aygırına benziyor.

Hey! Ben senin ne olduğunu biliyorum! Böyle bir yarı cehennem zebanisinin hakkından, ancak Süleymanın Anahtarı (1) gelir.

RUHLAR *(Koridorda)*

İçerde birisi hapsedilmiş!

Uzak durunuz, kimse onun peşinden gitmesin! İhtiyar bir cehennem vaşağı, (2) kapana kısılan tilki gibi, cesaretini kaybetimiş.

---

(1) Süleymanın Anahtarı: Bir sihir kitabıdır. (Süleyman mühürü değil!).

(2) Cehennem vaşağı = Vaşak: kedi cinsinden yabani bir hayvandır. Luchs, Lynx.

Lâkin dikkat ediniz! Hep buralarda uçuşarak dolaşınız, o kendini kurtarır. Siz ona faydalı olabilirsiniz, sakın onu yüzüstü bırakmayınız! Zira o şimdiye kadar hepimize birçok iyilikler yaptı.

FAUST

Önce, şu hayvana karşı koymak için, Dörtlerin (1) duasına başvuruyorum:

«Semender tutuşsun,
Su Perisi kıvrılsın,
Hava Perisi ortadan kaybolsun,
Cin de uğraşıp dursun.»

Unsurları tanımıyan, bunların kuvvetlerini ve vasıflarını bilmeyen, ruhlara hâkim olamaz.

«Semender, alevler içinde kaybol!
Su Perisi, titriyerek büzül!
Hava Perisi, şahap güzelliğiyle parla!
Ey Cin! Sen de bana evimde yardım et,
meydana çık ve şu işi bitir.»

Dörtlerin hiç biri bu hayvanın içinde gizli değil. Rahat rahat yatıyor ve karşımda sırıtıyor. Henüz onun canını yakamadım.

Daha kuvvetli tılsımlara başvurayım da, sen de gör.

---

(1) Dörtler: (Dört unsur) un ruhları. Ateş, su, hava ve toprak perileri. (Semender) ateşte yaşayan mevhum bir hayvan.

Arkadaş, sen bir cehennem kaçgını mısın? Öyleyse, önünde kara kuvvetlerin eğildikleri, şu işarete (1) bak!

Şimdi artık tüyleri diken diken olarak şişiyor.

Alçak yaratık! Hiç bir vakit yaratılmayan, tarif edilemeyen, bütün göklerden süzülen, ve canicesine kalbi deşilen ONA, (2) sen hiç bakabilir misin?

Sobanın arkasına tıkılmış, bir fil gibi şişiyor ve bütün boşluğu dolduruyor. Nerdeyse dağılarak duman haline gelecek.

Tavana doğru çıkma! Ustanın ayaklarının dibinde yat! Boş tehditlerde bulunmadığımı görüyorsun. Seni kutsal alevle dağlıyorum!

İtaat etmek için, üç kat alevli ışığı ve marifetlerimin en kudretlisini bekleme!

MEPHİSTOPHELES

(Dumanlar dağılırken, seyyar bir öğrenci (3) kılığında, sobanın arkasından çıkar.)

Bu gürültüye sebep nedir? Bir emriniz mi var bayım?

FAUST

Demek ki finonun cevheri buymuş! Seyyar bir öğrenci ha? İşte buna gülerim.

MEPHİSTOPHELES

Bilgin üstadı selâmlarım! Beni adamakıllı terlettiniz.

FAUST

Senin adın nedir?

---

(1) Salip.

(2) İsa'nın salipteki heykeli.

(3) 16. ci yüzyıla kadar Almanya'da çok rastlanan seyyar talebelerden.

MEPHİSTOPHELES

Bu soru, sözden bu kadar nefret eden ve bütün görünüşlerden uzak kalarak, varlıkların yalnız derinliklerini araştıran bir kimse tarafından sorulduğu için, bana küçük görünüyor.

FAUST

Sizin gibi bayların içyüzünü daima adlarından okumak kabildir. Şayet İblis, Fesatçı, Yalancı gibi adlar taşıyorsanız, kimliğiniz bütün açıklığiyle belli olur.

Peki, o halde sen kimsin?

MEPHİSTOPHELES

Daima kötülük isteyen ve her zaman iyilik yapan o kuvvetin bir parçası.

FAUST

Bu muammalı sözle ne demek istiyorsun?

MEPHİSTOPHELES

Ben daima inkâr eden ruhum! Bunda da haklıyım, çünkü meydana gelen herşey mahvolmaya mahkûmdur. Bu itibarla, hiç bir şey meydana gelmeseydi, daha iyi olurdu. İşte bundan dolayı, sizin günah, tahripçilik, ve kısaca kötülük dediğiniz ne varsa, hepsi benim esas unsurumdur.

FAUST

Bir parça olduğunu söylediğin halde, karşımda bütün olarak duruyorsun?

MEPHİSTOPHELES

Ben sana gerçeği olduğu gibi söylüyorum. Küçük bir delilik âlemi olan insan, kendini daima bir bütün sayarsa

da ben, başlangıçta her şey olan bir kısmın, yani aydınlığı doğuran karanlığın, bir parçasıyım.

Şimdi ise o mağrur aydınlık, anası olan karanlığın elinden, eski mevkiini ve uzayı almak için, onunla savaşıyor, fakat cisimlere sımsıkı yapışık olduğundan, ne kadar uğraşsa gene bunu başaramıyor. O cisimlerden fışkırıyor, onları güzelleştiriyor, ve bir cisim onun yoluna engel oluyor. Umarım ki, bu uzun süre böyle devam etmez, ve cisimlerle birlikte o da mahvolur.

FAUST

Senin şerefli görevlerinin ne olduğunu şimdi anladım! Sen büyüğünde hiç bir şeyi yok edemediğin için, bu işe ufağından başlıyorsun.

MEPHİSTOPHELES

Ve şüphesiz ki bu suretle çok bir şey yapmış olmuyorum. Hiçlikle tezad teşkil eden, ve gerçek bir şey olan, şu köhne dünyaya zarar vermek için, ne yaptımsa para etmedi. Bütün dalgalardan, fırtınalardan, depremlerden ve yangınlardan sonra, denizlerle karalar gene sükûnet içinde duruyor!

Hele hayvan ve insan nesli denilen şu mel'un nesneye hiç bir şey yapılamıyor: Şimdiye kadar pek çoğunu gömdüm! Fakat gene daima yeni ve taze bir kan dolaşıyor. Bu böyle devam ederse çıldırmak işten değil! Havadan, sudan ve topraktan, kuraklıkta, rutubette, sıcakta ve soğukta, binlerce tohum fışkırıyor! Eğer ben de alevi (1)

(1) Mongolfier tarafından balon icat edilince Büyük Frederik (İngilizler denize, Ruslar karaya, Fransızlar da havaya hâkim oldular. Ben de ateşe kumanda ederim) demişti. Bu söz ondan kinayedir.

kendime saklamamış olsaydım, benim ayrıca hiç bir şeyim olmayacaktı.

FAUST

Demek ki sen, ebedi bir faaliyetle iyilik yapan yaratıcı Kudrete karşı, şeytanın boş bir garezle sıkılmış olan soğuk yumruğunu sallıyorsun!

Hercümercin (1) acayip evlâdı, sen uğraşacak başka bir şey ara!

MEPHİSTOPHELES

Gerçekten, gelecek defalar bu hususta daha çok fikir yürütürüz! Bu seferlik artık gidebilir miyim?

FAUST

Bunun için sorduğunu anlamıyorum. Şimdi senin kim olduğunu öğrendim, artık beni istediğin gibi ziyaret edebilirsin. İşte pencere şurada, kapı burada, ocağın bacasını da biliyorsun.

MEPHİSTOPHELES

Yalnız şunu itiraf ediyorum ki: küçük bir engel dışarı çıkmama mani oluyor. Kapınızın eşiğindeki şu peri ayağı... (2)

FAUST

Beşköşe seni rahatsız mı ediyor? Öyleyse söyle bana bakayım, cehennemin oğlu: bu sana engel oluyorsa, nasıl içeri girdin? Nasıl oldu da böyle bir ruh aldanabildi?

---

(1) Hilkatten evvelki hercümerç âlemi: Chaos.

(2) Peri ayağı, yahut Beşköşe: Eski batıl itikatlara göre, habis ruhların içeriye girmemeleri için, kapı eşiklerine çizilen bir şekildir.

MEPHİSTOPHELES

Ona dikkatle bakın! İyi çizilmemiş: dışarı doğru bakan şu köşesi, gördüğün gibi, bir parça açık.

FAUST

İşte bu iyi bir tesadüf! Şu halde sen benim mahpusum musun? Bu umulmaz bir başarı!

MEPHİSTOPHELES

Fino içeriye sıçradığı zaman, hiç bir şeyin farkında olmamıştı. Lâkin şimdi iş değişti: şeytan bu evden dışarıya çıkamıyor.

FAUST

Fakat niçin pencereden çıkmıyorsun?

MEPHİSTOPHELES

Şeytanlarla cadıların bir düsturları vardır: İçeriye nereden süzülürlerse, dışarıya da oradan çıkmak zorundadırlar. Birincisi bizim için serbesttir, fakat ikincisinde esiriz.

FAUST

Cehennemin de mi kanunları var? İşte bu hoşuma gitti. O halde, Baylar, sizlerle bir anlaşma yapılabilir, hem de güvenle.

MEPHİSTOPHELES

Sana ne vaadedilirse, ondan tamamıyle faydalanırsın, ve bu hususta zerre kadar dolandırılmazsın. Lâkin bu böyle kısaca açıklanamaz, pek yakında bunu konuşuruz. Fakat

şimdi, beni bu seferlik serbest bırakmanı son derece rica ederim.

FAUST

Biraz daha dur da, önce bana güzel masallar söyle.

MEPHİSTOPHELES

Şimdi beni serbest bırak! Yakında tekrar gelirim. O zaman istediğini sorabilirsin.

FAUST

Ben sana tuzak kurmadım, ağın içine sen kendin girdin. Şeytanı yakalayan, elinden kaçırmamalı! Zira onu bir daha öyle çabucak ele geçiremez.

MEPHİSTOPHELES

Eğer hoşuna giderse, sana arkadaşlık etmek üzere, burada kalmaya da hazırım. Fakat şu şartla: vaktini, sana marifetlerimi göstermekle, hoş geçirteceğim.

FAUST

Buna memnun olurum, istediğini yapmakta serbestsin. Yeterki bu marifet hoşa gidecek bir şey olsun!

MEPHİSTOPHELES

Dostum, sen duyguların için şu saatte, bir yılın yeknasaklığı içindekinden fazla kazanç sağlayacaksın. Narin ruhların sana söyleyecekleri şarkılar ve gösterecekleri güzel manzaralar, boş bir sihir oyunu değildir. Senin genzine bile nefis kokular dolacak, sonra damağın lezzet duyacak, ve nihayet ruhun mestolacak.

Bunun için önceden hazırlığa lüzum yok, biz hep bir aradayız.

Haydi başlayınız!

RUHLAR

Ey karanlık kubbeler,
Üstümüzden çekilin!
Güzel mavi zerreler,
Her tarafa serpilin!
Şu siyah bulutlar da
Eriyerek kaybolsun,
Güneş de, yıldızlar da
Hep bu odaya dolsun.
Gökyüzü çocukları,
Güzel ruhlar hepiniz,
Aşarak ufukları
Önümüzden geçiniz.
Bütün hasretzedeler
Kırlarda buluşuyor,
Fistanlar, kurdeleler
Ovada uçuşuyor.
O güzel çardaklarda
Âşıklar sevişiyor,
Dudaklar dudaklarda
Merama erişiyor.
Herkes bugün kendine
Ne güzel bir eş seçmiş.
Deva bulup derdine
Şimdi kendinden geçmiş.
Her tarafta asmalar
Bu yıl bol üzüm vermiş.
Bütün güzel yosmalar

Artık murada ermiş.
Üzümler ağırlaşıp
Asmaları büküyor,
Ve salkımlardan taşıp
Sepetlere dökülüyor.
Cenderelerden taşan
Şaraplar köpürüyor,
Zümrüt ovayı aşan
Dere gibi yürüyor.
Genişleyen dereler
Göl halini alıyor,
Yeşillenen tepeler
Ortasında kalıyor.
Bütün kuşlar pürneşe
Adalara koşuyor,
Yaklaştıkça güneşe
Hepsi birden coşuyor.
Adaların gölgesi
Sularda raksediyor,
Oynaşanların sesi
Her yere aksediyor.
Zümrüt gibi ovada
Gençler hora tepiyor,
Herkes açık havada
Koşuyor, eğleniyor.
Kimisi tepelerde
Dolaşarak geziyor,
Kimisi derelerde
Oynaşarak yüzüyor.
Bu hayatın tadını,
Hepsi içten duyuyor,
Gökte aradığını
Artık yerde buluyor.

MEPHİSTOPHELES

Uyuyor! Aferin size, nazlı ve narin çocuklar! Onu şarkılarınızla ne güzel uyuttunuz! Bu konserden dolayı sizlere minnettarım.

Sen henüz şeytanı tutabilecek adam değilsin!

Onu tatlı rüyalarla oyalayınız, ve bir hayal deryasına daldırınız. Şimdi, şu kapı eşiğinin büyüsünü bozmak için, bir sıçanın dişine ihtiyacım var. Uzun uzadıya sihir yapmama da hacet kalmadı, işte bir tanesi şurada tıkırdıyor. Hemen sesimi işitecek.

Sana sıçanlarla farelerin, sineklerin, kurbağaların, tahtakurularının ve bitlerin elebaşısı, meydana çıkmanı ve şu kapının eşiğindeki yağ damlatılmış yeri kemirmeni emrediyor...

İşte derhal zıplayarak meydana çıkıyorsun! Hemen işe başla bakalım! Bana engel olan uc en önde ve kenarda bulunuyor. Bir ısırış daha... işte oldu bitti. Birbirimizi tekrar görünceye kadar, sen rüyalarına devam et Faust.

FAUST *(uyanarak.)*

Acaba gene mi aldatıldım? Sayısız ruhların teşkil ettiği o kalabalık, bir rüya beni dolandırarak şeytanı elimden aldıktan, ve fino köpeği de kaçıp gittikten sonra mı, böyle ortadan kayboluyor?

OKUMA ODASI.

Faust. Mephistopheles.

FAUST

Kapı mı vuruluyor? Giriniz! Beni gene rahatsız etmek isteyen kimdir?

MEPHİSTOPHELES

Ben'im.

FAUST

Giriniz!

MEPHİSTOPHELES

Bunu üç defa söylemelisin.

FAUST

Haydi giriniz artık!

MEPHİSTOPHELES

İşte bu halin hoşuma gidiyor. Öyle umuyorum ki, seninle iyi geçineceğiz. Ben de senin kuruntularını dağıtmak için, kenarları sırma işlemeli kırmızı bir elbise ile, sert ipekli kumaştan kısa bir manto giyerek, şapkamın üstünde horoz tüyü, belimde de uzun ve sivri bir kılınç olduğu halde, genç bir asılzade kılığında buraya geldim. Şimdi sana kısaca tavsiye ediyorum: bütün bağlardan kurtulup

serbest kalarak, hayatın ne olduğunu öğrenebilmek için, sen de tıpkı böyle giyinmelisin.

FAUST

Ben hangi elbiseyi giysem, gene yeryüzündeki bu dar hayatın azabını duyarım. Sade gülüp oynayamayacak kadar yaşlıyım, arzusuz olamayacak kadar da gencim. Bu dünya bana ne verebilir ki?

Vazgeç bu işten! Bu işten vazgeç!

İşte bu, herkesin kulaklarında çınlayan, ve bütün ömrümüz boyunca, her saatin bize boğuk bir sesle terennüm ettiği, ebedî nakarattır.

Sabahları hep korku içinde uyanıyorum. Geçip giderken, benim bir tek arzumu yerine getirmeyen, herhangi bir neşe belirtisini bile inatçı bir aksilikle yok eden, ve heyecanlı göğsümün ferahlanmasına, hayatın bin türlü gailesiyle engel olan günü görünce, acı göz yaşları dökerek ağlamak istiyorum.

Gece olunca da, gene endişe içinde yatağıma uzanmak zorunda kalıyorum. Lâkin burada da bana rahat nasip olmuyor, ve korkulu rüyalar beni dehşete düşürüyor.

Kalbimdeki Tanrı, içimde derin heyecanlar uyandırabiliyor. Fakat bütün kuvvetlerime hükmeden şey, (1) beni dışarda hiç bir faaliyete geçirmiyor.

İşte böylece yaşamak bana bir yük olduğundan, ölümü özlüyorum ve hayattan nefret ediyorum.

MEPHİSTOPHELES

Bununla beraber ölüm hiç bir vakit pek iyi karşılanan bir misafir değildir.

(1) Bütün kuvvetlerine hükmeden şey = Sağduyu.

FAUST

Bir zaferin ihtişamı içinde, onun şakaklarına kanlı defneler sardığı bir kimse, ne bahtiyardır. İnsanı çabucak çılgına döndüren bir danstan sonra, bir genç kızın kolları arasında ona kavuşana ne mutlu! Keşke ben de, o yüksek ruhun kudreti karşısında, heyecandan tıkanarak, öbür dünyaya göçüp gitseydim!

MEPHİSTOPHELES

Halbuki o gece, birisi koyu renkli bir şurubu içmemişti.

FAUST

Öyle anlaşılıyor ki, sen casusluktan hoşlanıyorsun.

MEPHİSTOPHELES

Herşeyi bilenlerden olmamakla beraber, ben bir çok şeyleri bilirim.

FAUST

Tatlı ve tanıdık bir ses, beni o korkunç perişanlıktan çekip kurtardığı, ve çocukluktan kalma duygularımı, mutlu günlerin hatırasıyle aldattığı için, ruhumuzu tuzak ve hayallerle saran ve onu, göz kamaştırıcı riyakâr kuvvetlerle, şu işkence kovuğunun (1) içine tıkan her şeye lânet okuyorum!

İlkönce zekâmızın kendisi hakkında beslediği yüksek fikre lânet olsun! Duygularımıza nüfuzeden göz kamaştırıcı hayallere, ve rüyalarımıza girerek bizi aldatan şan ve şöhret hülyasına lânet olsun! Mülkiyeti gururumuzu okşa-

(1) İşkence kavuğu = İsa'nın fani vücudu.

yan çoluk, çocuk, uşak ve sapan gibi şeylerin hepsine lânet olsun! Bahşettiği servetlerle bize cüretkârane işler yaptıran, ve fuzulî eğlenceler için bize zemin hazırlayan zenginliğe (1) de lânet olsun! Üzümlerin güzel kokulu suyuna, ve aşkın o en yüksek zevkine lânet! Ümide, imana ve hepsinden önce de sabra lânet!

RUHLAR KOROSU *(Görünmeden.)*

Vah, vah!
Kuvvetli bir yumrukla güzel dünyayı yıktın.
O şimdi çöküyor, dağılıyor!
Bir yarı tanrı onu parçaladı!
Biz onun yıkıntılarını hiçliğe doğru götürüyoruz, ve o kaybolan güzelliğe yanıp yakılıyoruz.
Yeryüzü evlâtlarının en kudretlisi, sen onu daha muhteşem olarak yeniden meydana getir.
Kalbinin içinde yükselt onu!
Aydınlık bir fikirle yeni bir hayata başla, ve bunun şerefine yeni şarkılar ortalığı çınlatsın!

MEPHİSTOPHELES

Bunlar benimkilerin küçükleridir.

Dinle bak: yaşlılar gibi dirayetle, sana nasıl eğlence ve faaliyet tavsiye ediyorlar!

Duyguları ve vücuttaki usareleri donduran yalnızlıktan çıkartarak, seni geniş dünyanın ortasına salmak istiyorlar.

Hayatını bir akbaba gibi kemiren derdinle uğraşmaktan vazgeç. En kötü bir toplum bile sana, insanlar arasında senin de bir insan olduğunu hissettirir. Fakat bun-

(1) Eserin aslındaki Mammon = İbranice zenginlik demektir.

dan maksat, seni serseriler güruhunun arasına atmak değildir.

Ben büyük şahsiyetlerden değilim. Lâkin, sen hayatta benimle birlikte yürümek istersen, seve seve ve derhal senin olmaya hazırım. Sana arkadaş olurum, ve eğer uygun görürsen, senin hizmetçin, uşağın olurum!

FAUST

Buna karşılık ben de sana ne yapmalıyım?

MEPHİSTOPHELES

Bunun için daha senin çok vaktin var.

FAUST

Hayır, hayır! Şeytan menfaatperesttir, ve başkasına faydalı olan birşeyi pek öyle Allah rızası için yapmaz. Şartını açıkça söyle. Böyle bir uşak evin içinde tehlikelidir.

MEPHİSTOPHELES

Ben burada (1) senin hizmetine bağlanmak, senin en ufak bir işaretin üzerine durup dinlenmeden çalışmak istiyorum. Eğer öbür dünyada tekrar buluşursak, o zaman sen de bana aynı şeyi yaparsın.

FAUST

Öbür dünya beni pek az ilgilendirir. Sen ilkönce bu dünyayı yıkıntı haline getir de, ondan sonra isterse öteki meydana çıksın. Benim sevinçlerim bu topraktan fışkırıyor, ve ıstırabımı bu güneş aydınlatıyor. Bir gün gelip de

(1) Burada = yani bu dünyada.

ben bunlardan ayrılacak olursam, o zaman ne isterse ve ne olabilirse olsun. İleride de birbirlerinden nefret edenlerle sevişenler olacak mı, ve o dünyaların da bir üstü veya altı bulunacak mı, bunlardan söz edildiğini bile artık işitmek istemiyorum.

MEPHİSTOPHELES

İşte bu kafa ile tehlikeyi göze alabilirsin. Benimle birlik ol. Bugünlerde marifetlerimi zevkle seyredeceksin. Ben sana, şimdiye kadar hiç bir insan oğlunun görmdeği şeyleri vereceğim.

FAUST

Zavallı şeytan, bana ne vermek istiyorsun? Bir insanın, yüksek amaçlara erişmeye çalışan ruhu, senin gibiler tarafından hiç bir vakit kavranabilmiş midir ki?

Lâkin sende, karın doyurmayan yemekler, avucunun içinde durmadan cıva gibi kayıp giden kırmızı altınlar, hiç bir vakit kazandırmayan bir kumar, daha benim göğsümdeyken komşuma göz süzerek ona gönül bağlayan bir genç kız, tanrıların hoşuma gidecek kadar güzel ve fakat bir şahap gibi kayboluveren bir şan ve şeref var, değil mi?

Sen bana, koparılmadan çürüyen bir meyva, ve hergün yeniden yeşillenen ağaçlar göster bakayım!

MEPHİSTOPHELES

Böyle bir emir beni korkutmaz, ben sana bu gibi servetleri temin edebilirim. Herhalde, aziz dostum, seninle iyi şeyleri rahatça yiyip içeceğimiz bir zaman da gelecek.

FAUST

Eğer ben, günün birinde, içim rahatlamış bir halde, tembellik yatağına uzanacak olursam, hemen o anda yok olayım! Eğer sen de bir gün, bana kendi kendimi beğen-

direcek kadar, yüzüme gülerek beni aldatabiilrsen, ve birtakım zevklerle gözümü boyayabilirsen, o gün benim son günüm olsun! Bu hususta bahsa girerim!

MEPHİSTOPHELES

Kabul!.

FAUST

Uzat elini öyleyse!

Eğer ben o ana (1) (Dur gitme! Aman ne güzelsin!) diyecek olursam, sen de beni zincirlere vurabilirsin. O vakıt yerin dibine geçmeye razıyım!

Artık o zaman ölüm çanları çalınsın, sen görevinden kurtulmuş ol, saat dursun, yelkovanı düşsün, benim ömrüm de bitmiş olsun!

MEPHİSTOPHELES

İyice düşün, bunu unutmayacağız.

FAUST

Bunda tamamıyle haklısın. Ben bu bahsa kötü niyetle girmedim. Şimdi bunda sebat ettiğim için bir esir oldum. Fakat acaba senin esirin miyim, yoksa başkasının mı, bunu sormam bile.

MEPHİSTOPHELES

Ben de hemen bugün işe başlayarak, doktorluk ziyafetinde (2) bir uşak gibi görevimi yapacağım. Yalnız bir-

(1) O an = biraz önce şeytanın bahsettiği zevk ve sefa zamanı.

(2) Doktorluk ziyafeti = bu her doktorun, imtihanını kazanınca, arkadaşlarına verdiği ziyafettir. Fakat şeytan burada bununla Faust'un (yeni başlayacağı hayatta) yiyeceği ilk yemeği kastediyor.

şey daha söyleyeyim: Kimin ölüp kimin kalacağı belli olmadığı için, sizden birkaç satırlık bir şey rica ediyorum.

FAUST

Yazılı birşey de mi istiyorsun, ukalâ? Sen şimdiye kadar bir erkeğin ve bir erkek sözünün ne olduğunu öğrenmedin mi? Ağzımdan çıkan sözün, yaşadığım müddetçe ve ebediyyen muteber olması yetmez mi? Bütün dünya coşkun seller arasında sürüklenip gittiği halde beni, vermiş olduğum bir söz mü alıkoyacak?

Fakat bu kuruntu bir kere kalbimize sokulmuş bulunuyor. Bundan kurtulmaktan kim memnun olur ki?

Sinesinde temiz bir sadakat duygusu besleyen bahtiyardır, ve böyle bir kimse hiç bir fedakârlığa pişman olmaz! Fakat yazılı ve mühürlü bir parşömen, herkesin korktuğu bir heyulâdır. Bunda sözler, daha kalemin ucundayken ölür, ve hükümranlık balmumu ile deri parçasına kalır.

Habis ruh, senin benden istediğin nedir? Tunç mu, mermer mi, deri mi, kâğıt mı? Yazıyı keski ile mi, hakkâk kalemiyle mi, yoksa yazı kalemiyle mi yazayım? Bunlardan herhangi birini seçmekte seni serbest bırakıyorum.

MEPHİSTOPHELES

Söz söylerken neden böyle hemen heyecanlanarak, işi uzatıyorsun? Herhangi bir küçük yaprak işimizi görebilir. Bir damlacık kanla da imzanı atarsın.

FAUST

Eğer bu saçma şey seni tamamıyle memnun ediyorsa, ben bu kadarına razıyım.

MEPHİSTOPHELES

Kan, bambaşka bir usaredir.

FAUST

Sakın bu antlaşmayı bozarım diye korkma! Esasen benim bütün kuvvetimle erişmeye çalıştığım amaç, sana vaadettiğim şeydir. Ben pek fazla gururlandım, halbuki ancak senin ayarındayım. O büyük ruh beni hor gördü, tabiat da önümde kapanıyor. Düşüncemin bağı koptu, ve bütün bilgilerden son derece iğreniyorum.

Ateşli ihtiraslarımızı şehvet uçurumlarında dindir! Nüfuz edilemeyen sihirli örtüler içinde, her türlü harikalar hemen hazır olsun! Kendimizi zamanın uğultusuna ve olayların akıntısına atıverelim!

Artık ıstırapla zevk, başarı ile aksilik, birbirleriyle istedikleri gibi yer değiştirebilirler. İnsan gene hep durup dinlenmeden çalışır.

MEPHİSTOPHELES

Sizin için tespit edilmiş hç bir ölçü ve hedef yoktur. Her yerde bol bol yiyip içmek, ve çabucak bir şeyler edinmek isterseniz, bu arzularınıza ve hoşunuza giden her şeye pekâlâ nail olabilirsiniz. Yalnız siz elinizi uzatınız ve sıkılgan olmayınız!

FAUST

Şunu bil ki, benim için eğlence bahis konusu değildir. Ben kendimi istiğraka, (1) en çok ıstırap veren zevke, sevgi doğuran kine, kuvvet bahşeden üzüntüye vakfediyorum. Bilgi hırsından kurtulan kalbim, bundan sonra ıs-

(1) İstiğrak = kendinden geçme, dalınç.

tıraplara karşı kapanmamalıdır. Bütün insanlığın payına düşen şeylerden, ben de kendi benliğimin içinde zevk almak, bunların en yükseğini ve en derinini ruhumla kavramak, insanlığın sevinç ve acılarını göğsümün üstüne yığmak, böylece kendi benliğimi onun benliğine katarak genişletmek, ve onun gibi sonunda ben de mahvolup gitmek istiyorum.

MEPHİSTOPHELES

Binlerce yıldan beri bu sert lokmayı çiğnediğim için bana inan ki; beşikten mezara kadar hiç bir insan o eski mayayı hazmedemez! İçimizden birinin şu sözüne de inan ki: bütün bu kâinat yalnız bir Tanrı için yapılmıştır. Kendisi ebedi bir aydınlık içinde bulunduğu halde bizi karanlıklar içerisine saldı. Sizler için de muteber olan tek şey, gündüzle gecedir.

FAUST

Fakat ben razıyım!

MEPHİSTOPHELES

Bunu anlıyorum! Yalnız bir şey beni üzüyor:

Zaman kısa ve sanat uzundur. Bana kalırsa siz irşad edilmelisiniz. Bir şairle arkadaş olunuz, ona düşüncelerini saydırıp döktürünüz, ve arslan yiğitliği, geyik çevikliği, İtalyan ateşliliği, kuzey sebatkârlığı gibi necip vasıfların hepsini, o şerefli başınızın üstüne yığınız. O size, âlicenaplıkla hilekârlığı birleştirmenin, ve ateşli bir gençlik hevesiyle, bir amaca âşık olmanın sırrını bulsun.

Böyle bir üstadı ben de tanımak, ve ona küçük dünya (1) üstadı adını vermek isterdim.

(1) Mikrokosmus = küçük dünya demektir ki (insan) manasındadır. Buna karşılık Makrokosmus: büyük dünya, yani kâinat demektir.

FAUST

Mademki bütün duygularımın özlediği o insanlık tacını elde etmek mümkün değildir, o halde ben neyim?

MEPHİSTOPHELES

Sen neysen, eninde de sonunda da gene osun. Başına milyonlarca bukleli iğreti saçlar taksan, ayaklarına en uzun çizmeleri geçirsen, gene hep olduğun gibi kalırsın.

FAUST

Bunu hissediyorum, ben boş yere insan zekâsının bütün servetlerini kendimde toplamışım. İşin sonunda şöyle bir oturduğum vakit, içimden hiç bir yeni kuvvet fışkırmıyor. Bir kıl kalınlığı kadar bile yükselmedim, ve sonsuzluğa daha yakın olamadım.

MEPHİSTOPHELES

Âlicenap üstadım, siz herşeyi tıpkı herkes gibi görüyorsunuz. Hayatın neşesi elimizden kaçıp gitmeden, biz daha akıllı davranmalıyız.

Adam sen de! Şüphesiz ki ellerimle ayaklarım, başım ve k...m senindir. Fakat neşeyle yiyip içtiklerimin hepsi, bu yüzden daha mı az benim oluyor?

Meselâ ben, parasını verip altı beygir alabilsem, bunların kuvvetleri benim olmaz mı? Bu takdirde, gerçek bir insan olduğum halde, sanki yirmi dört ayağım varmış gibi koşup gezebilirim.

Onun için cesur ol! Bütün düşünceleri bir tarafa bırak ve benimle beraber dünyayı dolaş! Sana şunu da söyleyeyim ki: fazla düşünen bir adam, etrafında güzel yeşil çayırlar bulunduğu halde, bir habis ruh tarafından, çorak yerlerde dolaştırılan bir hayvana benzer.

FAUST

Bu işe nasıl başlayacağız?

MEPHİSTOPHELES

Hemen yola çıkıyoruz.

Burası ne işkence yeri böyle? Bu biçim yaşamakta, hem kendini hem de çocukları bunaltmakta ne mana var? Sen bu işi göbekli komşuna bırak! Ne diye kendini üzerek, vaktini boş yere kaybediyorsun? Bilebildiğin şeylerin en iyisini zaten çocuklara söyleyemezsin ki.

İşte şimdi bunlardan birinin koridorda dolaştığını duyuyorum!

FAUST

Benim onunla görüşmeme imkân yok.

MEPHİSTOPHELES

Zavallı çocuk ne zamandan beri bekliyor, buradan üzgün olarak gitmesin. Gel şu cüppeni ve takkeni bana ver. Bu kıyafet bana pek güzel yakışacak.

(Kıyafetini değiştirir.)

Şimdi bu işi benim zekâma bırak! Yalnız bir çeyrek saatlik bir zaman bana yeter. Sen de bu sırada, güzel yolculuğumuz için hazırlan!

(Faust gider.)

MEPHİSTOPHELES

(Faust'un uzun cüppesi içinde) :

İnsanın en büyük kuvveti olan akıl ve bilgiden sen nefret et bakalım. Yalanın ruhu seni göz kamaştırıcı ha-

yallerle kuvvetlendire dursun. Böylece daha şimdiden muhakkak pençemdesin...

Kader ona, zaptedilemeyen, daima ileri atılmak istiyen, ve pek acele bir hamleyle, yeryüzü eğlencelerinin üstünden atlayan bir ruh bahşetmiş.

Ben onu sefih bir hayatta, dümdüz bir değersizlik içinde süründüreceğim. Önümde kıvranacak, kaskatı kesilecek ve bana yapışacak. Doymak bilmediği için de, yemeklerle içkiler onun haris dudaklarının önünde dolaşacak, susuzluğunun giderilmesi için boş yere yalvarıp duracak, ve kendini şeytana teslim etmemiş bile olsa, gene mahvolacak!

(Bir öğrenci içeri girer.)

ÖĞRENCİ

Ancak kısa bir zamandan beri buralarda bulunduğum halde, herkesin bana saygı ile bahsettiği bir zatla konuşmak ve onunla tanışmak için, tam bir teslimiyetle buraya geldim.

MEPHİSTOPHELES

Nezâketiniz beni çok memnun ediyor! Fakat karşınızda bütün diğer insanlar gibi bir adam görüyorsunuz. Bundan önce başka bir tahsilde bulundunuz mu?

ÖĞRENCİ

Rica ederim, beni yanınıza kabul ediniz! Buraya en iyi niyetlerle geldim, az çok param var, sıhhatım da yerindedir. Annem benden ayrılmaya güçlükle razı oldu. Burada faydalı şeyler öğrenmek istiyorum.

MEPHİSTOPHELES

O halde tam yerine düştünüz.

ÖĞRENCİ

Doğrusu, ben şidmiden dönüp gitmek istiyorum. Bu duvarlarla bu kubbelerin içerisi hiç de hoşuma gitmiyor. Burası pek sıkıntılı bir yer. Hiç bir yeşillik ve hiç bir ağaç görünmüyor. Sonra, bu odalarda, bu sıraların üstünde işitme, görme ve düşünme kabiliyetlerimi kaybederim.

MEPHİSTOPHELES

Bu sadece bir alışkanlık meselesidir. Netekim bir çocuk, annesinin memesini ilkönce istekle almaz, fakat çok geçmeden onu seve seve emmeye başlar. Siz de böylece bilginin kucağında, hergün biraz daha fazla zevk alacaksınız.

ÖĞRENCİ

Ben onun boynuna sevinçle sarılacağım. Fakat siz bana yalnız şunu söyleyiniz: ona nasıl erişebilirim?

MEPHİSTOPHELES

Durun bakalım, ilkönce açıklayınız: hangi bilim kolunu seçiyorsunuz?

ÖĞRENCİ

Ben tam manasiyle bilgili olmak, yeryüzünde ve gökte neler bulunduğunu anlamak, bilimi ve tabiatı kavramak istiyorum.

MEPHİSTOPHELES

O halde doğru bir iz üstündesiniz. Fakat sakın eğlencelere kapılmayınız.

ÖĞRENCİ

Buna can ve gönülden razıyım. Fakat şunu da söyleyeyim ki, yazın güzel bayram günlerinde, biraz serbestlik ve eğlence, tabiatiyle hoşuma giderdi.

MEPHİSTOPHELES

Zamandan faydalanınız, o pek çabuk geçip gider. Lâkin intizam, size vakit kazanmasını öğretir. Onun için, değerli dostum, ben size ilkönce mantık dersini tavsiye ederim. O zaman fikriniz güzelce terbiye edilir ve ona gem vurulur ki, bundan sonra daha basiretli olarak, düşüncelerinizin yolunu takip etsin, ve öyle uluorta hayallere kapılarak, öteye beriye sapıtmasın.

Sonra size günlerce, meselâ yemek ve içmek gibi, bir hamlede ve serbestçe yaptığınız işlerde bile: Bir! İki! Üç! demek gerektiğini öğretecekler.

Esasen fikir fabrikası, bir dokuma tezgâhına benzer: bir ayak basışı binlerce ipliği harekete getirir, mekikler gidip gelir, iplikler göze görünmeden akar, ve bir vuruş binlerce ilmiği sıkıştırır.

İçeri giren filozof, size meselenin şöyle olması gerektiğini, birincinin böyle, ikincinin şöyle, bundan dolayı üçüncü ve dördüncünün de öyle olduklarını ve eğer birinci ile ikinci olmasaydı, üçüncü ile dördüncünün hiç bir vakit olamayacaklarını ispat eder. Bunu her yerde bütün öğrenciler takdir ettikleri halde, gene birer dokumacı olamamışlardır.

Canlı bir şeyin mahiyetini anlamak ve onu teşrih etmek isteyen, ilkönce içindeki ruhu uzaklaştırmaya çalışıyor. Böylece onu terkip eden unsurları elde etmiş oluyor. Fakat ne yazık ki, bunların yalnız ruhsal bağlantısı eksiktir! Kimya bu işe: (Tabiî ameliyat) diyor. Böylece bizzat kendisiyle alay ediyor, ve nasıl alay ettiğinin farkında olmuyor.

ÖĞRENCİ

Söylediklerinizi tamamıyle anlayamıyorum.

MEPHİSTOPHELES

Yakında, her şeyi sadeleştirmeyi ve usulü gereğince sıralamayı öğrendiğiniz zaman, daha iyi anlayacaksınız.

ÖĞRENCİ

Bütün bunlardan o kadar sersemleştim ki, başımın içinde sanki bir değirmen taşı dönüyor.

MEPHİSTOPHELES

Sonra, siz hepsinden önce metafizik okumalısınız. Böylece insanın dimağına uygun olmayan şeyleri esaslı surette kavramaya, havsalaya sığan veya sığmayan her şey için, emre hazır bir muhteşem terim bulmaya çalışmalısınız.

Fakat ilkönce bu yarım ders yılından, son derece muntazam devam etmek suretiyle faydalanmalısınız. Günde beş dersiniz var. Çan çalınır çalınmaz içerde bulununuz! Her halde önceden hazırlanmış ve ders notlarını güzelce okumuş olmalısınız. O zaman hocanın, kitapta yazılı olanlardan başka bir şey söylemediğini, daha iyi görmüş olursunuz.

Sonra yazı hususunda da, sanki kutsal ruh size yazdırıyormuş gibi, gayretli olunuz!

ÖĞRENCİ

Bunu bana iki defa söylemeyeceksiniz! Bu işin ne kadar faydalı olduğunu anlıyorum. Zira insan, beyaz üstüne siyahla yazılı olarak ne elde edebilirse, onu güvenle evine götürebilir.

MEPHİSTOPHELES

Hele siz bir bilim şubesi seçiniz!

ÖĞRENCİ

Hukuk bilimini seçsem, onunla başım hoş değil.

MEPHİSTOPHELES

Bundan dolayı sizi pek o kadar haksız bulamam, bu bilimin ne halde olduğunu biliyorum. Kanunlar ve haklar, ebedî bir hastalık gibi, insanlara miras kalıyor. Bunlar nesilden nesle sürükleniyor, ve bir yerden başka bir yere sinsice sokuluyor. Sağduyu delilik, iyilik de işkence oluyor. Sen de onların torunlarından olduğun için vay haline! Bizimle beraber doğmuş olan haklara gelince, bunlar ne yazık ki, hiç bir vakit bahis konusu olmuyor!

ÖĞRENCİ

Benim nefretimi artırıyorsunuz. Sizin yanınızda tahsil görene ne mutlu! Nerdeyse ilâhiyat okuyacağım geliyor.

MEPHİSTOPHELES

Sizi hataya düşürmek istemem. Bu bilimde ise, yanlış yoldan sakınmak o kadar güçtür ki. Bunun içinde pek çok gizli zehirler vardır, ve bunları ilaçtan ayırmak pek zordur.

Bunda da en iyisi, yalnız bir kişiyi dinlemeniz, ve o üstadın sözleriyle andiçmenizdir. Sözün kısası: kelimelere sadık kalınız! O zaman emniyetli bir kapıdan gerçek mabedine girebilirsiniz.

ÖĞRENCİ

Lâkin kelimenin de bir fikir ifade etmesi gerekir.

MEPHİSTOPHELES

Pek doğru! Fakat insan bu yüzden pek o kadar endişe edip üzülmemeli. Zira, fikirlerin bulunmadığı yerlerde bir kelime, tam vaktinde imdada yetişir. Kelimelerle mükemmel tartışmalar yapılabilir, kelimelerle bir sistem kurulabilir, kelimelere adamakıllı inanılabilir, ve bir kelimeden bir harf bile çalınamaz.

ÖĞRENCİ

Affedersiniz, sizi birçok sorularla oyalıyorum. Yalnız bir zahmetim daha var: Lûtfen bana tababet hakkında da kuvvetli bir kaç söz söyler misiniz? Üç yıl kısa bir süre olduğu halde, aman Allahım, alanı o kadar geniş ki! İnsanın sadece parmakla yol gösteren bir kimsesi olsa, bunda herhalde daha iyi ilerleyebilecek.

MEPHİSTOPHELES *(Kendi kendine):*

Bu kuru konuşma tarzından artık usandım. Şimdi tekrar asıl şeytan rolünü oynamalıyım.

(Yüksek sesle): Tababetin ruhunu kavramak kolaydır: Büyük ve küçük dünyaları (1) iyice incelersiniz, ve sonunda işi Tanrının inayetine bırakırsınız. Her tarafta bilimin peşinden koşmak boşunadır: herkes ancak öğrenebileceğini öğrenir. Bununla beraber, kim fırsattan faydalanırsa, asıl adam da işte odur.

Siz gene oldukça iyi yapılısınız. Cesaretiniz de eksik olmasa gerek. Eğer siz sadece kendinize güvenirseniz, başkaları da size canını emanet eder. En çok kandınları idare etmeyi öğreniniz. Onların bitmek tükenmek bilmeyen o bin türlü acıları ve ahları, hep aynı tarzda tedavî edilir.

(1) Büyük dünya = Kâinat (tabiat), küçük dünya = İnsan.

Yarım yamalak bir saygı gösterdiniz mi, hepsi avucunuzun içindedir. İlkönce, sizin sanatınızın birçok sanatlardan üstün olddğunu, onlara inandıracak bir ünvan lâzım. O zaman, başka birinin yıllarca çevresinde dolaştığı şeylerin hepsine, siz merhaba diyerek konuverirsiniz. Küçücük nabızlarını iyice sıkmasını biliniz. Sonra ateşli ve kurnaz bakışlarla, onların narin kalçalarını, sanki kemerlerinin ne kadar sıkı olduğunu anlamak istiyormuşsunuz gibi, serbestçe kavrayınız.

ÖĞRENCİ

İşte bu daha iyi bir şey! Hiç olmazsa ne olduğu anlaşılıyor.

MEPHİSTOPHELES

Değerli dostum, bütün teoriler soluk olduğu halde, hayatın altın fidanı yeşildir.

ÖĞRENCİ

Size yemin ederim ki, rüya görüyormuş gibi oluyorum. Bilginizden esaslı bir şekilde faydalanmak için, başka bir defa sizi rahatsız edebilir miyim?

MEPHİSTOPHELES

Elimden geleni seve seve yaparım.

ÖĞRENCİ

Size hatıra defterimi de sunmadan, kabil değil, buradan gidemeyeceğim. Bu lütfu benden esirgemeyiniz!

MEPHİSTOPHELES

Pekâlâ.

(Bir şeyler yazarak defteri verir.)

ÖĞRENCİ *(Okur)* :

Siz de Tanrı gibi olacak, iyiyi ve kötüyü bileceksiniz. (1)

(Defteri saygı ile kapatır ve veda ederek çekilir.)

MEPHİSTOPHELES

Sen hele bu eski söze, ve benim yeğenim olan o yılana uy. Günün birinde, Tanrıya benzerliğinin acısını, muhakkak çekeceksin!

(Faust içeri girer.)

FAUST

Şimdi nereye gidilecek?

MEPHİSTOPHELES

Nereye canın isterse. Önce küçük dünyayı, sonra da büyüğünü göreceğiz. Bedavadan yapacağın bu inceleme gezisi, senin için ne eğlenceli ve ne kadar da faydalı olacak!

FAUST

Lâkin bu uzun sakalımla, ben o hafif meşrepli hayat tarzıma uymak kabiliyetinden yoksulum. Bu işi başaramayacağım. Esasen ben hiç bir vakit âlemin arasına karışmasını beceremedim. Başkalarının karşısında âdeta küçüldüğümü hissediyorum. Onun için hep sıkılacağım.

---

(1) İncil'e göre bunlar yılanın, Âdemle Havva'ya yasak meyvayı koparıp yemeleri için söylediği sözlerdir.

MEPHİSTOPHELES

Aziz dostum, bütün bunlar düzelecek. Sen kendine güvenmeye başlayınca, yaşamanın sırrını da bilmiş olacaksın.

FAUST

Ya bu evden nasıl dışarı çıkacağız? Hani atların, uşağın ve araban nerede?

MEPHİSTOPHELES

Sadece şu mantoyu açacağız, o bizi havadan götürecek. Yalnız, bu cüretli adımı atarken, yanına büyük bir çıkın almayacaksın. Benim meydana getireceğim bir parçacık ateş havası, (1) bizi bu yeryüzünden çabucak kaldırıverecek. Eğer hafif olursak, o zaman hızla yükseliriz. Bu yeni hayata atılışın kutlu olsun!

LEİPTZİG'DE AUERBACH'IN MEYHANESİ

Şen delikanlılar grubu

FROSCH (2)

Kimse içip gülmüyor, öyle mi? Ben size surat etmesini öğretirim! Başka zamanlar hep alevler saçarak parladığınız halde, bugün ıslak saman gibisiniz.

BRANDER (3)

Kabahat sende. Hiç bir şey yumurtlamıyorsun. Ne bir budalalık, ne de bir domuzluk yaptığın yok ki.

---

(1) Mongolfier balonundaki sıcak hava.

(2) Frosch = Üniversite talebesi cemiyetlerinde, liseden yeni gelene verilen lakap,

(3) Brander = İkinci sömestr talebesine verilen lakap.

FROSCH *(Bir bardak şarabı başından aşağı dökerek.)*

Öyleyse al ikisini birden!

BRANDER

Katmerli domuz!

FROSCH

Siz istediniz, ben de öyle oldum!

SİEBEL (1)

Hır çıkaranlar kapı dışarı!
Haydi hep birlikte, var kuvvetinizle şarkı söyleyiniz, içiniz ve bağırıp çağırınız! Holla! Ho!

ALTMAYER (2)

Eyvah, mahvoldum! Bana biraz pamuk verin! Bu herif kulaklarımı patlatıyor.

SİEBEL

Ancak kubbe çınladığı vakit, davudî (3) sesin kudreti iyice anlaşılıyor.

FROSCH

Çok doğru, herhangi bir şeyi hoş görmeyenler dışarı! A! tara lara da!

---

(1) Siebel = Kıdemli talebeye,

(2) Altmayer veya Altbursche = Son sömestr talebesine verilen lakaplardır.

(3) Davudî ses = kalın ses, bas.

ALTMAYER

A! tara lara da!

FROSCH

Gırtlaklar akordedildi.

(Şarkı söyler.)

Aziz ve kutsal Roma İmparatorluğu
Nasıl oluyor da hâlâ tutunabiliyor?

BRANDER

Öf! Ne iğrenç bir şarkı! Bu siyasal bir şarkı! Zavallı bir şarkı! Siz, Roma İmparatorluğunun işleriyle uğraşmak zorunda olmadığınız için, her sabah Tanrıya şükrediniz! Ben kendi hesabıma, imparator veya başvekil olmayışımı, büyük bir kazanç sayıyorum. Bununla beraber bizim de bir elebaşımız olmaması doğru değil. Onun için bir Papa (1) seçelim. Hangi vasfın ağır bastığını ve insanı yükselttiğini biliyorsunuz.

FROSCH *(Şarkı söyler.)*

Ey bülbül, havalarda yüksel ve benden
Sevgilime on bin defa selâm söyle.

SİEBEL

Sevgiliye selâm göndermek yok! Bunu işitmek bile istemiyorum!

(1) Papa = en çok içki içene öğrenciler arasında verilen lakap.

FROSCH

Sevgiliye selâm ve öpücük! Sen beni bundan alıkoyamazsın!

(Şarkı söyler.)

Sürgüleri aç! Her taraf karanlık ve sessiz.
Sürgüleri aç! Sevgilin duramıyor sensiz.
Sabahleyin erkenden tekrar kapatırsın.

SİEBEL

Sen sade şarkı söyleyerek onu övüp dur! Ben artık böyle şeylere gülüyorum. O beni aldattı, seni de aldatacak. Ona dost olarak, dörtyol ağzında (1) kendisiyle şakalaşacak, bir cin lâzım!

Dağdan dönen ihtiyar bir teke (2) de, peşinden koşarak, ona titrek sesiyle iyi geceler dilesin! Gerçek et ve kemikten mert bir delikanlı, o aşüfteye lâyık değildir. Ben ona, pencerelerini taşlamaktan başka, bir selâm yakıştıramıyorum!

BRANDER *(Masanın üstüne vurarak.)*

Dikkat! Dikkat! Beni dinleyiniz! Hepiniz teslim edersiniz ki Baylar, ben muaşeret usullerini bilirim. Burada sevdalılar var. Şimdi bunların şerefine, geceyi hoş geçirmek için, çok mükemmel bir şey yapacağım. Dikkat ediniz! Bu en son moda bir şarkıdır! Aranağmesini de, hepiniz benimle beraber, yüksek sesle söyleyiniz!

(Şarkı söyler.)

---

(1) Dörtyol ağzı = batıl itikatlara göre cadıların buluştuğu yer.

(2) Teke: burada erkek keçi kılığına girmiş şeytan manasındadır.

Farenin biri kilerde dolaşıyordu,
En nefis yağları yiyerek yaşıyordu,
Tıpkı şu ünlü şişman doktor Luter gibi.
Kocaman ve şişkin bir göbek taşıyordu.
Aşçı kadın birgün zehir koydu yağlara,
O zaman fare sığmaz oldu dünyalara,
Tıpkı bağrı yanık bir sevdazede gibi.

KORO *(Neş'eyle haykırarak).*

Tıpkı bağrı yanık bir sevdazede gibi.

BRANDER

Döndü dolaştı, kendini dışarı attı,
Her su birikintisinden bir yudum tattı.
Her tarafı kemirdi, tırmaladı, lâkin
Bunlar fayda vermedi, ıztırabı arttı.
Çok geçmeden halsizlik onu yere vurdu,
Can acısıyle hep sıçradı durdu,
Tıpkı bağrı yanık bir sevdazede gibi.

KORO

Tıpkı bağrı yanık bir sevdazede gibi.

BRANDER

Her yer aydınlanınca onu korku aldı,
Son bir gayretle koşarak mutvağa daldı,
Ocağın içine düştü, çırpındı durdu,
Soluyarak can verdi, ve orada kaldı.
Aşçı kadın da artık alay ediyordu:
Ah nasıl da içini çekiyor! diyordu,
Tıpkı bağrı yanık bir sevdazede gibi.

KORO

Tıpkı bağrı yanık bir sevdazede gibi.

SİEBEL

Şu bayağı çocuklar nasıl da seviniyorlar! Zavallı fareleri zehirlemek iyi bir marifet sanki!

BRANDER

Galiba onlar senin pek fazla sevgini kazanmışlar?

ALTMAYER

Hele şu kel kafalı şişkoya bakın! Bu acıklı olay onu yumuşattı ve merhamete getirdi; şişmiş fare leşinde kendi tabiî benzerini görüyor.

(Faust'la Mephistopheles içeri girerler.)

MEPHİSTOPHELES

Yaşamanın nasıl kolayını bulduklarını görebilmen için, ilkönce seni neşeli insanlar arasına sokmak zorundayım. Bunlar için, her gün bir bayramdır. Herkes, azıcık zekâ ve çok zevkle, dar bir dans çenberinin içinde, kuyruklarıyle oynayan kedi yavruları gibi, döner durur. Başları ağrımadıkça, meyhaneci de veresiye vermekte devam ettikçe, onlar mutlu ve gamsızdırlar.

BRANDER

Bunlar şimdi seyahattan geliyorlar, hallerindeki acayiplikten öyle anlaşılıyor. Herhalde bunlar buraya geleli bir saat bile olmamıştır.

FROSCH

Gerçekten öyle, hakkın var! Leipzig'imle ben övünürüm doğrusu! O küçük bir Paris'tir, ve içinde yaşayanları adam eder.

SİEBEL

Bu yabancıları sen ne sanıyorsun?

FROSCH

Hele ben bir gidip bakayım! Bir bardak dolusu şarapla, bu delikanlıların ağzından, çocuk dişi çeker gibi, hemen baklayı çıkartıveririm. Bunlar bana, asil bir aileden gibi görünüyorlar, hallerinde bir gurur ve hoşnutsuzluk göze çarpıyor.

BRANDER

Bunlar muhakkak birer pazar çığırtkanıdır, bahsa girerim!

ALTMAYER

Olabilir.

FROSCH

Dikkat edin, onları sıkıştırıyorum!

MEPHİSTOPHELES *(Faust'a.)*

Bu millet şeytanı, yakalarına yapışmış bile olsa, gene hiç bir vakit farketmiyor.

FAUST

Baylar, sizi selâmlarız!

SİEBEL

Buna karşılık, biz de çok teşekkür ederiz.

(Mephistosheles'i yandan süzerek yavaşça.)

Bu herifin bir ayağı ne diye aksıyor böyle?

MEPHİSTOPHELES

Bizim de sizin yanınıza oturmamıza izin verir misiniz? İyi bir içki bulamayacağımız için, onun yerine bu topluluk bizi neşelendirsin.

ALTMAYER

Siz pek nazlı bir adama benziyorsunuz.

FROSCH

Andaval'dan (1) her halde geç vakit yola çıktınız, akşam yemeğini de orada bay Hödük'le birlikte yediniz, değil mi?

MEPHİSTOPHELES

Bugün ona uğramadık. Fakat geçen sefer kendisiyle görüşmüştük. O zaman bize, yeğenleri hakkında birçok şeyler anlatarak, her birine çok çok selâm söylememizi tenbih etmişti.

(Frosch'a doğru eğilir.)

(1) Aslında (Rippach) denilmiş olup, bu Leipzig civarında bir köydür. (Hans von Rippach) terimi de budala anlamında bir lakaptır. Bu sebepten burada (Rippach) yerine (Andaval), (Hans) yerine de (Hödük) sözleri kullanılmıştır.

ALTMAYER *(Yavaşça.)*

Al sana işte! Herif yutmuyor!

SİEBEL

Kurnaz bir çorbacı!

FROSCH

Hele biraz bekle, ben şimdi onun hakkından gelirim!

MEPHİSTOPHELES

Eğer yanılmadımsa, koro halinde şarkı söyleyen usul görmüş sesler işitmiştik. Her halde burada söylenen şarkılar, bu kubbeden pek mükemmel yankı yapar.

FROSCH

Yoksa siz bir virtüoz musunuz?

MEPHİSTOPHELES

Hayır! Kabiliyetim zayıf, yalnız hevesim büyüktür.

ALTMAYER

Bize bir şarkı lütfediniz!

MEPHİSTOPHELES

İstediğiniz kadar söyleyeyim.

SİEBEL

Ama yepyeni bir şey olsun!

MEPHİSTOPHELES

Biz, güzel bir şarap ve şarkılar ülkesi olan İspanya'dan daha yeni döndük.

(Şarkı söyler.)

Eski zaman krallarından
Biri bir pire besliyordu...

FROSCH

Dinleyin! Bir pire! Bunu iyice kavrayabildiniz mi? Bence bir pire hoş bir misafirdir.

MEPHİSTOPHELES *(Şarkı söyler.)*

Eski zaman krallarından
Biri bir pire besliyordu,
Onu kendi oğullarından
Hiç de eksiksiz seviyordu.
Terzibaşıya haber saldı,
Terzi geldi ve ölçü aldı,
Ismarlanan elbiselerin
Artık bir dikilmesi kaldı!

BRANDER

Yalnız terziye şunu tenbih etmeyi unutmayınız: ölçüyü tamamı tamamına alsın, ve eğer kellesini seviyorsa, sakın pantalonlar potluk yapmasın !

MEPHİSTOPHELES

İpeklilerle kadifeler
Giyen pire pek şıklaşmıştı,
Elbisesine kurdeleler,
Boynuna da salip takmıştı.

Birdenbire nazır olmuştu,
Göğsü nişanlarla dolmuştu,
Bütün kardeşleri sarayda
Birer büyük adam olmuştu.

Kralın sarayındakiler
Pek rahatsız oluyorlardı,
Kraliçeyle yanındakiler
Hep kaşınıp duruyorlardı.
Yandığı halde pek canları,
Ezmek yasaktı hayvanları,
Fakat bizi ısırırlarsa,
Ezip gebertiriz onları.

KORO *(Neş'eyle haykırarak.)*

Fakat bizi ısırırlarsa,
Ezip gebertiriz onları.

FROSCH

Bravo! Bravo! İşte bu güzeldi!

SİEBEL

Darısı bütün pirelerin başına!

BRANDER

Parmaklarınızı uaztarak onları yakalayıveriniz!

ALTMAYER

Yaşasın hürriyet! Yaşasın şarap!

MEPHİSTOPHELES

Eğer şaraplarınız, hiç olmazsa bir parçacık daha iyi olsaydı, hürriyetin yüksek şerefine, seve seve bir bardak içerdim.

SİEBEL

Bunu bir daha işitmeyelim!

MEPHİSTOPHELES

Ben yalnız meyhaneci darılır diye korkuyorum. Yoksa bu değerli misafirlere, kendi mahzenimizden, şarapların en iyisini ikram ederdim.

SİEBEL

Hele siz şarapları getiriniz! Sorumluluğu ben üzerime alıyorum.

FROSCH

İyi bir şey getirirseniz, sizi alkışlarız. Yalnız, sakın öyle küçücük nümuneler vermeyiniz. Zira, eğer bu hususta bir hüküm vereceksem, ağzımın adamakıllı dldurulmasını isterim.

ALTMAYER *(Yavaşça.)*

Bunlar Rhein'li, ben öyle seziyorum.

MEPHİSTOPHELES

Bir burgu getiriniz!

BRANDER

O da ne olacak? Her halde fıçılarınız kapının önünde değil ya?

ALTMAYER

Şurada arka tarafta, meyhanecinin küçük bir avadanlık sepeti duruyor.

MEPHİSTOPHELES *(Burguyu alır.)*
(Frosch'a)

Şimdi söyleyiniz, siz hangi şaraptan arzu ediyorsunuz?

FROSCH

Ne demek istiyorsunuz? Sizde birkaç türlüsü mü var?

MEPHİSTOPHELES

Herkesi, istediğini seçmekte serbest bırakıyorum.

ALTMAYER *(Frosch'a)*

O! Daha şimdiden dudaklarını yalamaya başlıyorsun.

FROSCH

Peki! Mademki seçmem gerekiyor, o halde ben Rhein şarabı isterim. Yurdumuz bize en mükemmel nimetleri bahşeder.

MEPHİSTOPHELES

(Masanın, Frosch'un oturduğu taraftaki kenarında bir delik açarak.)

Hemen tıpa yapmak için biraz balmumu bulunuz!

ALTMAYER

Haydi canım, bunlar hokkabazlık.

MEPHİSTOPHELS (*Brander'e.*)

Ya siz?

BRANDER

Ben Şampanya istiyorum hem de adamakıllı köpüklü olsun!

MEPHİSTOPHELES

(Delik açar. Bu sırada biri, balmumundan tıpalar yaparak, delikleri tıkamıştır.)

BRANDER

İnsan, yabancı ülkelerden her zaman yüz çeviremiyor. İyi şeyler de, çok defalar, bize pek uzak olan yerlerde bulunuyor. Halis bir Alman Fransızları sevmez, fakat onların şaraplarını seve seve içer.

SİEBEL

(Mephistopheles onun oturduğu yere yaklaşarak.)

İtiraf ederim ki, ben ekşiden hoşlanmam. Bana bir bardak tatlı şarap veriniz!

MEPHİSTOPHELES *(Delik açar.)*

Sizin için şimdi Tokai şarabı akacak.

ALTMAYER

Bana bakın, Baylar, Öyle görüyorum ki, siz bizimle bayağı alay ediyorsunuz.

MEPHİSTOPHELES

O! O! Böyle kibar davetlilerle uğraşmak biraz fazlaca tehlikeli olacak. Çabuk! Açıkça söyleyiniz! Size hangi şaraptan sunayım?

ALTMAYER

Hepsinden! Yalnız sorularınızı uzatmayınız.

(Deliklerin hepsi açılıp tıpaları tıkandıktan sonra.)

MEPHİSTOPHELES *(Garip işaretlerle.)*

Üzümler asmada olur! Boynuzlar tekede bulunur.
Şarap bir usaredir, asma çubukları da tahtadır. O halde, şu tahta masa da şarap verebilir.
Tabiata derin bir bakış yeter!
Bu bir mucizedir, buna inanınız!
Şimdi tıpaları çekerek şaraplarınızı içiniz!

HEPSİ

(Tıpaları çekerler ve herbirinin bardağına, istemiş olduğu şarap akar.)

Ah ne güzel bir çeşme akıyor!

MEPHİSTOPHELES

Yalnız, sakın yere bir şey dökmeyiniz!

(Tekrar tekrar içerler.)

HEPSİ

(Şarkı söylerler.)

Tıpkı beş yüz domuz bulan
Yamyamlar gibi mutluyuz!

MEPHİSTOPHELES

Millet coştu, bakın nasıl seviniyorlar!

FAUST

Artık çekilip gitmek isterdim.

MEPHİSTOPHELES

Hele siz şimdi dikkat edin, hayvanlık bütün ihtişamıyle kendini gösterecek.

SİEBEL

(Dikkatsizce içerken şarap yere dökülür ve alev halinde parlar.)

İmdat! Yangın var! İmdat! Cehennem alevler saçıyor!

MEPHİSTOPHELES

(Aleve dönerek.)

Sevgili unsur, sükûnet bul!

(Delikanlıya.)

Bu seferlik bu, ancak Âraftan (1) bir damlaydı.

SİEBEL

Bu da ne demek Durun! Bu size pahalıya mal olacak! Anlaşılan, siz bizi tanımıyorsunuz.

FROSCH

Hele bunu bize bir kere daha yapsın!

ALTMAYER

Bana kalırsa, ona sessizce çekilip gitmesini söyleyelim.

---

(1) Âraf = Cennetle cehennem arasındaki bekleme ve tasfiye yeri. (Fr.: purgatoire).

SİEBEL

Ne? Bu bay burada göz boyayıcılık yapmak cüretinde mi bulunuyor?

MEPHİSTOPHELES

Sus, köhne şarap fıçısı sen de!

SİEBEL

Haydi oradan, süpürge sapı! Bir de üstelik, bize karşı kabalık mı ediyorsun?

BRANDER

Biraz bekle, şimdi dayak yağmuruna tutulacaksın!

ALTMAYER

(Masadan bir tıpa çıkartınca üstüne doğru ateş fışkırır.)

Yanıyorum! Yanıyorum!

SİEBEL

Bu büyücülüktür! Çullanın üstüne! Bu herif kanun dışıdır! (1)

(Bıçaklarını çekerler ve Mephistopheles'in üzerine atılırlar.)

MEPHİSTOPHELES

(Ciddî bir tavırla.)

Sahne manzaralarla yanlış sözler, fikirleri karıştırıp yerleri değiştirsin! Hem burada, hem de orada olunuz!

(Şaşkın bir halde birbirlerinin yüzüne bakarlar.)

(1) Kanun dışı = cezasız öldürülebilen.

ALTMAYER

Ben neredeyim? Ne güzel memleket!

FROSCH

Üzüm bağları! Acaba doğru mu göröyorum?

SİEBEL

Üzümler de nerdeyse elime değecek!

BRANDER

Burada, şu yeşil çardağın altında, bakın ne güzel asmalar, ne güzel de üzümler var!

(Siebel'i burnundan yakalar. Ötekiler de birbirlerine aynı şeyi yaparak bıçaklarını kaldırırlar.)

MEPHİSTOPHELES

(Yukarda olduğu gibi.)

Yanlışlık; gözlerin bağını çöz artık! Siz de şeytanın nasıl şaka yaptığını belleyiniz.

(Faust'la birlikte ortadan kaybolur. Gençler de birbirlerinden ayrılırlar.)

SİEBEL

Ne var?

ALTMAYER

Nasıl?

FROSCH

Ay bu senin burunun muydu?

BRANDER

Senin burunun da benim elimde!

ALTMAYER

Bütün uzuvlarımın içinden geçen yıldırım gibi bir şeydi o! Bir iskemle getirin, yıkılıyorum!

FROSCH

Hayır, bana yalnız şunu söyleyin: ne oldu?

SİEBEL

Herif nerede? Eğer onun izini bulursam, elimden sağ kurtulmayacak!

ALTMAYER

Ben onun, bir fıçının üstüne at gibi binerek, meyhanenin kapısından çıktığını gözümle gördüm.....
Ayaklarımda da kurşun gibi bir ağırlık var.

(Masaya doğru dönerek.)

Ah! Acaba o şarap gene akacak mı?

SİEBEL

Hepsi hile, yalan ve hayaldi.

FROSCH

Fakat bana, gerçekten şarap içtim gibi geliyor.

BRANDER

Ya üzümlere ne dersiniz?

ALTMAYER

Şimdi gene bana: mucizeye inanmamalı, desene!

BÜYÜCÜ MUTFAĞI

(Alçak bir ocakta yanan ateşin üstünde büyük bir kazan kaynamakta, ve bundan yükselen buharların içinde, çeşitli hayaller görünmektedir. Ocağın yanında oturan bir dişi şebek kazanı karıştırmakta, ve taşmamasına dikkat etmektedir. Erkek şebek, yavrulariyle birlikte, onun yanına oturmuş, ısınmaktadır. Duvarlarla tavan, son derece garip büyücü aletleriyle süslenmiştir.)

Faust - Mephistopheles.

FAUST

Şu çılgın büyücülük âleminden iğreniyorum! Sen bana, bu hezeyan hercümercinin içinde mi şifa bulacağımı vaadediyorsun. Ben ihtiyar bir kadından mı öğüt istiyeceğim? Sonra, şu kaynayan pislikler mi yaşımın otuz yılını silecek? Eğer sen bundan daha iyi bir şey bilmiyorsan, vay benim halime! Şimdiden umudum kayboldu. Bunun için tabiatta herhangi bir iksir yok mudur, ve keskin bir zekâ bunu bulamamış mıdır?

MEPHİSTOPHELES

Dostum, işte şimdi gene akıllıca konuşuyorsun! Senin gençleşmen için tabiî bir çare de var. Ancak bu başka bir kitapta yazılıdır, ve şaşılacak bir fasıldır.

FAUST

Bunu öğrenmek istiyorum.

MEPHİSTOPHELES

Peki! Hem de bu parasız, doktorsuz ve büyüsüz elde edilebilen bir çaredir:

Hemen kırlara çık, toprağı çapalayıp kazmaya başla, hem kendini hem de fikrini gayetle dar bir çevre içerisinde bulundur, karışık olmayan yemeklerle karnını doyur, hayvanlar arasında hayvan gibi yaşa, ve ekip biçtiğin tarlayı kendin gübrelemeği kabahat sayma.

İnan ki, senin daha seksen yıl yaşıyacak kadar gençleşmen için, en iyi çare budur!

FAUST

Ben buna alışık değilim, çapayı elime almaya yanaşamam. Dar bir hayat da bana hiç gelmez.

MEPHİSTOPHELES

O halde gene iş büyücü kadına düşüyor.

FAUST

Peki ama, neden şu ihtiyar kadın bu işi yapıyor? O içkiyi sen kendin kaynatamaz mısın?

MEPHİSTOPHELES

Bu, vakit geçirmek için güzel bir eğlence olurdu! O arada ben herhalde bin köprü kurardım. Bu iş için yalnız san'at ve bilgi değil, aynı zamanda sabır da lâzımdır. Sessiz bir zekâ bununla yıllarca uğraşmıştır. O eşsiz maya ancak zamanla kuvvetlenir. Sonra, bunun için gerekli maddelerin hepsi pek olağanüstü şeylerdir! Gerçi bunu ona şeytan öğretmiştir; fakat kendisi bunu bizzat yapamaz.

(Hayvanlara bakarak.)

Bak bunlar ne şirin bir aile! Bu hizmetçi kadın! Şu da uşak!

(Hayvanlara.)

Anlaşılan Bayan evde değil?

HAYVANLAR

Ziyafette, bacadan dışarıya çıkıp gitti!

MEPHİSTOPHELES

Onun bu serseriliği acaba ne kadar sürecek?

HAYVANLAR

Biz ayaklarımızı ısıttığımız sürece.

MEPHİSTOPHELES: *(Faust'a.)*

Bu narin hayvanları nasıl buluyorsun?

FAUST

Hiç kimsede görmediğim bir iğrençlikte!

MEPHİSTOPHELES

Lâkin, benim en çok hoşlandığım konuşma tarzı, işte budur! (1).

(Hayvanlara.)

Söyleyin bana bakayım, kâratalar, böyle karıştırarak köpürttüğünüz şey nedir?

---

(1) **Maymunun budalaca konuşması.**

HAYVANLAR

Bol bir dilenci çorbası (1) pişiriyoruz.

MEPHİSTOPHELES

İşte epeyce de kalabalığınız var.

ERKEK ŞEBEK

(Yaklaşır ve Mephistopheles'e yaltaklanır.)

Ah ne olur, gel benimle hemen zar oyna da, beni zenginleştir, bana para kazandır!

Durumum pek kötü. Eğer param olsaydı, aklım da olurdu.

MEPHİSTOPHELES

Bu maymun, hiç olmazsa piyangoya katılabilseydi, kendini ne kadar mutlu sayacaktı!

(O aralık büyük bir küre ile oynayan şebek yavruları, onu yuvarlayarak, ortaya doğru getirirler.)

ERKEK ŞEBEK

Buna dünya derler: yükselir, düşer ve durmadan döner. Cam gibi öter... ne kadar da çabuk kırılır! İçerisi boştur.

Burası çok parlıyor, şurası daha fazla parlıyor:

Ben yaşıyorum!

Sevgili oğlum, sen ondan uzak dur! sonra ölürsün!

O killi topraktandır, parçalanıp dağılıverir.

---

(1) Dilenci çorbası = Manastırlarda pişirilip fakirlere dağıtılan, ve bol olsun diye pek sulu yapılan bir çorbadır.

MEPHİSTOPHELES

Bu elek ne işe yarar?

ERKEK ŞEBEK: *(Eleği duvardan indirir.)*

Eğer sen bir hırsız olsaydın, bununla seni çabucak tanırdım. (1)

(Dişi şebeğe doğru koşar ve onu elekten baktırır.)

Şu eleğin içinden bak!
Hırsızı tanıdın da, onun kim olduğunu söylemeye cesaret mi edemiyorsun? (2)

MEPHİSTOPHELES: *(Ateşe yaklaşarak.)*

Ya bu tencere?

ERKEK ŞEBEKLE DİŞİ ŞEBEK

Miskin budala! Tencere nedir, kazan nedir, bilmiyor!

MEPHİSTOPHELES

Terbiyesiz hayvanlar!

ERKEK ŞEBEK

Şu yelpazeyi al da gel bu iskemleye otur!

(Şeytanı oturmaya zorlar.)

---

(1) Eski batıl bir itikada göre, olay yerinde bir elekten bakılırsa, hırsız teşhis edilebilirmiş.

(2) Şeytan da bir hırsızdır, çünkü Faust'un en iyi benliğini çalmak istiyor.

FAUST

(Bu sırada bir aynanın önünde durarak, kâh ona yaklaşır ve kâh ondan uzaklaşır.)

Ne görüyorum? (1) Bu sihirli aynanın içinde ne göksel bir resim gözüküyor! Ey aşk perisi, kanatların en hızlısını bana ödünç ver, ve beni onun ülkesine götür! Ah ne olur, burada duracağıma, gidip ona yaklaşmak cesaretini göstersem, ve onu hiç olmazsa sisler arasındaymış gibi, görebilsem!... Bu, bir kadının en güzel resmi! (2) Buna imkân var mı, kadın bu kadar güzel midir? Yoksa ben, şu boylu boyunca uzanmış vücutta, bütün göklerin özünü mü görüyorum? Böyle bir şey yer yüzünde var mıdır?

MEPHİSTOPHELES

Tabiî. Tanrının biri, ilkönce altı gün (3) uğraşır, ve işin sonunda da kendi kendine bravo derse, elbette iyi bir şey meydana çıkar. Sen hele bu seferlik bunun doya doya seyret. Ben sana böyle bir sevgili de bulacağım. Hem öyle bir sevgili ki, güvey olarak onu evine götürecek kadar güzel talihli olana ne mutlu!

(Faust hep aynaya bakar. Mephistopheles, iskemlenin üstünde gerinerek ve yelpazeyle oynayarak sözüne devam eder.)

Ben burada, tahtına kurulmuş bir kral gibi, oturuyorum. Hükümdarlık asâsı da işte elimde, yalnız bir tacım eksik.

---

(1) Esrarlı aynada, çıplak vücutla yatıp uyuyan (Helena) nın resmi gözüküyor.

(2) Çıplak bir kadın resmini Faust ilk defa olarak görüyor.

(3) Tanrı Havvayı hilkatın altıncı günü yaratmış.

HAYVANLAR

(O âna kadar karmakarışık bir halde birçok tuhaf hareketler yaptıktan sonra, avazları çıktığı kadar haykırarak Mephistopheles'e bir taç getirirler.)

Ah ne olur, şu tacı kan ve terle (1) yapıştırmak lûtfunda bulun!

(Taçla beraber dolaşırlarken, sakarlıkla onu ikiye bölerler, ve bu parçalarla sıçrıyarak dolaşırlar.)

İşte şimdi oldu!

Biz hem konuşuruz, hem görürüz, hem dinleriz, hem de şiir söyleriz.....

FAUST: *(Aynanın karşısında.)*

Eyvah! Nerdeyse deli olacağım.

MEPHİSTOPHELES: *(Hayvanları göstererek.)*

Benim artık hemen hemen başım bile dönmeye başlıyor.

HAYVANLAR

Eğer talihimiz yardım ederse,
Ve işimiz de yolunda giderse,
İşte sen o zaman fikirleri gör!

(1) Tacın kan ve terle yapıştırılması = Fransız inkılâbına ve Napoleon'un hükümdarlığı ele geçirme gayretine bir telmihtir.

FAUST: *(Yukarda olduğu gibi.)*

İçim alevlenmeye başlıyor! Aman buradan çabuk uzaklaşalım!

MEPHİSTOPHELES: *(Yukarki vaziyette.)*

Hiç olmazsa bunların adamakıllı şair olduklarını teslim etmek lâzım.

(O âna kadar dişi şebeğin ihmal ettiği kazan taşmaya başlar, büyük bir alev hâsıl olur ve bacadan yükselir. BÜYÜCÜ KADIN, korkunç bir feryatla, alevin içinden süzülerek bacadan aşağıya iner.)

BÜYÜCÜ KADIN

Ay! Ay! Ay! Ay!

Cehennem kaçkını hayvan! Mel'un domuz! Kazanı ihmal ettin, bayanını yaktın! Mel'un hayvan!

(Faust'la Mephistopheles'i görerek.)

Bu ne böyle? Siz kimsiniz? Burada ne arıyorsunuz? Ne diye böyle hırsız gibi buraya girdiniz?

Ben sizin bacaklarınızı yakayım da siz de görünüz!

(Kepçeyi kazana daldırarak, Faust'la Mephistopheles'e ve hayvanlara doğru alevler sıçratır. Hayvanlar inlemeye başlarlar.)

MEPHİSTOPHELES

(Elinde tuttuğu yelpazeyi tersine çevirerek, bununla bardakların ve tencerelerin altına vurur.)

Ortadan yarıl! İkiye bölün!

İşte sana çorba! İşte sana bardak! Kokmuş cadı, senin teranenin temposuna uymak için, ancak böyle bir şaka lâzım.

(Büyücü kadın, öfke ve korku içinde, geri geri çekilerek.)

Beni tanıdın mı? Canlı cenaze! Bostan korkuluğu seni! Efendini ve ustanı tanıdın mı? Ben karşıma çıkacak engelleri deviririm, seni de, senin o maymun ruhlarını da parçalarım! Artık kırmızı gömleğe saygı göstermiyor musun? Horoz tüyünü tanıyamıyor musun? Şu yüzümü de saklamadım ya? Yoksa adımı da mı söyliyeyim?

BÜYÜCÜ KADIN

Ah üstadım, sizi böyle kabaca selâmladığım için ,beni affediniz! Fakat at ayağını da görmüyorum ki. Ya sizin o iki karganız (1) nerede?

MEPHİSTOPHELES

Bu seferlik haydi neyse. Çünkü birbirimizi görmeyeli, gerçekten epeyi zaman oldu. Sonra, bütün dünyayı saran kültür, şeytana da bulaştı. O kuzey gulyabanisi artık görünmez oldu: hani, bende boynuzlar, kuyruk ve uzun tırnaklar görüyor musun?

(1) Kargaları şeytan, hıristiyanlığın kendisine karşı açtığı savaş neticesinde tevarüs etmiştir.

O bir türlü kurtulamadığım ayağa gelince, insanlar arasında onun bana zararı dokunabilirdi. İşte bu yüzden ben de, bazı delikanlılar gibi, birçok yıllardan beri, sahte baldır (1) kullanıyorum.

BÜYÜCÜ KADIN *(Oynayarak.)*

Nerdeyse aklımı, fikrimi kaybedeceğim: Demek ki Şeytan Cenaplarını tekrar burada görüyorum!

MEPHİSTOPHELES

Kadın, bu ismi ağzına almaktan seni menediyorum!

BÜYÜCÜ KADIN

Neden? O size ne yaptı?

MEPHİSTOPHELES

O çoktan masal kitabına yazıldı. Lâkin bu, insanlar için, hiç de daha iyi olmadı. Kötüden kurtuldular ama, kötüler gene kaldı.

Bana Baron Hazretleri dersin, o zaman iş yoluna girer. Öbür asılzadeler gibi ben de bir asılzadeyim. Kanımın asilliğinden herhalde şüphe etmezsin. Buraya bak, işte benim taşıdığım arma budur!

(Çirkin bir işaret yapar.)

BÜYÜCÜ KADIN *(Taşkınca güler.)*

Hah! Hah! Bu sizin eski huyunuz! Siz, oldum bittim, çapkının birisiniz!

(1) Eskiden, ince bacaklı delikanlılar, çoraplarına pamuk doldurarak, sahte baldırlar yaparlarmış.

MEPHİSTOPHELES (*Faust'a.*)

Dostum, bunu iyi belle! Büyücü kadınlarla işte bu tarzda görüşülür.

BÜYÜCÜ KADIN

Şimdi, ne emrettiğinizi söyleyin bakalım Baylar.

MEPHİSTOPHELES

Şu bildiğimiz şuruptan büyükçe bir bardak! Fakat en eskisinden olmasını rica edeceğim! Yıllar onun kuvvetini bir kat daha artırır.

BÜYÜCÜ KADIN

Başüstüne! Şurada bir şişem var, bundan arasıra kendim içiyorum. Hem artık bunun, o kötü kokusundan da eser kalmadı.

Size bundan seve seve bir kadehcik vereceğim.

(Yavaşça.)

Fakat, eğer bu adam bunu hazırlıksız içerse, pekâlâ bilirsiniz ki, bir saat bile yaşıyamaz.

MEPHİSTOPHELES

O benim iyi bir dostumdur, ona bunun faydası dokunacak. Senin mutfağından en iyi şeyi, istekle ona sunuyorum.

Çemberini çiz, tekerlemelerini söyle, ve bu şuruptan ona bir tas dolusu ver!

BÜYÜCÜ KADIN (*Garip hareketlerle bir çember çizerek, içerisine birtakım acayip şeyler dizer. Bu sırada bar-*

daklar vın'amaya, kazanlar da uğuldamaya başlarlar ve bir müzik husûle getirirler. Nihayet büyük bir kitap getirir, şebekleri çemberin içerisine yerleştirir, ve bunlar ona hem masa vazifesini görürler, hem de şamdanları tutarlar. Bu işler bitince, yanına gelmesi için Faust'a işaret eder.)

FAUST *(Mephistopheles'e)*

Lâkin, sen bana şunu söyle: bundan ne çıkacak. Bu delilere mahsus aletler, bu çılgınca hareketler ve bu en iğrenç hileler, hep benim bildiğim ve yeter derecede nefret ettiğim şeyler.

MEPHİSTOPHELES

Saçmalıyorsun! Bu sadece işin alay tarafı. Kuzum bu kadar ağırbaşlı bir adam olma! Şurubun, sana adamakıllı fayda verebilmesi için, onun doktor olarak biraz hokkabazlık yapması gerekiyor.

(Faust'u çemberin içine girmeye zorlar.)

BÜYÜCÜ KADIN

(Cok gösterişli bir tavırla nutuk söyler gibi kitaptan okumaya başlar.)

Bunu anlamalısın!

Biri on yap, (1) ikiyi bırak gitsin, üçü de öyle yap. İşte böylece zengin olursun.

Dördü kaybet! Beşle altıya gelince -büyücü kadın böyle söylüyor- bunları yedi ve sekiz yap. O zaman iş tamam olur: dokuz birdir, on da hiçtir.

İşte büyücü kadınların çarpım tablosu budur.

(1) Bu sözler (Tanrının on emri) ile alay içindir.

FAUST

Bana öyle geliyor ki, bu kocakarı sıtmaya tutulmuş, sayıklıyor.

MEPHİSTOPHELES

Dur bakalım, daha bitmesine çok var. Bunu pek iyi bilirim, bu kitap baştan başa böyledir. Ben bununla epeyce vakit kaybettim. Zira, mükemmel bir tezad, deliler için olduğu gibi, akıllılar için de, sırlarla dolu kalıyor.

Dostum, bu san'at hem eskidir hem de yeni. Bütün çağlarda, üçle bir ve birle üç (1) teorisiyle, gerçek yerine yanlış fikirler yaymak, âdetti. Bunlar böylece basma kalıp söylenir, zihin yorulmadan öğretilir. Delilerle kim uğraşmak ister?

Genellikle insan, birtakım sözler işitti mi, herhalde bunlar hakkında da, bir şeyler düşünmek gerektiğine inanır.

BÜYÜCÜ KADIN *(Devam eder.)*

Bilimin yüksek kudreti, bütün dünya için bir sırdır! Kim zihnini yormazsa, ona bahşedilir. Böyle bir kimse, zahmet çekmeden, onu elde etmiş olur.

FAUST

Bu kadın bize ne manasız şeyler söylüyor böyle? Şimdi kafam patlayacak. Sanki yüzbin deliden meydana gelmiş bir koronun, hep bir ağızdan konuştuğunu işitir gibi oluyorum.

---

(1) Hıristiyan inancının esasını teşkil eden (Kutsal üçlük = Heilige Dreieinigkeit = Sainte Trinité) ile şeytan alay ediyor.

MEPHİSTOPHELES

Yetişir, ey eşsiz falcı, yetişir! İçkini getir ve kâseyi çabuk ağzına kadar doldur. Zira benim dostuma, bu içkinin zarrası dokunmayacak: O bir haylı mertebelerden (1) geçmiş, ve birçok iyi şeyler içmiş bir adamdır.

BÜYÜCÜ KADIN *(Çok gösterişli hareketlerle içkiyi bir kâseye boşaltır. Fakat bunu ağzına götürürken, hafif bir alev hasıl olur.)*

MEPHİSTOPHELES

İndiriver şunu gövdeye! Ha gayret! Şimdi yüreğinde bir sevinç duyacaksın. Şeytanla senli benli olduğun halde, hâlâ alevden mi korkuyorsun?

(Büyücü kadın çemberi bozar, Faust da çizginin dışına çıkar.)

MEPHİSTOPHELES

Hemen dışarı çıkalım! Senin şimdi oturman doğru değil.

BÜYÜCÜ KADIN

Şu bir yudumcuk içki size mutluluk versin!

MEPHİSTOPHELES *(Büyücü kadına.)*

Eğer ben de senin hoşuna gidecek bir şey yapabilirsem, onu bana ancak Periler bayramında (2) söyliyebilirsin.

---

(1) Mertebe = rütbe, derece.

(2) Periler bayramı = Walpurgis: Bir efsaneye göre perilerin Blocksberg tepesinde toplandıkları 1 Mayıs gecesidir.

BÜYÜCÜ KADIN

İşte size bir şarkı! Bunu arasıra söylerseniz, büsbütün başka bir tesir duyacaksınız!

MEPHİSTOPHELES *(Faust'a.)*

Çabuk gel, hem bırak da ben sana rehberlik edeyim: Sen mutlaka terlemelisin ki, içkinin kuvveti hem içine hem de dışına sinsin. Kibarca avareliğin değerini de, ondan sonra sana öğreteceğim. Çok geçmeden, aşk perisinin nasıl kımıldandığını, ve oraya buraya sıçradığını, içten gelen bir zevkle hissedeceksin.

FAUST

Bırak da çabucak şu aynaya bir daha bakayım! O kadın resmi pek de güzeldi!

MEPHİSTOPHELES

Hayır! Olmaz! Bütün kadın örneklerini, pek yakında, canlı olarak karşında göreceksin.

(Yavaşça)

Karnındaki bu içkiyle, sen yakında her kadını bir Helena gibi göreceksin.

SOKAK

Faust Margarete (gelip geçer.)

FAUST

Güzel küçük Bayanım, size kolumu verip refakat etmek teklifinde bulunabilir miyim?

MARGARETE

Ben ne küçük bayan'ım, ne de güzel'im. Refakat edilmeden evime gidebilirim.

(Sıyrılır ve geçip gider.)

FAUST

Bu kızcağız Allah için güzel! Böylesini ben ömrümde görmedim. Pek terbiyeli ve namuslu, fakat aynı zamanda biraz da alaycı. O dudakların kırmızılığını, o yanakların parlaklığını, dünyada unutamayacağım! Onun gözlerini indirerek önüne bakışı kalbimde derin bir iz bıraktı. Öyle çabucak öfkelenmesinde bile, insanı meftun edecek bir hoşluk var!

(Mephistopheles çıkagelir.)

FAUST

Beni dinle, şu kızı bana bulup getireceksin!

MEPHİSTOPHELES

Peki ama, hangi kızı?

FAUST

Şimdi buradan geçip gideni.

MEPHİSTOPHELES

Şunu mu? O bütün günahlarından kendisini kurtaran papazın yanından geliyor. Ben kürsünün ta yanıbaşına kadar sokulmuştum. Pek de masum bir şey: İncir çekirdeğini bile doldurmayan şeyler için günah çıkartmaya gitmişti! Buna benim hükmüm geçmez!

FAUST

Ne de olsa yaşı on dördü geçmiş ya.

MEPHİSTOPHELES

Sen tıpkı, her güzel çiçeğe göz koyan, dünyada elde edilmeyecek hiç bir şeref ve hiç bir teveccüh bulunmadığını sanan budala çapkınlar gibi konuşuyorsun. Fakat bu her zaman mümkün olmaz ki.

FAUST

Ahlâk hocası Bayım, sen git de bunları başkasına anlat! Ben sana sadece şunu söylüyorum: Eğer bu tatlı ve körpe kız bu gece kollarımın arasında olmazsa, seninle gece yarısı birbirimizden ayrılacağız.

MEPHİSTOPHELES

Bunun olup olmayacağını bir kere düşünsenize! Yalnız bir kolayını bulmak için, en az on dört gün uğraşmalıyım.

FAUST

Ben yalnız yedi saat rahat kalabilseydim, böyle küçücük bir yaratığı baştan çıkarmak için, şeytana ihtiyacım olmazdı.

MEPHİSTOPHELES

Siz artık hemen hemen bir Fransız gibi konuşuyorsunuz. Fakat rica ederim, bu işte aksilik etmeyiniz: Sade doğrudan doğruya merama ermekten ne çıkar? Bu şekilde duyacağınız zevk, birçok yabancı hikâyelerin öğrettiği gibi: ilkönce etrafında dolaşarak, ve türlü türlü diller dökerek, o bebeği yola getirdiğiniz takdirde duyacağınız zevkten, kıyaslanamayacak kadar azdır.

FAUST

Böyle yapmadan da benim iştahım var.

MEPHİSTOPHELES

Şimdi çatmayı da, şakayı da bir yana bırakarak size şunu söyleyeyim ki, bu güzel kızcağızı öyle çabucak yola getirmek mümkün değildir. Bu işte cepheden hücumla hiç bir şey ele geçirilemez. Hileye başvurmak zorundayız.

FAUST

Bu sevgili melekten bana bir şey getir! Beni onun yattığı yere götür! Bu aşk hevesime karşı, onun göğsünden bir boyun atkısı, ona ait bir çorap bağı bulup getir!

(Gider.)

MEPHİSTOPHELES

Bu ıstırabınıza karşı size faydalı olmak ve hizmette bulunmak istediğimi göstermek için, bir saniye bile kay-

betmeyeceğiz. Bugünden tezi yok, sizi onun odasına götüreceğim.

FAUST

Ve ben onu göreceğim, ona malik olacağım, değil mi?

MEPHİSTOPHELES

O bir komşunun evinde olacak. Bu sırada siz yapayalnız, onun kokusu ile dolu olan havayı, gelecekteki zevklerin umudu içinde, doya doya emebileceksiniz.

FAUST

Gidebilir miyiz?

MEPHİSTOPHELES

Henüz pek erken.

FAUST

Sen bana onun için bir hediye bul!

(Çekilip gider.)

MEPHİSTOPHELES

Hemen hediye verecek ha! İşte bu âlâ! O halde muvaffak olacak! Ben birçok güzel yerler ve eskiden gömülmüş birçok hazineler biliyorum. Onları hele bir gözden geçireyim.

A K Ş A M

KÜÇÜK ve TERTEMİZ BİR ODA.

MARGARETE *(Saçlarını örüp bağlıyarak.)*

Bugünkü bayın, sadece kim olduğunu öğrenebilseydim, neler verirdim! Hiç şüphe yok ki, çok mert bir adama benziyordu. Herhalde kibar bir ailedendir. Bunu onun alnından okuyabildim..... Yoksa o kadar cüretkâr olamazdı.

(Çıkıp gider.)

Mephistopheles - Faust.

MEPHİSTOPHELES

Giriniz, hiç ses çıkartmadan giriveriniz!

FAUST *(Bir süre sessiz durduktan sonra)*

Rica ederim, beni yalnız bırak!

MEPHİSTOPHELES *(Etrafı yoklayarak.)*

Her genç kız odasını böyle temiz tutmaz.

(Çıkıp gider.)

FAUST (Etrafına bakınarak.)

Ey bu kutsal yeri baştan başa dolduran tatlı loşluk, merhaba! Umudun şebnemiyle dermansız bir halde yaşıyan aşkın tatlı ıstırabı, sen de kalbimi kapla!

Çevremde sessizlik, intizam ve memnunluk duyguları sanki nefes alıyor! Bu fakirliğin içinde nasıl bir bolluk, bu zındanda nasıl bir mutluluk göze çarpıyor!

(Kendini yatağın yanındaki deri koltuğun üstüne atar.)

Vaktiyle geçmiş nesilleri, hem sevinçli hem de kederli zamanlarında, kollarının arasına aldığın gibi, şimdi de beni al! Bu atalar tahtının çevresinde, kim bilir kaç kere çocuk sürüleri toplanmıştır! Belki de benim küçücük sevgilim, Noel'i kutlamak için, o dolgun çocuk yanaklariyle ve o mâsum haliyle, burada büyük babasının solgun elini öpmüştür.

Ey genç kız, sana her gün bir anne gibi ders veren, masanın üstüne şu örtüyü böyle temizce örttüren, hatta kumları (1) bile ayaklarının dibine kıvrım kıvrım serptiren, o bolluk ve intizam kaynağı olan ruhunun, çevremde fısıldadığını hissediyorum. Ey sevgili el! Ne kadar ilâhisin! Senin sayende kulübe bir cennet olur.

Hele burası!

(Yatağın perdelerinden birini kaldırır.)

Beni nasıl bir zevk ürpermesi kaplıyor! Burada saatlerce kalmak isterdim. Ey Tabiat: sen burada, hafif rüyalar içinde, bir yeryüzü meleği meydana getirmişsin! O çocuk, narin göğsü ateşli bir hayatla dolu olduğu halde, burada yatıyordu, ve Tanrının o tasviri, kutsal ve temiz bir faaliyetle, burada gelişmişti!

Ya sen! Seni buraya sürükleyen nedir? İçimde ne kadar derin bir heyecan duyuyorum! Burada ne arıyorsun?

(1) Döşemeleri uğmak için yerlere serpilen beyaz kum.

Kalbin neden ağırlaşıyor? Zavallı Faust! Artık seni tanıyamıyorum.

Burada beni sihirli bir hava mı sarıyor? Ben şöyle hemen merama ermek için can atıyordum. Halbuki şimdi, bir aşk rüyası içinde eridiğimi hissediyorum! Biz havanın her basıncının bir oyuncağı mıyız?

Şu anda o içeri giriverse, sen bu cinayetinden dolayı nasıl pişman olacaksın! O koca çapkın ne kadar küçük düşecek, ve bitkin bir halde, onun ayaklarına kapanacak!

MEPHİSTOPHELES *(Gelir.)*

Çabuk olun! Onu aşağıda gördüm, geliyor.

FAUST

Kaçalım! Kaçalım! Ben artık buraya hiç dönmeyeceğim.

MEPHİSTOPHELES

İşte size bir yerden oldukça ağır bir çekmece bulup getirdim. Bunu sadece şu dolabın içerisine bırakıverin. Size yemin ederim ki, o bunu görünce aklını kaçıracak. Güzel bir şeyi elde etmek için, ben de içerisine güzel şeyler yerleştirdim. Ne de olsa çocuk çocuktur, oyuncak hoşuna gider.

FAUST

Bilmem ki, bunu yapmalı mıyım?

MEPHİSTOPHELES

Sormanız bile fazla değil mi? Yoksa bu serveti alıkoymak mı istiyorsunuz? Öyleyse ben size, haris emelleriniz uğruna, güzel günlerinizi israf etmemenizi, beni de bundan sonraki zahmetlerden kurtarmanızı tavsiye ederim. Fakat ben sizin cimri olduğunuzu sanmıyorum!

Başımı kaşıyorum, ellerimi uğuşturuyorum...

(Çekmeceyi dolaba yerleştirir ve kapısını tekrar kilitler.)

Artık gidelim! Bu tatlı genç kızı kalbinizin arzu ve emellerine râmetmek için, hemen gidelim!...

Sanki içerisi dinleyicilerle dolu olan bir salona girecekmişsiniz gibi, ve sanki fizikle metafizik, kır saçlarıyle karşınızda canlı olarak duruyormuş gibi, bir de durup bakıyorsunuz! Haydi gidelim!

(Çıkıp giderler.)

MARGARETE *(Elinde bir lâmba olduğu halde)*

Burası ne kadar sıkıntılı, nasıl küf kokuyor.

(Pencereyi açar.)

Dışarısı da bu kadar sıcak değildir ya. Bana bir şey oluyor ama, ne olduğumu ben de bilmiyorum... İsterdim ki annem eve gelsin. Bütün vücudumu bir ürperme kaplıyor... Ben de budalacasına korkak bir kızım ya!

(Soyunarak şarkı söylemeye başlar.)

Bir kral Tule ülkesinde
Mezara kadar sadık kalmış,
Ve yarinden son nefesinde
Güzel bir altın kupa almış.

★★★

Herşeyden üstünmüş kupası,
Yemeklerde bundan içermiş.
Ağzına dikince bu tası,
Bir süre kendinden geçermiş.

★★★

Vermiş ömrü sona erince,
Her şeyini varislerine.
Altın kupasına gelince,
Onu alıkoymuş nefsine.

★★★

Yemek salonuna geçerek
Vezirleri yanına almış,
Ve denize bakıp içerek
Neşeli bir sohbete dalmış.

★★★

Eline alarak tasını
Şaraptan son bir yudum tatmış,
Sonra o kutsal kupasını
Fırlatarak denize atmış.

★★★

Tas suyun dibine batınca
Onun kalbi elemle dolmuş,
Ve gözlerini kapatınca
Bir daha hiç içemez olmuş.

(Elbisesini yerleştirmek için dolabı açar ve küçük çekmeceyi görür.)

Bu güzel çekmece buraya nereden gelmiş? Halbuki ben dolabı kilitlediğimden tamamiyle eminim. Fakat pek de güzel bir şey! Acaba içinde ne var?

Belki bunu birisi rehin olarak bırakmış, annem de buna karşılık ödünç para vermiştir. Kurdelesinde de küçücük bir anahtar asılı... Şeytan bana şunu aç diyor!

Ay bu ne? Aman Allahım! Hele bak bir kere, ben böyle bir şeyi ömrümde görmedim! Kibar bir kadın, en

büyük bayram gününde, bunu takıp gezebilir. Acaba şu gerdanlık bende nasıl duracak? Bu muhteşem şeyler kimindir?

(Bunları takarak süslenir ve aynanın karşısına geçer.)

Hiç olmazsa yalnız şu küpeler benim olsaydı! İnsan bunlarla büsbütün başka türlü oluveriyor. Güzellikle gençlik nenize yarıyor ki? Gerçi bunlar hep iyi ve hoş şeyler, fakat sade bunlara önem verilmiyor ki. Sizi yarı yarıya acıma duygusuyle övüyorlar. Ne de olsa herkes altına can atıyor, her şey altına bağlı bulunuyor. Ah şu fakirlik!

GEZİNTİ YERİ

(FAUST düşüncelere dalmış, bir aşağı bir yukarı gezinmektedir. Mephistopheles onun yanına gelir.)

MEPHİSTOPHELES

Kara sevdanın en katmerlisine! Cehennemin dibine! Keşke daha kötü şeyler bilseydim de, onlarla sövüp saysaydım!

FAUST

Ne oluyorsun? Seni bu kadar çok öfkelendiren nedir? Ben ömrümde böyle surat görmedim!.

MEPHİSTOPHELES

Eğer kendim şeytan olmasaydım, hemen şeytana teslim olurdum!

FAUST

Kuzum sen aklını mı oynattın? Bir çılgın gibi bağırıp çağırmak sana pek yakışıyor!

MEPHİSTOPHELES

Düşünün bir kere: Gretchen için tedarik edilen mücevherleri, bir papaz gaspetti!.....

Bunları annesi gördü ve hemen için için korkmaya başladı. Bu kadın pek de iyi koku alır. Her zaman burnu-

nu dua kitabına sokar, ve herhangi bir şeyin helâl mi, yoksa haram mı olduğunu, kokusundan anlar. Bu mücevherlerin de pek uğurlu şeyler olmadığının, hemen farkına vardı. (Yavrum, -diye haykırdı- haram mal insanın ruhunu sıkar ve kanını emer. Bunları Meryem Anaya nezredelim, o bizi kudret helvasiyle sevindirir!»

Margeritcik dudak bükerek: (Gerçi bu bir hediyedir. Fakat ne de olsa, bunu buraya getirmek inceliğini gösteren bir kimse, dinsiz olamaz doğrusu!) diye düşündü.

Annesi bir papaz getirtti. O da işin ne olduğunu anlayınca, ileri sürülen fikri pek beğendi, ve dedi ki:

(Çok doğru düşünmüşsünüz! Nefsine hâkim olan kazanır. Kilisenin sağlam bir midesi vardır. Birçok memleketleri bile olduğu gibi yuttuğu halde, gene hiç bir vakit hazımsızlığa uğramamıştır. Aziz Bayanlarım, haram malı ancak Kilise hazmedebilir.)

FAUST

Bu bir gelenektir; bir yahudi ve bir kral bile bunu bilir.

MEPHİSTOPHELES

Bunun üzerine tokayı, gerdanlığı ve yüzükleri, önemsiz şeylermiş gibi, toplayıp aldı, ve sanki bunlar bir sepet dolusu cevizmiş gibi, az çok bir teşekkür bile etmedi. Onlara göklerin bütün mükâfatını vaadetti... ve bundan gönülleri çok rahatladı.

FAUST

Ya Gretchen?

MEPHİSTOPHELES

O şimdi üzüntü içinde, ne yapacağını şaşırmış bir halde, gece gündüz mücevherleri, ve daha çok da kendisine bunları getireni düşünüyor.

FAUST

Sevgilimin üzüntüsü yüreğimi sızlatıyor. Sen ona hemen yeni bir mücevher bulup getir! İlköncekiler zaten pek okadar iyi şeyler değildi.

MEPHİSTOPHELES

Evet, Bayıma göre her şey çocuk oyuncağıdır!

FAUST

Sen dediğim gibi yap ve bu işi düzelt. Onun komşusuna yanaş!

Haydi, Şeytan, lapa gibi olma da, bana yeni mücevherler bulup getir!

MEPHİSTOPHELES

Peki, sayın Bay, başımla beraber.

(Faust çekilip gider.)

MEPHİSTOPHELES

Böyle çılgın bir âşık, sevgilisini eğlendirmek için, güneşle ayı ve bütün yıldızları, fişek gibi patlatarak havaya fırlatır.

(Çekilip gider.)

KOMŞU KADININ EVİ.

MARTHE *(Kendi kendine.)*

Tanrı sevgili kocacığımı affetsin, onun hiç bir iyiliğini görmedim. Beni şu ot minderin üstünde tek başıma bırakarak birdenbire ortadan kayboldu. Doğrusu ben onun canını sıkacak bir şey de yapmazdım, ve Tanrı bilir, onu bütün kalbimle severdim.

(Ağlar.)

Belki de ölmüştür bile!.. Eyvahlar olsun!..... Hiç olmazsa elimde bir ölüm kâğıdı olsaydı!

(Margarete gelir.)

MARGARETE

Bayan Marthe!

MARTHE

Gretelciğim, hayır ola?

MARGARETE

Nerdeyse dizlerimin bağı çözülecek! İşte dolabımda gene öyle bir abanoz çekmece buldum. İçinde son derece muhteşem ve öncekilerden çok daha değerli şeyler var.

MARTHE

Sakın bunu annene söyleme. Sonra bunları da hemen günah çıkartan papaza götürür.

MARGARETE

Ah ne güzel şeyler! Hele bakın bir kere!

MARTHE *(Onu mücevherlerle süsler.)*

Sen ne bahtiyar bir yaratıksın!

MARGARETE

Ne yazık ki bunlarla ne sokakta, ne de kilisede görünebilirim.

MARTHE

Sen sade sık sık benim yanıma gel. Bu mücevherleri burada gizlice takarsın, aynanın önünde bir saat kadar gezinirsin, ve böylece biz keyfimize bakarız. Sonra bunları şöyle azar azar herkese göstermek için bir fırsat düşerse ve bir eğlence olursa, ilkönce küçük bir kordonu, sonra da inci küpeleri takarsın. Annen bunun herhalde farkında olmaz. Olsa bile, ona da bir martaval uydurulur.

MARGARETE

Bu iki çekmeceyi kim getirmiş olabilir ki? Bu iş akla yakın görünmüyor!

(Kapı vurulur.)

Aman Allahım! Sakın annem olmasın!

MARTHE *(Perdenin arasından bakarak.)*

Bu yabancı bir bay... Giriniz!

(Mephistopheles içeri girer.)

MEPHİSTOPHELES

Böyle serbestce, doğrudan doğruya içeri girdiğimden, Bayanlardan af dilerim.

(Margaretenin önünde saygı ile geri çekilir.)

Bayan Marthe Schwerdtlein'ı sormak istiyordum!

MARTHE

Ben'im, söyleyeceğiniz bir şey mi var Bayım?

MEPHİSTOPHELES *(Yavaşca ona.)*

Şimdi sizinle tanıştım, bu bana yeter. Pek kibar bir misafiriniz var. Böyle serbest davranışımı affediniz. Öğleden sonra tekrar gelirim.

MARTHE (Yüksek sesle.)

Düşün bir kere kızım, Allah hayırlar versin! Bu bay seni kibar bir küçük bayan sanıyor.

MARGARETE

Ben fakir bir genç kızım. Aman Allahım! Siz pek iyi bir adamsınız Bayım; bu süsler ve bu mücevherler benim değildir.

MEPHİSTOPHELES

Evet ama, iş yalnız mücevherlerde değil. Sizde öyle bir cevher, öyle keskin bir bakış var ki! Burada kalabildiğime ne kadar seviniyorum.

MARTHE

Ne haber getirdiniz bakalım? Pek sabırsızlanıyorum...

MEPHİSTOPHELES

Keşke daha sevinçli bir havadisim olsaydı! Umarım ki, bundan dolayı beni kabahatlı bulmazsınız: Kocanız öldü ve size selâm gönderdi.

MARTHE

Öldü mü? Ah benim sadık kalplim! (1) Eyvahlar olsun! Kocam öldü! Amanın, içime fenalık geliyor!

MARGARETE

Ah! Aziz Bayan, ye'se kapılmayınız!

MEPHİSTOPHELES

O acıklı hikâyeyi dinlesenize!

MARGARETE

Ben işte bu yüzden ömrümde sevmek istemiyorum. Böyle bir kayıp beni kederimden öldürürdü.

MEPHİSTOPHELES

Her sevincin bir acısı, her acının da bir sevinci olur.

MARTHE

Onun son demlerini bana anlatınız!

(1) Kocasının ölüm haberini, aynı zamanda da bir sadakat belirtisi sayıyor.

MEPHİSTOPHELES

O şimdi Padua'da, aziz Antonius'un yanında, pek kutsal bir yerde gömülü bulunuyor, ve dinlenme döşeğinin ebedi serinliği içinde yatıyor.

MARTHE

Bana başka (1) hiç bir şey getirmediniz mi?

MEPHİSTOPHELES

A evet, bir de büyük ve zahmetli bir ricası var ki o da: artık herhalde onun için üç yüz dua okutmanızdır! Bundan başka bir şey yok, ceplerim bomboş.

MARTHE

Olur şey değil! Bir antika parçası, bir mücevheri de mi yoktu? Herhangi bir işçi bile, dişinden tırnağından arttırarak, kesesinin dibinde böyle şeyler bulundurur, ve aç kalsa da, dilense de, gene bunları hatıra olsun diye saklar!

MEPHİSTOPHELES

Madam (2) gerçekten üzgünüm. Fakat inanınız ki, o parasını israf etmedi. Sonra, yaptıklarına da çok pişman oldu, ve bedbahtlığını pek yana yakıla anlattı.

MARGARETE

Ah! Şu insanlar neden böyle bedbaht oluyorlar! Herhalde ben de onun için çok dua edeceğim.

---

(1) Selâmdan başka bir şey.

(2) Kendisine çok seyahat etmiş bir adam süsünü vermek için, Mephistopheles yabancı bir kelime kullanılıyor.

MEPHİSTOPHELES

Siz hemen evlilik hayatına girmeye lâyıksınız; zira pek sevimli bir kızsınız.

MARGARETE

A hayır, daha şimdi bunun sırası değil.

MEPHİSTOPHELES

Koca olmazsa, şimdilik bir dost olsun. Sizin gibi bir dilberi koluna almak, gökten inen nimetlerin en büyüklerinden biri olur.

MARGARETE

Bu bizde âdet değildir.

MEPHİSTOPHELES

Âdet olsun, olmasın! Bu iş gene olabilir.

MARTHE

Haydi anlatsanıza!

MEPHİSTOPHELES

Ben onun ölüm döşeğinin yanıbaşında duruyordum. Bu, gübreden biraz daha hallice, yarı yarıya çürümüş otlardan yapılmış bir yataktı. Fakat o, çilesini pek fazlasıyle doldurmuş bulunduğundan, imanlı olarak öldü. (Bilseniz -diye haykırdı- işimi gücümü ve karımı böyle yüzüstü bıraktığımdan, içimde kendime karşı nasıl nefret duyuyorum! Ah, bu hatıra beni öldürüyor. Hiç olmazsa o beni bu dünyada affetseydi!...)

MARTHE *(Ağlayarak.)*

İyi kalpli adam! Ben onu çoktan affettim.

MEPHİSTOPHELES

(... Fakat, Allah bilir! O benden daha kabahatliydi.)

MARTHE

İşte bunu yalan söylemiş! Mezarın kenarında yalan söylemek! Olur şey değil!

MEPHİSTOPHELES

Onun son nefesinde saçmaladığı muhakkaktı. Hiç olmazsa bana öyle geldi. Diyordu ki: (İlkönce çocuk yapmak ve sonra onlara ekmek, hem de sözün en geniş anlamıyle ekmek bulmak için uğraşmaktan rahat bir nefes alamazdım, ve böyle olduğu halde ben kendi payımı bile rahatça yiyemezdim.)

MARTHE

Demek ki benim bütün bağlılığımı, bütün sevgimi, gece gündüz çektiğim eziyetleri, o böyle unuttu!

MEPHİSTOPHELES

Hiç de değil, o bunları samimiyetle düşünüyor ve şöyle diyordu: (Malta'dan yola çıktığım vakit, karımla çocuklarım için bütün kalbimle dua ediyordum. Tanrı da bize acıdı ve gemimiz, büyük sultanın bir hazinesini taşıyan, bir Türk gemisini yakaladı. O zaman yeğıtlik mükâfatını buldu, ve bana da bu işten, lâyık olduğum gibi, oldukça büyük bir pay düştü.)

MARTHE

Ay öyle mi? Hani nerede? Acaba bunları bir yere mi gömdü?

MEPHİSTOPHELES

Kim bilir, dört yönden esen rüzgârlar, şimdi bunları nereye savurmuştur. Kendisi Napoli'de, oranın yabancısı olarak dolaşıp dururken, güzel bir küçük bayan ona abayı yakarak, o kadar sevgi ve bağlılık göstermiş ki, adamcağız o mutlu ölümüne kadar, bunun acısını çekti (1).

MARTHE

Vap çapkın! Çocuklarının malını çalan hırsız! Bütün o sefalet, bütün o sıkıntı, onun böyle rezilce yaşamasına engel olamamış demek!

MEPHİSTOPHELES

Görüyorsunuz ki, bu yüzden de öldü işte! Şimdi ben sizin yerinizde olsaydım, bir yıl herşeyden elimi eteğimi çekerek, onun yasını tutardım ve sonra bu arada da, yeni bir sevgili arardım.

MARTHE

Ulu Tanrım! Ben ilk kocam gibisini bu dünyada kolay kolay bulamam! Kimse onun gibi cana yakın bir divanecik olamaz. Yalnız o, bol bol dolaşmayı, yabancı kadınları, yabancı şarapları, ve bir de şu uğursuz zar oyununu, pek severdi (2).

(1) Frengi hastalığına yakalanmış. Buna (Napoli illeti) de denirdi.

(2) Serserilik, kadın, içki ve kumar: bu en büyük kusurların hepsi onda varmış.

MEPHİSTOPHELES

Herhalde o da sizin aşağı yukarı bu kadar kusurunuzu hoş görseydi, bu böylece sürüp gidebilirdi. Size yemin ederim ki, bu şartla ben bile sizinle yüzük takışabilirdim!

MARTHE

O! Şaka yapmak galiba hoşunuza gidiyor Bayım!

MEPHİSTOPHELES *(Kendi kendine.)*

Artık çekilip gitmemin sırası geldi! Bu kadın, şeytanın bile sözünü senet sayabilir.

(Margarete'ye)

Kalbiniz ne âlemde bakalım?

MARGARETE

Ne demek istiyorsunuz Bayım?

MEPHİSTOPHELES *(Kendi kendine.)*

Ah iyi kalpli, masum çocuk!

(Yüksek sesle.)

Hoşca kalınız, Bayanlar!

MARGARETE

Güle güle!

MARTHE

Ah ne olur, şunu da bana çabucak söyleyiverin:

Elimde, kocamın nerede, nasıl ve ne zaman öldüğünü ve gömüldüğünü gösteren, bir belge bulunmasını çok ar-

zu ederdim. Ben oldum bittim intizamı severim. Bu sebepten onun ölümünü hiç olmazsa, haftalık gazetede okumak istiyorum.

MEPHİSTOPHELES

Pekâlâ, aziz Bayan, iki şahidin ağzından gerçek her yerde belli olur. Sizin için hakimin karşısına çıkarmak istediğim, pek kibar bir arkadaşım da var. Onu buraya getireyim.

MARTHE

Ah ne iyi edersiniz!

MEPHİSTOPHELES

Bu genç bayan da burada olacak, değil mi? Arkadaşım mert bir çocuktur! Çok gezmiştir ve küçük bayanlara karşı, son derece nazik davranır.

MARGARETE

Ben o bayın karşısında utancımdan kıpkırmızı kesilirim.

MEPHİSTOPHELES

Yeryüzü krallarından hiç birinin önünde, sizin yüzünüz kızaramaz.

MARTHE

Şurada, evin arkasındaki bahçemde, bu akşam Bayları bekliyeceğiz.

SOKAK

Faust - Mephistopheles.

FAUST

Nasıl oldu? İş yolunda mı? Yakında istediğim olacak mı?

MEPHİSTOPHELES

O bravo! Sizi alevlenmiş görüyorum? Kısa bir zamanda Gretchen sizin olacak. Onu bu akşam komşusu Marthe'nin evinde göreceksiniz. Bu kadın da sanki çöpçatanlık ve çingenelik için yaratılmış!

FAUST

Öyleyse mükemmel!

MEPHİSTOPHELES

Fakat bizden de bir şey istenecek.

FAUST

Her hizmetin bir karşılığı olur tabiî.

MEPHİSTOPHELES

Biz sadece, kocasından kaskatı kesilmiş uzuvlarının, Padua'da, kutsal bir yerde yattığına dair, şahitlik edeceğiz.

FAUST

Amma da akıllısın! Bunun için önce oraya kadar gitmemiz gerekecek!

MEPHİSTOPHELES

Ne saflık! Böyle bir şeye lüzum yok; siz üst tarafını sormadan sadece şahitlik ediniz.

FAUST

Eğer yapıp yapacağın bundan ibaretse, planımız altüst oldu demektir.

MEPHİSTOPHELES

Ey mubarek adam! Hâlâ böyle bir düşünceye saplanıp kalıyorsunuz! Ömrünüzde ilk defa olarak mı yalan yere şahitlik etmiş olacaksınız? Siz Tanrıyı, dünyayı ve içinde olup bitenleri, insanı, onun kafasında ve kalbinde kımıldıyan şeyleri, büyük bir kudretle, cüretli bir alınla ve korkusuz bir yürekle, tarif edip durmadınız mı? Eğer içinizi adamakıllı yoklayacak olursanız, hemen teslim etmek zorunda kalacaksınız ki, bunlar hakkında da, ancak bay Schwertlein'ın ölümü kadar, bilginiz vardı!

FAUST

Sen yalancının, yanıltmacının birisin ve hep böyle kalacaksın.

MEPHİSTOPHELES

Eğer işin esasını biraz daha iyi bilmeseydim, söylediğin doğru olabilirdi. Sen yarın, bütün bu namusluluğunla, zavallı Gretchen'i kandırmayacak mısın? Onu bütün ruhunla sevdiğine dair yemin etmeyecek misin?

FAUST

Fakat ben bunu içimden geldiği için yapacağım.

MEPHİSTOPHELES

Haydi öyle olsun! Ondan sonra sonsuz bağlılıktan ve aşktan, kudreti herşeyden üstün olan bu duygudan bahsedeceksin..... Bunlar da mı içinden gelecek?

FAUST

Bırak bunu! Öyle olacak!... Ben bir duygu beslersem, bu duyguya, bu coşkunluğa bir isim arayıp da bulamadığım takdirde, bütün hislerimle dünyayı dolaşarak en yüksek terimleri ele alıp, beni yakan bu ateşe sonsuz, evet sonsuz dersem, bu şeytanca bir yalan mı olur?

MEPHİSTOPHELES

Demek ki ben gene haklıyım!

FAUST

Beni dinle! -Ve rica ederim nefesimi tükettirme.- Şunu bil ki; Haklı çıkmak isteyen ve yalnız çenesi kuvvetli olan bir kimse, buna her zaman muvaffak olur.

Haydi gel, artık bu gevezelikten bıktım, çünkü sen, herşeyden önce bana lâzım olduğun için, haklısın.

BAHÇE

Margarete Faust'un kolunda, Marthe de Mephistopheles'in yanında, bir yukarı bir aşağı gezinirler.

MARGARETE

Çok iyi seziyorum ki, siz beni sadece pohpohluyorsunuz, beni utandıracak kadar gönlünüzü alçaltıyorsunuz. Seyyahlar inceliklerinden, böyle her şeyi hoş görmeye alışıktırlar. Benim değersiz yarenliğimin, sizin gibi tecrübeli bir adamı eğlendiremeyeceğini, çok iyi biliyorum.

FAUST

Senin bir bakışın, bir sözün bile, bu dünyanın bütün bilginlerinden daha çok zevk verir.

(Onun elini öper.)

MARGARETE

Kendinizi rahatsız etmeyiniz! Siz bu eli nasıl öpebiliyorsunuz? O kadar çirkin ve o kadar sert ki! Bilseniz şimdiye kadar ne işler görmek zorunda kalmadım! Annem pek titizdir.

(Geçerler.)

MARTHE

Ya siz, Bayım, hep böyle seyahat mı ediyorsunuz?

MEPHİSTOPHELES

Ne yazık ki, meslek ve vazife bizi buna zorluyor! Bazı yerlerden insan ne kadar acı duyarak ayrılıyor, ve böyle olduğu halde kalmek da, hiç bir vakit mümkün olamıyor!

MARTHE

Yılların çabuk geçtiği bir çağda, böyle serbestçe dünyayı dolaşmak hoş olur. Fakat insanın kötü zamanı gelip çatınca, ihtiyarlıkta bekâr kalarak, tek başına mezara kadar sürünmekten de, şmdiye kadar hiç kimseye hayır gelmemiştir.

MEPHİSTOPHELES

Ben bunu uzaktan dehşetle görüyorum.

MARTHE

O halde, aziz Bayım, vaktinde başınızın çaresine bakınız.

(Geçerler.)

MARGARETE

Evet, gözden uzak olan gönülden de ırak olur! İncelik sizde sanat halini almış. Fakat sizin bir sürü dostlarınız vardır. Onlar benden daha akıllıdırlar.

FAUST

Ah meleğim! İnan ki, şu akıllılık denilen şey, çok defa kofluk ve dar kafalılıktır.

MARGARETE

Nasıl?

FAUST

Ne yazık ki, temiz kalplilik, masumluk, hiç bir vakit kendisini ve kutsal değerini anlayamıyor! Kibirsizlik, alçak gönüllülük, tabiatın seve seve dağıttığı en büyük nimetler.....

MARGARETE

Siz beni bir parçacık olsun düşününüz, benim, sizi düşünmek için, yeter derecede vaktim olacak.

FAUST

Demek ki yalnız kaldığınız çok oluyor?

MARGARETE

Evet, evimiz küçük ve işleri azdır. Böyle olduğu halde, gene her işini görmek gerekiyor. Hizmetçimiz olmadığı için, ben hem yemek pişirmek, ortalık süpürmek, iş işlemek ve dikiş dikmek, hem de sabah akşam oraya buraya koşmak zorundayım. Annem de her şeyde o kadar hesaplıdır ki! Bu kadar çok idareli davranmasını gerektirecek bir durumda da değildir. Biz, başkalarına nispetle, çok daha iyi yaşayabilirdik. Babam ölürken güzel bir servet, bir evceğiz, ve şehir dışında da bir küçük bahçe bıraktı.

Fakat şimdi günlerim oldukça sessiz geçiyor. Kardeşim askerdir, küçük kızkardeşim de öldü. Ben bu sevgili yavrucuğun çok zahmetini çektim doğrusu. Bununla beraber, her eziyete tekrar seve seve katlanmaya hazırım, çünkü bu çocukcağızı pek severdim.

FAUST

Eğer sana benziyor idiyse, herhalde bir melekti.

MARGARETE

Onu ben büyüttüğüm için, beni candan severdi. Babam öldükten sonra doğmuştu. Annem o zaman öyle perişan bir halde yatıyordu ki, ondan umudu kesmiştik. İyileşmesi de çok uzun sürdü, ve ancak yavaş yavaş kendini toplayabildi. Onun için zavallı yavrucağı emzirmeyi düşünecek halde değildi. Böylece ben onu, süt ve su vermekle, tek başıma büyüttüm, ve o âdeta benim çocuğum oldu. Hep benim kollarımda neşelendi, tepindi, ve benim kucağımda büyüdü.

FAUST

Sen herhalde mutluluğun en temizini duymuşsundur.

MARGARETE

Fakat şu da muhakkak ki, çok çetin saatler geçirdim. Küçüğün beşiği gece'eri yatağımın yanında dururdu. O kıpırdanır kıpırdanmaz ben uyanırdım. Kâh sütünü içirmek ve kâh onu koynuma almak gerekirdi. Bazan da, susmadığı takdirde, yataktan kalkarak, onu sallaya sallaya, odanın içinde üç aşağı beş yukarı dolaşmak zorunda kalırdım. Üstelik sabahleyin erkenden çamaşır teknesinin başına geçmek, sonra pazara gidip öteberi almak, ve ocak başında yemek pişirmek de benim görevimdi, ve bu her gün böyle sürüp gidiyordu. Bu durumda, Bayım, insan hep neşeli olamıyor, fakat buna karşılık yemekleri lezzetli, uykuyu da tatlı buluyor.

(Geçerler.)

MARTHE

Zavallı kadınların bu yüzden çekecekleri var: Bir bekârı yola getirmek güçtür.

MEPHİSTOPHELES

Bana yolun iyisini öğretmek, ancak sizin gibilerin elindedir.

MARTHE

Doğru söyleyiniz Bayım, şimdiye kadar hiç bir şey bulamadınız mı? Kalbiniz herhangi bir yere bağlanmadı mı?

MEPHİSTOPHELES

Bir atalar sözü vardır: (Bir öz yuva ve namuslu bir kadın, altın ve incilere bedeldir.) derler.

MARTHE

Yani: siz hiç bir vakit arzu duymadınız mı?

MEPHİSTOPHELES

Beni her yerde büyük bir nezaketle karşıladılar.

MARTHE

Demek istiyordum ki: Siz hiç kalbinizde ciddî bir duygu beslemediniz mi?

MEPHİSTOPHELES

İnsan kadınlarla hiç bir zaman şaka etmek cüretinde bulunmamalıdır.

MARTHE

Ah, siz beni anlamıyorsunuz ki!

MEPHİSTOPHELES

Buna gerçekten üzülüyorum! Fakat şunu anlıyorum ki... siz çok iyi kalplisiniz.

(Geçerler.)

FAUST

Ey, söyle bakalım küçücük melek, bahçeye girdiğim vakıt, beni hemen tanıdın mı?

MARGARETE

Farkında olmadınız mı? Gözlerimi yerden ayıramadım.

FAUST

Gösterdiğim saygısızlığı, ve geçen gün sen kiliseden çıktığın vakit, arsızlığımın bana verdiği cüreti, affediyorsun değil mi?

MARGARETE

Böyle bir şey hiç başıma gelmediği için, şaşırmıştım. Kimse benim hakkımda kötü bir şey söyleyemezdi. Kendi kendime: «Eyvah, acaba halimde bir şımarıklık veya bir uygunsuzluk mu gördü? Galiba o beni, hemen yanına yaklaşılıp, teklifsizce görüşülebilecek bir kız sandı.» diye düşündüm. Fakat gene itiraf ediyorum! Sizin lehinize olarak, şuramda bir şey hemen harekete başladı ama, ne olduğunu bilmiyorum. Bununla beraber muhakkak olan bir şey varsa o da, size karşı daha çok öfkelenemediğim için, kendi kendime adamakıllı kızdığımdır.

FAUST

Benim tatlı sevgilim!

MARGARETE

Hele durunuz biraz!

(Bir papatya koparır ve yapraklarını birer birer yolar.)

FAUST

Bu ne olacak? Bir demet mi?

MARGARETE

Hayır, sadece bir oyun.

FAUST

Nasıl?

MARGARETE

Haydi canım! Benimle alay ediyorsunuz.

(Papatyayı yolarak mırıldanır.)

FAUST

Ne mırıldanıyorsun böyle?

MARGARETE *(Yarı yüksek sesle.)*

O beni seviyor... Beni sevmiyor.

FAUST

Ah tatlı melek!

MARGARETE *(Devam eder.)*

Beni seviyor... Sevmiyor... Seviyor... Sevmiyor...

(Son yaprağı koparırken, tatlı bir sevinçle.)

Beni seviyor!

FAUST

Evet yavrum! Sen çiçeğin bu sözünü, ilâhî bir vecize gibi kabul et. O seni seviyor! Bunun ne demek olduğunu anlıyor musun? O seni seviyor!

(Kızın iki elini birden tutar.)

MARGARETE

Her tarafım titriyor!

FAUST

Hiç korkma! Bırak da bu bakışım ve bu el sıkışım sana, söylenmesi mümkün olmayan şeyi anlatsın.

Kendimizi büsbütün bırakalım ve sonsuz olacak bir sevinç duyalım! Sonsuz!... Yoksa sonu perişanlık olurdu. Hayır, bunun sonu olmayacak! Hiç sonu olmayacak!

MARGARETE *(Onun ellerini sıkar, sıyrılır, ve kaçıp gider. Faust, bir an düşünceli durduktan sonra, onun peşinden gider.)*

MARTHE *(Gelerek.)*

Gece oluyor.

MEPHİSTOPHELES

Evet, biz de artık gidelim.

MARTHE

Daha çok kalmanızı rica edecektim ama, burası pek kötü bir yerdir. Sanki hiç kimsenin, komşusunu adım adım

gözetmekten başka, işi gücü yoktur. Sonra, her zaman olduğu gibi, insanı dedikodu konusu yaparlar.
Bizim çifte kumrular nerede?

MEPHİSTOPHELES

Şu yola doğru uçtular. Neşeli kuşlar.

MARTHE

Sizinki kıza tutkun görünüyor.

MEPHİSTOPHELES

Kız da ona karşı öyle. Dünya işte böyle dönüyor.

BAHÇEDE BİR KÖŞK

Margarete içeriye atlar, kapının arkasına saklanır, parmağının ucunu dudaklarına dayar ve aralıktan bakar.

MARGARETE

Geliyor!

FAUST *(Gelir.)*

Ah afacan, beni böyle uğraştırıyorsun! İşte buldum seni!

(Kızı öper.)

MARGARETE *(Ona sarılıp busesine karşılık vererek)*

İnsanların en iyisi! Seni bütün kalbimle seviyorum!

(Mephistopheles kapıyı vurur.)

FAUST *(Ayağını yere vurarak.)*

Kimdir o?

MEPHİSTOPHELES

İyi bir dost!

FAUST

Hayvanın biri!

MEPHİSTOPHELES

Artık ayrılmak zamanı geldi.

MARTHE *(Gelir.)*

Evet, geç oldu Bayım.

FAUST

Size refakat edemez miyim?

MARGARETE

Sonra annem beni... Hoşca kalın!

FAUST

Demek ben herhalde gitmeliyim, öyle mi? Hoşca kalınız!

MARTHE

Güle güle!

MARGARETE

Yakında tekrar görüşmek üzere!

(Faust'la Mephistopheles çekilip giderler.)

MARGARETE

Ey sevgili Tanrım! Böyle bir adam neler, ama neler düşünemiyor ki! Onun karşısında âdeta utanıyorum, ve her şeye evet diyorum. Ben zavallı bir cahil çocuk olduğum halde, onun bende ne bulduğunu, bir türlü anlayamıyorum.

ORMAN ve MAĞARA

FAUST *(Yalnız başına.)*

Ey yüce ruh, senden ne diledimse hepsini verdin. Ateşin içinden, (1) yüzünü bana boş yere çevirmedin. Sen bana ülke olarak muhteşem tabiatı, ve onu duymak, ondan lezzet almak kudretini bağışladın.

Bana yalnız onu soğuk bir hayranlıkla temaşa etmek müsaadesini değil, onun engin sinesine, bir dostun kalbine bakar gibi, bakmak imkânını da bahşediyorsun. Canlı yaratıkları bir sıra halinde önümden geçiriyor, ve bana sessiz korularda, havada ve suda yaşayan kardeşlerimi tanıtıyorsun. Kasırga ormanda gürleyip çatırdadığı zaman da, koca çamlar devrilerek komşu dalları ve komşu kütükleri ezip yere sererken, ve onların bu sukutu tepelere boğuk ve kof bir gümbürtü halinde aksederken, sen beni emin bir mağaraya götürerek, orada bana kendi benliğimi gösteriyorsun, ve o zaman kendi kalbimin gizli ve derin harikaları önümde açılıyor.

Sonra gözümün önünde temiz yüzlü ay, ruhumu okşayarak yükselince, kayalarla kaplı duvarlardan ve nemli çalıların arasından, geçmiş nesillerin gümüş hayalleri süzülerek meydana çıkıyor, ve seyrine doyulmaz bir manzara teşkil ediyorlar.

Ah, insan için hiç bir şeyin mükemmel olamayacağını, şimdi hissediyorum. Sen bana beni Tanrılara gittikçe da-

(1) Hatırlardadır ki, ruh Faust'a, alevin içinde görünmüştü.

ha çok yaklaştıran bu sevinçle birlikte, hem soğuk hem de küstah halleriyle beni kendime karşı alçaltan, fısıldadığı bir kelime ile, senin nimetlerini hiçe çeviren, ve böyle olduğu halde bile şimdi artık onsuz yapamayacağım o arkadaşı verdin. Göğsümün içinde o güzel tasvire karşı duyduğum vahşi ateşi, o durmadan körüklüyor. Böylece ben arzudan zevke doğru sendeliyorum, ve zevkin kucağında da, arzudan ölüyorum.

MEPHİSTOPHELES *(Çıkagelir.)*

Sürdüğümüz bu hayatı artık yeter bulmuyor musunuz? Bu sizi nasıl böyle uzun müddet memnun edebiliyor? Gerçi bunu bir kere denemek iyidir. Fakat sonra tekrar yeni bir şey bulmalı!

FAUST

Keşke senin daha çok işin olsaydı da, beni böyle erkenden rahatsız etmeseydin.

MEPHİSTOPHELES

Haydi, haydi! Ben seni seve seve rahat bırakırım ama, sen bana bunu ciddî olarak söyleyemezsin. Senin gibi suratsız, aksi ve deli bir arkadaştan yoksul kalmak gerçekten önemsiz bir kayıptır. Bütün gün seninle uğraşmak gerekiyor. Ne gibi şeylerden hoşlandığını, ve neleri bir tarafa bırakmak lâzımgeldeğini, insan hiç bir vakit Bayımızın burnundan okuyamıyor.

FAUST

İşte buna diyeceğim yok! Canımı sıktığı için, üstelik teeşkkür de istiyor.

MEPHİSTOPHELES

Zavallı yeryüzü evlâdı, sen bensiz nasıl yaşayabilecektin? Seni saçma sapan düşüncelerden, uzun zaman tedavi ederek, ben kurtardım. Eğer ben olmasaydım, sen şimdi öbür dünyayı boylamış olacaktın. Burada, mağaralarda ve kaya kovuklarının arasında, bir baykuş gibi oturmaktan ne elde ediyorsun? Pis kokulu yosunlarla ıslak taşlar arasında, bir kurbağa gibi kendine gıda mı arıyorsun? Güzel ve tatlı bir eğlence doğrusu! Sen doktorluktan hâlâ kurtulamamışsın.

FAUST

Issız yerlerde yaptığım bu gezintinin, bana nasıl yeni bir yaşama kudreti bahşettiğini, acaba anlıyor musun? Sen bunun farkına varabilseydin, bu mutluluğumu bana bağışlamamak için, şeytanlığını yeter derecede gösterirdin.

MEPHİSTOPHELES

Ne göksel bir zevk! Gece çiğ altında, dağlarda yatarak, yerle göğü coşkunca kucaklamak, kendini bir Tanrı sanacak kadar böbürlenmek, dünyanın özüne fikir kuvvetiyle nüfuz etmek, hilkatın altı günde vücuda getirdiği eserlerin hepsini sinesinde hissetmek, kuvvetine güvenerek bilmem nelerden zevk almak, derken aşk coşkunluğu içinde her şeyin üstünden aşarak, fanilikten tamamıyle sıyrılmak, ve sonra bu yüksek şuuru.....

(Bir işaret yaparak.)

söylemekten çekindiğim bir şeyle, (1) tamamlamak.

(1) Şeytan burada Faust'un, Margarete ile şehvet hislerini tatmin etmek istediğini ima ediyor.

FAUST

Tuh sana!

MEPHİSTOPHELES

Demek ki bu hoşunuza gitmiyor. Sizin utanarak tuh demeye hakkınız var. İnsan nezih kulakların önünde nezih kalplerin vazgeçemedikleri şeyi, söylememeli. Sözün kısası, ben size, kendi kendinize karşı, arasıra yalan söylemek zevkini de bağışlıyorum. Ancak siz buna uzun müddet dayanamazsınız.

Sen (1) şimdi gene bitkin bir hale gelmişsin. Bu daha fazla sürerse, tekrar çılgınlık, veyahut da korku ve endişe içinde kıvranacaksın. Yeter artık! Sevgilin orada odasına kapanmış oturuyor. Her şey onun canını sıkıyor ve onu üzüyor. Hiç aklından çıkmıyorsun, ve seni bütün varlığı ile seviyor.

İlkönce senin aşk ihtirasın, eriyen karlardan taşan bir küçük dere gibi kabardı. Bunu onun kalbine akıttın, ve şimdi senin derenin suları tekrar alçaldı. Bana öyle geliyor ki, sayın Bayımız ormanlarda saltanat süreceğine, gidip o zavallı körpecik kıza aşkının mükâfatını verse, daha iyi etmiş olur. Zaman ona, acınacak derecede uzun geliyor. Pencerenin önünde durarak, şehrin eski surlarının üstünden, bulutların geçişini seyrediyor. (Küçücük bir kuş olsaydım!) şarkısı günlerce, gece yarılarına kadar dilinden düşmüyor. Bazen neşeli oluyor, çoğun kederli duruyor, bazı zamanlar, içini tamamiyle boşaltıncaya kadar ağladıktan sonra, tekrar sakinleşmiş gibi görünüyor, ve daima seviyor.

(1) Mephistopheles Faust'a ilkönce soğukça (siz), sonra samimiyetle (sen), nihayet alayla (sayın Bayımız) diye hitap ediyor.

FAUST

Yılan! Yılan!

MEPHİSTOPHELES *(Kendi kendine.)*

Hele seni bir yakalasam!

FAUST

Alçak! Çekil buradan, ve o güzel kızın adını ağzına alma! Onun tatlı vücudunun uyandırdığı arzuyu, yarı çılgın duygularımın önünde, tekrar canlandırma!

MEPHİSTOPHELES

Ya ne olacak? O seni kaçtı sanıyor, ve hemen hemen de o durumdasın şimdi.

FAUST

Ben daha uzaklarda bile olsam, gene ona yakınım. Onu hiç unutamıyorum, ve hiç bri vakit gözümün önünden ayıramıyorum. Hatta İsa'nın vücudunu (1) bile, onun dudakları değdiği vakit, kıskanıyorum.

MEPHİSTOPHELES

Pek doğru, dostum! Ben de sizi çok defa güller altında otlayan o ikizlerden (2) dolayı kıskandım.

FAUST

Defol, muhabbet tellalı!

(1) İsa'nın salibin üstündeki heykeli.

(2) Margeret'in göğsünü kasdediyor. (Hoheslied IV, 5) daki teşbih kullanılmış.

MEPHİSTOPHELES

Güzel! Siz beni tahkir ediyorsunuz, fakat ben buna gülerim. Oğlanları ve kızları yaratan Tanrı bile, o fırsatı da hazırlamakla bunun en asil meslek olduğunu hemen anlamıştı.

Haydi gidelim, çünkü durum çok acıklı! Siz sevgilinizin odasına gitmelisiniz, ölüme değil.

FAUST

Onun kolları arasında cennet sefasının ne önemi olur? Bırak da kendimi onun göğsünde ısıtayım... Zaten hep onun hasretini çekmiyor muyum? Ben bir kaçak, bir yurdsuz, şelâleler gibi kayadan kayaya gürleyen, ve hırsından kudurarak uçuruma doğru yuvarlanan, amaçsız ve rahattan yoksul bir vahşi değil miyim?

Öte yanda da o, çocukca ve belirsiz duygularıyle, o küçük Alp yaylasındaki kulübecikte bütün ev işleriyle uğraşarak, kendi küçücük âleminde yaşıyor. Ve ben, Allahın belâsı, sanki o kayaları (1) tutup param parça ettiğim yetişmiyormuş gibi, onu ve onun gönül rahatlığını da durup dururken yok ettim! Ey cehennem, demek ki sana bu kurban lâzımmış!

Haydi şeytan, bu ıstırabın süresini kısaltmak için bana yardım et! Ne olacaksa hemen olsun! Onun başına gelecek şeyler benim üstüme çöksün ve o da benimle birlikte uçuruma yuvarlansın!

MEPHİSTOPHELES

Nasıl da tekrar coşuyor ve alevleniyor! Haydi git de onu avundur budala! Böyle kuş beyinliler bir çıkar yol

(1) Burada kayalardan maksat, Faust'un eski hayatının esasları olan, kayalar kadar sağlam inancıdır.

göremeyince, hemen ölümü gözlerinin önüne getirirler. Yaşasın cesaretli davrananlar! Hem sen artık oldukça şeytanlaşmış bulunuyorsun. Dünyada, bir şeytanın umutsuzluğa kapılması kadar, saçma bir şey olamaz.

MARGERETİN ODASI

Margeret *(Çıkrık başında, yalnız.)*

MARGARETE

Ne derin bir yara açtı
Kalbimde bu sevgi hemen,
O güzel rahatım kaçtı,
Artık bulamam onu ben.

★

Her yer bana şimdi onsuz
Sanki bir mezar oluyor,
Hayatım da artık sonsuz
Üzüntülerle doluyor.

★

Çılgına dönen başımdan
Aklım fikrim uçtu gitti,
Hiç dinmeyen göz yaşımdan
Varlığım eridi bitti.

★

Ne derin bir yara açtı
Kalbimde bu sevgi hemen,
O güzel rahatım kaçtı,
Artık bulamam onu ben.

★

Ancak ona bakmak için
Penceremi açıyorum
Sade ona koşmak için
Evimizden kaçıyorum.

★

Yürüyüşü bile kibar,
Endamı da çok heybetli,
Tatlı bir tebessümü var;
Bakışları pek kudretli.

★

Söz söylerken büyülüyor
Herkesi tatlı sesiyle,
El sıkarken hep gülüyor,
Mestediyor busesiyle!

★

Ne derin bir yara açtı
Kalbimde bu sevgi hemen,
O güzel rahatım kaçtı,
Artık bulamam onu ben.

★

Var kuvvetimle koşarak
Onun boynuna atılsam,
Sonra büsbütün coşarak
Ona sımsıkı sarılsam.

★

Onun sıcak kucağında
Hele bir kendimden geçsem,
Ve dudağım dudağında
Onu öperek can versem!

MARTHE'NİN BAHÇESİ

Margerete - Faust.

MARGARETE

Bana söz ver Heinrich!

FAUST

Senin için, elimden gelen her şeyi yaparım!

MARGARETE

Şimdi söyle bakalım, din hakkında ne düşünüyorsun? Sen çok iyi bir adamsın. Fakat, öyle sanıyorum ki, bu işe pek önem vermiyorsun.

FAUST

Bırak bunu yavrum! Görüyorsun ki seni seviyorum. Ben sevdiklerimin uğruna canımı da, kanımı da feda ederim, kimsenin duygularına ve dinine el atmak istemem.

MARGARETE

İşte bu doğru değil, ona inanmak lâzım!

FAUST

Mutlaka lâzım mı?

MARGARETE

Ah, senin üzerinde biraz etkili olabilseydim! Sen kutsal şeylere saygı göstermiyorsun.

FAUST

Onlara saygı gösteriyorum.

MARGARETE

Fakat isteksiz olarak. Kiliseye ve günah çıkartmaya çoktan beri girmedin. Sen Tanrıya inanıyor musun?

FAUST

Sevgilim, acaba kim: (Ben Tanrıya inanıyorum), demeye cesaret edebilir? Bunu papazlara veya bilginlere bile sorsan, cevapları ancak, soruyu soranla alay gibi bir şey olur.

MARGARETE

O halde inanmıyor musun?

FAUST

Beni yanlış anlama, güzel yüzlü melek! Kim ona bir isim vermek cesaretini gösterebilir, ve (Ben ona inanıyorum) diye itirafta bulunabilir? Kim onu hissettiği halde (Ben ona inanmıyorum) demeye cüret edebilir?

Her şeyi saran, her şeyi devam ettiren o kuvvet, seni, beni ve bizzat kendisini de kavrayarak, yaşatmıyor mu? Üstümüzde gök kubbeleşmiyor mu? Altımızda yer sapasağlam durmuyor mu? Sonsuz yıldızlar da, bize sevgiyle bakarak, yükselmiyorlar mı? Ben gözümü gözüne dikerek sana bakmıyor muyum, ve her şey senin beynine ve

kalbine sokularak, ebedi bir muamma halinde, göze görünmeden veya görünerek, yanında dolaşıp durmuyor mu? Bu muamma ne kadar büyük olursa olsun, sen kalbini onunla doldur, ve bütün duygunla mutlu olduğun vakit, ona ister saadet de, ister kalp de, ister aşk de, istersen de Tanrı de! Ben ona isim bulamıyorum! Duygu her şeydir. İsim ise bir kuru gürültü, göklerin ışığını sislendiren bir dumandır.

MARGARETE

Bunların hepsi pek güzel ve iyi şeyler. Papaz da aşağı yukarı böyle söylüyor, yalnız biraz başka terimlerle.

FAUST

Bunu her yerde, göklerin ışığı altında bulunan bütün kalplerin her biri, kendi dilinde söyler. Niçin ben de kendi dilimde söylemeyeyim?

MARGARETE

Böyle söylediğini işitince insanın aklı yatar gibi oluyor ama, gene bu işte bir biçimsizlik var. Çünkü sende hiristiyanlıktan eser yok.

FAUST

Sevgili Çocuk!

MARGARETE

Ne zamandan beri, seni onunla birlikte gördükçe, içimde bir acı duyuyorum!

FAUST

Neden?

MARGARETE

Şu senin yanındaki adama karşı, ruhumun derinliklerinden gelen bir nefret hissediyorum. O adamın aksi suratı kadar, ömrümde hiç bir şey, yüreğime böyle ok gibi saplanmamıştır.

FAUST

Sevgili yavrum, ondan korkma!

MARGARETE

Onun varlığı kanımı oynatıyor. Halbuki ben herkese karşı iyi duygular beslerim. Fakat seni görmeyi ne kadar çok istiyorsam, o adamın karşısında da o ölçüde gizli bir korku duyuyorum. Bence o sinsinin biridir! Eğer ona karşı haksızlık ediyorsam, Tanrı beni affetsin!

FAUST

Böyle baykuşlara da lüzum var.

MARGARETE

Ben onun gibilerle yaşamak istemezdim. Kapıdan girer girmez, içeriye bir kere şöyle alaycı ve yarı öfkeli bir tavırla bakıyor. Onun hiç bir şeye karşı ilgi duymadığı görülüyor. Hiç kimseyi sevemeyeceği onun alnından okunuyor. Ben senin kolunda olunca, içimde o kadar ferahlık ve kendimi teslim etmekten gelen bir sıcaklık duyduğum halde, onun varlığı kalbimi düğümlüyor.

FAUST

Ah sezişi kuvvetli melek ah!

MARGARETE

Bu duygu beni o kadar pençesine atmış bulunduruyor ki, ne zaman o bize doğru yaklaşsa, sana olan aşkımın bile sekteye uğradığını zannediyorum. Sonra, o burada bulunduğu vakit, dua da edemez oluyorum, ve bu hal içimi kemiriyor. Her halde sen de öyle olmalısın, Heinrich.

FAUST

Anlaşılan, sen ondan hoşlanmıyorsun!

MARGARETE

Artık gitmek zorundayım.

FAUST

Ah, acaba bir saatçık olsun, senin göğsüne yaslanarak, kalbimle kalbine, ruhumla da ruhuna sokulmak, bana hiç nasip olmayacak mı?

MARGARETE

Ah, eğer yalnız yatmış olsaydım, sana bu gece kapının sürgüsünü seve seve açık bırakırdım! Fakat annemin uykusu ağır değildir. Bizi yakalayacak olursa, hemen o anda ölürüm!

FAUST

Böyle bir tehlike yok, meleğim. İşte sana küçücük bir şişe! Onun içkisine bundan yalnız üç damla damlatırsan, o sevimli kdaıncağız derin bir uykuya dalar.

MARGARETE

Ben senin hatırın için ne yapmam ki? Allah vere de ona bunun bir zararı dokunmasa!

FAUST

Öyle olsaydı, sana bunu tavsiye eder miydim, sevgilim?

MARGARETE

İnsanların en iyisi, ben senin yüzüne bakınca, anlayamadığım bir şey, beni senin arzularına râmediyor. Şimdiye kadar senin için o kadar çok şeyler yaptım ki, artık hemen hemen yapacağım hiç bir şey kalmadı.

(Gider.)

(Mephistopheles çıkagelir.)

MEPHİSTOPHELES

O maymun gitti mi?

FAUST

Gene mi casusluk yaptın?

MEPHİSTOPHELES

Başından sonuna kadar hepsini iyice işittim. Doktor cenapları din dersi aldılar. Bunun size faydalı olmasını dilerim. Kızlar, bir kimsenin sofu ve eski geleneklere bağlı olup olmadığını, çok merak ederler. Onlar: (Eğer bu hususta boyun eğiyorsa, bize de itaat eder.) diye düşünürler.

FAUST

Canavar, sen bu sadık ve sevgili ruhun, kendisine başlı başına mutluluk veren inacıyle pek çok sevdiği adamı mahvolmuş sayabileceği için, nasıl kutsal bir azap duyduğunu, anlamıyorsun.

MEPHİSTOPHELES

Ey üstün duygulu ihtiraslı âşık, küçücük bir kız, seni burnundan tutmuş, sürüklüyor.

FAUST

Haydi oradan, mayası pislikle ateşten yoğurulmuş maskara!

MEPHİSTOPHELES

Bu kız, insanın ne olduğunu yüzünden okumakta da pek usta: yanında bulunduğum vakit, ona bilemediği birşeyler oluyormuş, şu maskem de, gizli bir duygu ilham ediyormuş. O benim hiç şüphesiz bir dâhi, ve hatta belki şeytan olduğumu bile seziyor.

Demek ki bu gece...?

FAUST

Bundan sana ne?

MEPHİSTOPHELES

Benim de bunda bir sevinç payım var!

ÇEŞME BAŞINDA

Gretchen ve Lieschen ellerinde birer testi.

LİESCHEN

Bärbelchen (1) hakkında bir şey duymadın mı?

GRETCHEN

Hiç bir şey duymadım. Ben halkla pek az temas ediyorum.

LİESCHEN

Şurası muhakkak ki, sonunda o da tongaya basmış. Bugün bana bunu Sibylle söyledi. İşte kibarlık taslamanın sonu budur!

GRETCHEN

Ne olmuş

LİESCHEN

Kokusu çıktı! Şimdi yiyip içerken iki canı birden besliyor.

GRETCHEN

Vay!

LİESCHEN

Böylece sonunda cezasını buldu. Ne zamandan beri herifin peşinden ayrılmıyordu! O gezintilerin, köylere ve

(1) Barbara isminin (Barbaracık) manasındaki şeklidir.

dans yerlerine gitmelerin sonucu buydu. Her yerde mutlaka en başta olmak istiyordu. Öteki de ona, daima çörekler ve şarap ikram etmek suretiyle, hoş görünmeye çalışıyordu. Kendisini olduğundan çok güzel buluyordu. Fakat utanmadan ondan hediyeler kabul etmekle de o kadar hayasızlık etti ki. Tatlı tatlı konuşmalar, şakalaşmalar filân derken, işte böyle çiçeği dökülüverdi!

GRETCHEN

Zavallı kızcağız!

LİESCHEN

Bir de ona acıyorsun! Bizler iplik bükerken, ve geceleri annelerimiz aşağı inmemize izin vermezken, o sevgilisinin yanında tatlı dakikalar geçiriyordu. Kapının arkasındaki sıranın üstünde ve o karanlık geçitte, saatler onlara hiç de uzun gelmiyordu. Artık şimdi boynunu büksün, ve sırtına günahkâr gömleğini geçirerek, gidip kilisede af dilesin!

GRETCHEN

Adam onu muhakkak nikâhına alır.

LİESCHEN

Delilik etmiş olur! Becerikli bir delikanlı, başka yerlerde de, yaşamanın yolunu bulabilir. Zaten gitti bile.

GRETCHEN

İşte bu güzel bir davranış değil!

LİESCHEN

Kız onu ele geçirirse, kendisi için kötü olur.

O zaman çocuklar onun çiçeklerden yapılmış tacını yolarlar, biz de kapısının önüne saman çupleri (1) serperiz!

(Çekilip gider.)

GRETCHEN *(Evine giderken.)*

Vaktiyle ben, zavallı bir kızcağız günah işlediği vakit, onu nasıl öyle cesaretle kötüleyebiliyordum! Başkalarının günahları hakkında, nasıl da yeter derecede acı sözler bulamıyordum! Böyle bir kızın yüzü bana ne kadar kara görünürdü, ve ben bunu büsbütün kararttığım halde, gene bana gerektiği kadar kararmamış gibi gelirdi. Bu durum karşısında Tanrıya şükreder ve övünürdüm. Halbuki şimdi kendim günahkâr oldum! Fakat... beni buna sürükleyen şeylerin hepsi, aman Allahım! ne kadar hoş ve ne kadar tatlıydı!

(1) Saman çöpleri sahteliğin timsalidir.

KALE DİBİ

Duvarın oyuğunda Meryem ananın ıstıraplı halini gösteren bir resim, önünde çiçek vazoları.

GRETCHEN *(Vazolara taze çiçekler yerleştirir.)*

Ey ıstırap kaynağı, yüzünü çevir de benim felâketime merhametle bak!

Kalbinde hançer, içinde binbir ıstırap, oğlunun ölüsüne bakıyorsun.

Ulu Tanrı'ya doğru bakarak yukarıya, onunla beraber senin de uğradığın felâketin, sessiz feryatlarını gönderiyorsun.

İçimdeki ıstırabın, kemiklerimi nasıl ezdiğini, kim hissedebilir ki? Şu zavallı kalbimin neden sıkıldığını, niçin titrediğini ve ne istediğini sen, yalnız sen biliyorsun!

Her nereye gitsem, şurada içimde öyle bir ağrı duyuyorum ki! Yalnız kalır kalmaz da, öyle ağlıyorum, öyle ağlıyorum ki, âdeta kalbim parçalanıyor.

Sabahleyin erkenden, senin için bu çiçekleri koparırken, penceremin önündeki saksıları gözyaşlarımla suladım.

Güneş çıkıp da erkenden odamın içerisini aydınlattığı vakit, ben yatağımın içinde oturmuş, hıçkıra hıçkıra ağlıyordum.

Bana yardım et! Beni rezaletten ve ölümden kurtar!

Ey ıstırap kaynağı, yüzünü çevir de benim felâketime merhametle bak!

GECE

GRETCHEN'İN KAPISI ÖNÜNDEKİ SOKAK

VALENTİN *(Asker. Gretchen'in kardeşi.)*

Bir içki âleminde bulunduğum zaman, orada birçokları övünüp dururken, ve arkadaşlar benim önümde genç kızların güzelliğini yüksek sesle överek, bunun şerefine, ağzına kadar dolu kadehleri boşaltırken ben, dirseğim masaya dayalı olduğu halde, içimdeki güvenden gelen sessizliğimle oturup, bütün bu gevezelikleri dinlerdim. Sonra gülümseyerek sakalımı okşar, ve dolu olan kadehi elime alarak: *«Herkesin kendine göre bir zevki var! Fakat acaba bütün bu ülkede, benim sevgili Gretel'ciğime benzeyen benim kız kardeşimin eline su dökebilecek, bir tek kız var mıdır?»* derdim.

Bunun üzerine alkışlar ve kadeh şakırdıları etrafı kaplardı. Kimisi de: *«Hakkı var, o kız bütün neslin incisidir!»* diye haykırırdı. O vakit bütün o övücülerin dilleri tutulurdu.

Halbuki şimdi!... İnsanın saçlarını yolacağı, duvarlara tırmanacağı geliyor!.. Kinayeli sözlerle, dudak büküşlerle herhangi bir alçak beni tahkir edebilecek! Herkesi dolandırmış bir borçlu gibi büzülüp oturacağım, rasgele söylenen herhangi ufacık bir söz karşısında ter dökeceğim! Onları yerden yere çarpmaya kalkışsam bile, yalancı olduklarını söyleyemem ki.

Şu gelenler kim acaba? Kim böyle sessizce bu tarafa doğru yaklaşıyor? Yanılmıyorsam, onların ikisi olacak. Eğer oysa, hemen enselerim. Buradan sağ olarak kurtulmamalı!

(Faust - Mephistopheles.)

FAUST

Şu kilisenin penceresinden, orada gece gündüz yanan küçük lambanın ışığı, nasıl titrek bir alev halinde yükseliyor, gittikçe kuvvetini kaybeden bu ışığın kenarları nasıl kararıyor, ve karanlıklar etrafını sarıyor! İşte benim kalbimin içerisi de böyle karanlık.

MEPHİSTOPHELES

Ben de kendimi, yangın merdivenlerine tırmanan, ve sonra yavaşça duvarlara sürtünerek dolaşan, bir kedi kadar ateşli buluyorum. Bunda gayetle namuslu olmakla beraber, içimde bir parça hırsızlık arzusu, biraz da taşkınlık duyuyorum. Bu suretle o muhteşem Valpurgis (1) gecesinin zevki, şimdiden bütün uzuvlarımda canlanıyor. Öbürgün ona tekrar kavuşuyoruz. İşte o zaman insan niçin sabahladığını bilir.

FAUST

Orada, arka tarafta pırıldadığını gördüğüm define, acaba şu sırada yeryüzüne doğru yükseliyor mu? (2)

---

(1) Walpurgis hakkında Dr. Adnan Adıvar'ın (Faust, tahlil tecrübeleri) nin 40. sayfasına bakınız.

(2) Batıl itikadlara göre, gûya bir servetin gömülü bulunduğu yerde hafif bir ışık hasıl olurmuş, ve define seneden seneye yeryüzüne doğru yükselirmiş.

MEPHİSTOPHELES

Yakında o küçük kasayı oradan çıkartmanın zevkini duyabileceksin. Geçenlerde şöyle bir yan gözle baktım. İçerisinde arslan resmini taşıyan parlak altınlar var.

FAUST

Benim canım sevgilimi süslemeye yarıyacak bir mücevher, bir yüzük filan yok mu?

MEPHİSTOPHELES

Bu arada şöyle inci gerdanlık gibi bir şey gördümdü galiba.

FAUST

İşte bu iyi! Onun yanına hediyesiz gittiğim vakit üzülüyorum.

MEPHİSTOPHELES

Ara sıra da bedava olarak zevk aldığınız için, hiç canınız sıkılmamalıdır. Şimdi, yıldızlarla dolu olan gökyüzü pırıl pırıl yanarken, gerçek bir şahaser dinleyeceksiniz: Onu daha büyük bir güvenle kandırmak için, ahlâksal bir şarkı söylüyorum.

(Gitar çalarak şarkı söyler.)

Küçücük Katerin söyle,
Sen ne yapıyorsun böyle,
Sabah karanlıklarında,
Kapı aralıklarında?
Vazgeç sen bu işten, vazgeç!
Çünkü dostun seni ergeç,

Odacığına alacak
Ve ismetini çalacak.

Dikkat edin kendinize!
İş olup bitince size:
(Geceniz hayrolsun) derler
Ve sonra kaçıp giderler!
Severseniz nefsinizi,
Bir hırsıza kendinizi
Hiç teslim etmeyin sakın,
İlkönce yüzüğü takın.

VALENTİN *(İlerliyerek.)*

Kimi tuzağa düşürmeye çalışıyorsun burada? Cehennem ol! Mel'un fare avcısı! İlkönce şu elindeki sazı, onun arkasından da şarkı söyleyeni, şeytan alsın!

MEPHİSTOPHELES

Gitar ikiye bölündü! Artık bu hiç bir işe yaramaz.

VALENTİN

Şimdi de kafa yarmacasına döğüşeceğiz!

MEPHİSTOPHELES *(Faust'a.)*

Bay Doktor, çekinmeyiniz! Gayret! Bana iyice yaslanınız ki, sizi idare edeyim. Kılıcınızı çekiniz ve hep saldırınız! Ben onun vuruşlarını çelerim.

VALENTİN

Bunu çel bakalım!

MEPHİSTOPHELES

Neden çelmeyeyim?

VALENTİN

Bunu da!

MEPHİSTOPHELES

Şüphesiz!

VALENTİN

Sanki şeytan kılıç oynatıyor! Bu ne böyle? Daha şimdiden elim uyuşuyor.

MEPHİSTOPHELES *(Faust'a.)*

Sapla!

VALENTİN *(Düşer.)*

Ay!

MEPHİSTOPHELES

İşte şimdi kabadayı uysallaştı! Fakat artık gidelim! Hemen ortadan kaybolmalıyız. Çünkü daha şimdiden ölüm çığlıkları başladı. Ben polisle adamakıllı uyuşabilirim ama, ağırceza ile aram iyi değildir.

MARTHE *(Pencerede)*

Yetişin! Yetişin!

GRETCHEN *(Pencerede)*

Bir ışık getirin!

MARTHE *(Yukarda olduğu gibi.)*

Sövüp sayarak döğüşüyorlar, bağrışarak vuruşuyorlar.

HALK

İşte birisi ölmüş, yatıyor bile!

MARTHE *(Dışarı çıkarak.)*

Katiller kaçmışlar mı?

GRETCHEN *(Dışarı çıkarak.)*

Burada yatan kimdir?

HALK

Annenin oğlu.

GRETCHEN

Aman Allahım! Ne felâket!

VALENTİN

Ben ölüyorum! Bu iş söylendiğinden bile daha çabuk olup bitecek.

Ne duruyorsunuz kadınlar, ne diye bağırıp çağırıyorsunuz? Buraya gelin de beni dinleyin!

(Hepsi etrafını sararlar.)

Gretchen'ciğim, bana bak! Sen daha gençsin, ve henüz yeter derecede pişkin değilsin. İşlerini iyi çeviremiyorsun. Sana bunu ancak gizli olarak söylüyorum: Artık nasılsa bir kere fahişe oldun, bari bu işi doğru dürüst yap.

GRETCHEN

Ağabey! Bu ne demek Allah aşkına?

VALENTİN

Bu işe Allahı karıştırma. Artık ne yazık ki olan oldu, bundan sonra da iş olacağına varacak. Sen gizlice bir kişiyle işe başladın. Çok geçmeden sıra başkalarına gelecek, ve seni elde edenler bir düzüneyi bulunca, bütün şehrin malı olacaksın.

Rezalet ilk doğduğu vakit, gizlice dünyaya getirilerek, başının ve kulaklarının üstüne, gecenin örtüsü çekilir. Hatta insan onu öldürmek bile ister. Fakat o gelişip de büyüyünce, çırçıplak meydana çıkıverir, hem de hiç güzelleşmemiş olduğu halde. Yüzü ne kadar çirkinleşirse, gün ışığını da o kadar çok arar.

Ben daha şimdiden, bütün namuslu şehir halkının, kokmuş bir cesetten uzaklaşır gibi, senden, senin gibi bir kahbeden uzaklaştıkları zamanı, gerçek gibi görüyorum. Onlar senin gözlerinin içine baktıkları vakit, yüreğin burkulacak! Bundan sonra altın gerdanlıklar takamayacaksın! Kilisede artık mihrabın önünde duramayacaksın! Güzel dantelli yakalar içinde dansedip eğlenemeyeceksin!

Karanlık bir sefalet köşesinde, dilencilerle sakatlar arasına gizleneceksin, ve Tanrı seni sonra affetse bile, yeryüzünde gene lânetle anılacaksın.

MARTHE

Ruhunuzu Tanrı'ya emanet edip af dileyiniz! Üstünüze bir de iftira suçunu mu almak istiyorsunuz?

VALENTİN

Muhabbet tellâlı kılıklı utanmaz karı! Senin şu kuru vücudunu bile ortadan kaldırabilseydim, gene bütün günahlarımın bol bol bağışlanacağını umardım.

GRETCHEN

Ağabey! Bu ne cehennem azabı!

VALENTİN

Şu göz yaşlarını bırak, diyorum! Sen kendini namustan sıyırdığın için, kalbime en ağır darbeyi indirmiş oldun. Ben ölüm uykusuna dalarak, askerce ve dürüst olarak Tanrıya kavuşuyorum.

(Ölür.)

KİLİSE

Âyin, org sesi ve ilâhiler.

(Gretchen kalabalık arasında. Kötü Ruh Gretchen'in arkasında.)

KÖTÜ RUH (1)

Ah Gretchen, henüz tamamıyle masumken, senin buraya, bu mihrabın önüne gelerek, kalbin yarı çocuk oyunlarıyle ve yarı Tanrı sevgisiyle dolu olduğu halde, o yıpranmış küçücük kitaptan kekeleyerek dualar okuduğun zamanki halin, ne kadar başkaydı!

Gretchen! Senin aklın nerede? Kalbindeki bu kötülük nedir? Senin yüzünden uzun, hem de pek uzun azaplı bir uykuya dalıp öbür dünyaya giden annenin ruhu için mi dua ediyorsun?

Kapının eşiğindeki kan kimindir?

Ve sonra, kalbinin altında daha şimdiden kaynaşarak kımıldanan şey, önseziler uyandıran varlığı ile, hem seni hem de kendisini kaygılandırmıyor mu?

GRETCHEN

Ah! Ah! Zihnimde dönüp dolaşan kendi aleyhimdeki bu düşüncelerden bir kurtulabilsem!

---

(1) Kötü ruh Gretchen'in lekeli vicdanını temsil ediyor.

KORO

Kıyamet günü Tanrı'nın gazabı
Dünyayı eriterek kül edecek. (1)

(Org sesi.)

KÖTÜ RUH

Allahın gazabına uğruyorsun! Kıyamet borusu ötüyor! Mezarlar sarsılıyor! Küllerin durgunluğu arasından alevlerin işkencesine atılmak üzere, tekrar canlanan kalbin titriyor!

GRETCHEN

Keşke buradan gitseydim! Bana, sanki org sesi nefesimi tıkıyormuş, ilâhiler kalbimin en derin yerini eritiyormuş gibi geliyor.

KORO

Hâkim kürsüye oturduğu vakit,
Gizli şeyler hep meydana çıkacak,
Ve hiç bir şey gizli kalmayacak.

GRETCHEN

Yüreğim öyle daralıyor ki! Duvarlardaki sütunlar beni sıkıyor! Kubbe beni altında eziyor!... Hava istiyorum, hava!

KÖTÜ RUH

Kendini gizle! Günahla ayıp gizli kalmaz. Hava mı istiyorsun? Işık mı? Sakın ha!

(1) Kıyameti tasvir eden ve cenaze âyinlerinde söylenen latince bir ilâhidir.

KORO

O zaman, zavallı ben, ne söylerim
Doğrular bile ancak kurtulurken,
Ben avukatlardan kimi peylerim?

KÖTÜ RUH

Nurlu insanlar senden yüz çeviriyorlar. Temiz ruhlular sana ellerini uzatmaktan tiksiniyorlar.
Eyvahlar olsun!

KORO

O zaman, zavallı ben, ne söylerim?

GRETCHEN

Komşum! Şişenizi (1) verin!.....

(Düşüp bayılır.)

---

(1) Vaktiyle kadınlar kiliseye giderken yanlarına, ferahlık veren bir sıvı ile dolu bir şişe alırlarmış.

WALPURGİS GECESİ (1)

Harz Dağları. Schierke ve Elend dolayları.

Faust - Mephistopheles.

MEPHİSTOPHELES

Bir süpürge sapını (2) özlemiyor musun? Ben kendi hesabıma tekelerin (3) en kuvvetlisini ele geçirmek isterdim. Bu yolda henüz hedeften uzak bulunuyoruz.

FAUST

Kendimi bacaklarım üstünde dinç hissettiğim sürece şu budaklı değnek bana yeter. Hem yolu kısaltmak neye yarar ki! Vadilerin çapraşık yollarında sürünmek, sonra aralarından oldum bittim sular fışkırıp akan şu kayalara tırmanmak... İşte o patikaların bize tattıracağı zevk! Bahar şimdiden kayın ağaçlarının damarlarında kaynaşıyor. Çamlar bile artık onu hissediyorlar. Bizim uzuvlarımıza da tesir etmeyecek miydi?

---

(1) Dr. Wilhelm König'in şerhine göre 30 Nisan - 1 Mayıs gecesine rastlayan Walpurgis gecesi, hiristiyanlığın putperestliğe galebesi dolayısıyle, eski ilâhlarla iblisler azledildiği için, putperestliğin kurban bayramı, aynı zamanda da ifritlerin ve büyücülerin şenlik gecesi farzedilmektedir.

(2), (3) Güya ifritler ve büyücüler bu şenliğe bir süpürge sabına veya bir keçiye binerek giderlermiş.

MEPHİSTOPHELES

Ben hiç böyle bir şey duymuyorum doğrusu! Benim vücudumda kış hüküm sürüyor. Yolumun üstünde kar ve buz olmasını isterdim. Kırmızı ayın tam olmayan toparlağı, gecikmiş bir gayretle, nasıl hazin hazin yükseliyor. Ortalığı da öyle fena aydınlatıyor ki, insan her adımda bir ağaca veya bir kayaya çarpıyor!

İzin ver de bir yalancı ışık (1) çağırayım! İşte orada bir tanesi neşeli neşeli parlıyor. Hey! Bana bak dostum! Seni yanımıza davet edebilir miyim? Ne diye böyle boş yere ışıldıyorsun? Lütfen şuraya yukarıya kadar yolumuzu aydınlatıver!

YALANCI IŞIK

Dilerim ki, saygımın etkisiyle, hafifmeşrepliğimi yenmeye muvaffak olayım. Bizim yolumuz genellikle hep zikzak gider.

MEPHİSTOPHELES

Ay! Ay! Sen insanları taklidetmek istiyorsun. Sana şeytan adına doğru yürü diyorum! Yoksa o titrek varlığını üfleyip söndürüveririm.

YALANCI IŞIK

Şimdi iyice anlıyorum ki, siz evin bayısınız. Ben de size seve seve boyun eğmek istiyorum. Ancak düşününüz ki, bugün dağda sihir çılgınlığı hüküm sürüyor, ve eğer size bir yalancı ışık yol gösterecekse, bu takdirde işi pek o kadar ciddiye almamanız gerekir.

(1) Bataklıklarda görünen fosforlu ışık: gule.

FAUST, MEPHİSTOPHELES, YALANCI IŞIK *(Sıra ile şarkı söylerler.)* (1)

Biz şimdi sihir ve rüya
Âlemine girdik güya.
Gayret et de yol alalım,
Az zamanda ulaşalım,
O uzak, ıssız sahaya!

Ağaçlar arka arkaya
Sür'atle geçip gidiyor,
Taş duvarlar eğiliyor,
Kayalar sanki horluyor, (2)
Sanki burnundan soluyor!

Kayalardan, çayırlardan
Çaylar akıyor durmadan.
Bu cıvıltılar şarkı mı?
Hasretlilerin aşkı mı?
Yoksa hep özlediğimiz
Cennete mi eriştik biz?
Efsanelerdeki gibi
Çınlıyor dağların dibi.

İşte ötüyor baykuşlar!
Kargalar ve bütün kuşlar,
Uyanık mı kalmış dersin?
Ya şunu ne zannedersin?
Kertenkele olsa gerek!

---

(1) Şu sıraya göre şarkı söylerler: Faust, yalancı ışık. Faust, Mephistopheles, Faust.

(2) Schierke civarında (Schnarcherklippen = Horlıyan Kayalar) adında bir kayalık vardır.

Kökler de birer engerek
Gibi kıvrılmış yatıyor,
Ve bize el uzatıyor.
Tekmil budakların dibi,
Canlı ahtapotlar gibi,
Uzanan liflerle dolmuş.
Fareler bin bir renk olmuş,
Sürülerle koşuşuyor!
Önümüzde uçuşuyor
Kıvılcım saçan böcekler.
Güya yol gösterecekler.

Kuzum bana şunu söyle:
Niçin duruyoruz böyle?
Burada başım dönüyor,
Karşımda her şey sönüyor.
Şu serseri ışıklar da
Fazlalaşıyor yollarda.

MEPHİSTOPHELES

Eteğimi sıkı tut! Şurada ortalama bir tepe var ki, insan oradan bu dağdaki ihtişamın (1) nasıl parladığını hayretle görür.

FAUST

Vadilerin arasından şafak kızıllığı gibi bulanık bir ışık, ne garip bir şekilde süzülüyor, ve uçurumun en derin yerlerine kadar bile sızıyor! Şuradan bir duman yükseliyor. Öteden bulutlar geçiyor. Beri tarfata, sisler ve tüller arasından görünen bir parıltı ortalığı aydınlatıyor,

(1) Almanca aslında (Mammon) denilmiş olup, İbranice (zenginlik, ihtişam) anlamındadır.

derken ince bir iplik gibi süzülüp gidiyor, ve sonra bir şelâle gibi akıyor.

İşte şurada vadinin içinde yüzlerce damar salarak, kıvrıla kıvrıla uzun bir mesafe katediyor, ve şu sıkışık köşede birden bire tekleşiveriyor. O vakit etrafa altın tozu serpiliyormuş gibi, kıvılcımlar saçılıyor.

Bak hele! Kayalarla kaplı duvar boylu boyunca tutuşuyor.

MEPHİSTOPHELES

Nasıl, ihtişam tanrısı bu şenlik dolayısıyle sarayı göz kamaştırıcı bir şekilde aydınlatmıyor mu? Senin bunu görmüş olman bir mutluluktur. Ben artık huysuz misafirlerin yaklaştıklarını hissediyorum.

FAUST

Havada kasırga nasıl kuduruyor! Ne korkunç darbelerle ensemi kamçılıyor!

MEPHİSTOPHELES

Kayaların ihtiyar kaburgalarını yakalamalısın. Yoksa fırtına seni şu uçurumun dibine yuvarlar.

Bir sis tabakası geceyi büsbütün karartıyor. Dinle bak, ormanlar nasıl çatırdıyor! Baykuşlar ürkmüş, uçuşuyorlar. Dinle: ezelden yeşil olan sarayların sütunları (1) parçalanıyor. Dalların hışırtısını ve çatırdısını ağaç gövdelerinin korkunç gümbürtüsünü, köklerin gıcırtısını ve iniltisini dinle! Hepsi karmakarışık bir halde, üst üste yığılarak çatırdıyorlar. Yıkıntılarla örtülmüş yarıkların arasından da, rüzgârlar ıslık çalıyor ve uğulduyor.

(1) Ezelden yeşil olan sarayların sütunları: ormanlardaki yüksek çam ağaçları.

Tepeden, uzaktan ve yakından gelen sesleri işitiyor musun? Evet, boylu boyunca bütün dağdan sihirli bir şarkının çılgın nağmeleri fışkırıyor!

BÜYÜCÜ KADINLAR KORO HALİNDE

Büyücüler hep çıkıyor yukarı,
Tohumlar yeşil ve ekinler sarı.
Büyük kitle orada toplanıyor,
Yaban horozu (1) artık şahlanıyor.
Biz böyle düz gideriz dere tepe,
Büyücü o...rur, pis kokar teke.

BİR SES

İhtiyar Baubo (2) bir dişi domuza binmiş, yalnız başına geliyor.

KORO

Lâyık olana hürmet etmelidir!
Bayan Baubo en önde gitmelidir!
Üstünde anamız, altında domuz,
Arkasından yürüyelim topumuz.

BİR SES

Hangi yoldan geliyorsun?

(1) Urian: yaban horozu. Kukla oyununda şeytana verilen isimdir.

(2) Baubo: büyücülerin anası, elebaşısı.

BİR SES

İlsenstein üzerinden! Orada baykuşun yuvasının içine baktım. Gözlerini faltaşı gibi açmıştı!

BİR SES

Hay cehenneme gidesice! Ne diye hayvanını bu kadar hızlı koşturuyorsun!

BİR SES

Beni dikenler arasında sürükleyerek her tarafımı sıyırttırdı. Şu yaralarıma bak hele!

BÜYÜCÜ KADINLAR - KORO

Yolumuz hem uzun hem de geniştir,
Bu ne çılgınlık, bu ne biçim iştir?
Çatallar batar, süpürgeler dağlar,
Çocuklar tıkanır, anneler ağlar.

BÜYÜCÜ USTALARI - YARIM KORO

Yürürken durup lâfa dalmayalım,
Ve kadınlardan geri kalmayalım.
Zira iblisin evine giderken,
Hedefe kadın erişir en erken.

ÖBÜR YARISI

Bu sözler doğru değil pek o kadar:
Kadın koşsun koşabildiği kadar.
O hedefe bin adımda erişir,
Erkek ona bir hamlede yetişir.

BİR SES *(Yukarda.)*

Siz de beraber geliniz, kayalar deryasındakiler, (1) siz de beraber geliniz!

BİRÇOK SESLER *(Aşağıdan.)*

Sizinle beraber tepeye çıkmak bizim için bir zevktir. Biz her şeyi temizleriz, kendimiz de tertemiziz. Fakat aynı zamanda da ebedî olarak kısırız. (2)

HER İKİ KORO

Rüzgâr susuyor, yıldızlar kaçıyor,
Bulutlar aya koynunu açıyor.
Sihirli koro neşeyle gürlerken
Etrafa bin bir kıvılcım saçıyor.

BİR SES *(Aşağıdan)*

Durunuz! Durunuz!

BİR SES *(Yukardan)*

Kayalar arasından kim sesleniyor böyle?

BİR SES *(Aşağıda.)*

Beni de beraber götürün! Beni de beraber götürün! Üç yüz yıldan beri tırmanıyorum da, bir türlü tepeye erişemiyorum. Benzerlerim arasında olmak için can atıyorum.

---

(1) ve (2) (Kayalar deryası) nda bediiyat münekkitleri her şeyi temizledikleri, kendileri de tertemiz göründükleri halde, bizzat hiç bir şey vücuda getiremezler. (W. König).

HER İKİ KORO

Büyücüleri taşıyor tekeler,
Çatallı değnekler ve süpürgeler.
Bugün (ben yerimden kalkamam) diyen
Zavallı, mahvolmuştur ebediyyen.

YARI-BÜYÜCÜ KADIN *(Aşağıda.)*

Ben bu kadar uzun zamandan beri yerimde sayıyorum, halbuki başkaları şimdi ne kadar ilerlemiş bulunuyorlar! Evimde hiç rahat yüzü görmediğim gibi burada da buna eremiyorum.

BÜYÜCÜ KADINLAR KOROSU

Merhem (1) büyücülere kuvvet verir,
Bugün uçmayanın yüreği erir.
Mükemmel bir gemi olur her tekne,
Yelken için bir paçavra elverir.

HER İKİ KORO

Tepeye vardığımızda hepimiz,
Yavaşça yere oturuverelim,
Büyücü kalabalığımızla biz
Bütün sahayı dolduruverelim.

(Yere çökerler.)

MEPHİSTOPHELES

İtişip kakışıyorlar, bağırıp çağırıyorlar! Cıvıl cıvıl kaynıyorlar, çekişip atışıyorlar! Parlıyorlar, ateş saçıyorlar,

(1) Büyücüler Brocken'e giderken, uçabilmek için güya tabanlarına dikenli yaban elmasının merhemini sürerlermiş.

yanıp tutuşuyorlar, pis pis de kokuyorlar! Tam bir büyücüler mahşeri!

Aman bana sıkı tutun! Yoksa bizi hemen ayırıverirler. Hani, neredesin?

FAUST *(Uzaktan.)*

Buradayım!

MEPHİSTOPHELES

Vay! Hemen oraya kadar sürüklendin mi? O halde evsahipliği hakkını kullanmak zorunda kalacağım. Çekilin! İfrit cenapları geliyor. Çekilin, tatlı yaratıklar, çekilin! Gel, Doktor, bana tutun! Şimdi bir hamlede şu kalabalıktan sıyrılalım. Burada, benim gibiler için bile, pek çılgın bir hava esiyor.

Şuracıkta bambaşka bir ışıkla bir şeyler parlıyor. Tuhaf bir his beni o çalılıklara doğru çekiyor. Gel, gel! Oraya sokuluverelim.

FAUST

Tezatlar kumkuması seni! Haydi bakalım! Bana yol göster. Burada bile dilediğimiz gibi yalnız kalmak için, Valpurgis gecesi Brocken'e gelmekle, doğrusu çok akıllılık ettik, diye düşünüyorum.

MEPHİSTOPHELES

Şuraya bak hele: ne renk renk alevler! Burada neşeli bir gurup toplanmış. Yalnız kalmak hiç de bahis konusu değil.

FAUST

Fakat ben yukarda bulunmayı tercih ederdim! Şimdiden bir kızıllık ve döne döne yükselen bir duman görüyorum. Kalabalık oraya, kötülüğün kaynağına doğru akın ediyor. Orada herhalde birçok muammalar çözülür.

MEPHİSTOPHELES

Lâkin birçok muammalar da düğümlenir. Sen büyük kitleyi bırak, o gürültü ededursun, biz burada sessiz bir yere yerleşelim. Koca dünyanın içinde küçük âlemler meydana getirmek âdeti, çoktan beri devam edegelmiştir. Şurada çırçıplak dolaşan genç, ve akıllı davranıp örtünen ihtiyar büyücü kadınlar görüyorum. Benim hatırım için olsun güler yüzlü olunuz: bunun zahmeti küçük, fakat zevki büyüktür.

Çalgı sesleri gibi bir şey işitiyorum! İğrenç bir zırıltı! Buna alışmak gerek. Gel, gel! Başka türlü olmayacak: ben önden giderek seni içeriye sokarım, ve böylece sana bir iyilik daha yapmış olurum.

Ne dersin,dostum? Burası hiç de küçük bir yer değil. Hele bak bir kere! Sonunu ancak zorlukla görebilirsin. Sıra halinde yüzlerce ateş yanıyor. Dansediliyor, konuşuluyor, yemek pişiriliyor, içki içiliyor ve sevişiliyor. Söyle bakalım şimdi, bundan daha iyi bir şey nerede bulunur?

FAUST

Şimdi bizi buradan içeri sokmak için, sihirbaz kılığında mı, yoksa şeytan kıyafetinde mi görüneceksin?

MEPHİSTOPHELES

Gerçi ben değişik kılıkla gezmeye pek alışığım, ancak şenlik gününde herkes rütbesini belli eder.

Bir dizbağı (1) bana paye verdirmez, fakat at ayağı (2) burada pek büyük bir saygı görür. Şu sümüklü böceği görüyor musun? Sürüklene sürüklene bize doğru geliyor. Yerleri yoklayan boynuzlarıyle (3) şimdiden benim

(1) İngiltere'deki (Dizbağı rütbesi) nişanından kinaye. (2) Güya şeytanın sol ayağı bir at ayağı şeklindeymiş. (3) Sümüklü böceğin boynuzları hem göz, hem de burun vazifesini görür.

kokumu almış. Ben istesem bile, burada kim olduğumu gizleyemem.

Gel bakalım! Ateşleri birer birer dolaşalım. Ben kılavuzum, sen de hovardasın.

(Yavaş yavaş sönen bir yığın kömürün etrafında oturan bir kaç kişiye doğru dönerek.)

Yaşlı Baylar, burada ne yapıyorsunuz böyle kenarda? Sizleri tam orta yerde, zevk ve safa âleminin içinde, gençliğin coşkunlukları arasında görseydim, övecektim. Herkes evinde yeter derecede yalnız kalıyor.

GENERAL (1)

Uluslara kim güvenebilir ki. Onlara ne kadar çok hizmet edilmiş olsa gene boştur! Çünkü halkın gözünde, kadınlarda olduğu gibi, gençlik daima her şeyden üstündür.

BAKAN (2)

Şimdi adalet mefhumu ortadan kalkmış bulunuyor. Ben kendi hesabıma o canım ihtiyarları takdir ediyorum. Çünkü hiç şüphe yok ki, asıl altın dervi, bizim iktidarda bulunduğumuz zamanlardı.

SONRADAN GÖRME (3)

Biz de, doğrusu, aptal değildik, ve çok defalar yapılmaması gereken şeyleri yapardık. Fakat şimdi her şey altüst oluyor, hem de tam biz bunları sımsıkı muhafaza etmek istediğimiz bir sırada.

YAZAR (4)

Azçok akıllıca konulu bir eseri şimdi hiç okuyan var mıdır ki!

(1) - (4) General, bakan, sonradan görme ve yazar. Bunlar Fransız inkilâbında Almanya'ya sığınan ve orada her yerde rastlanan tiplerden birer örnektir.

Sevgili gençliğe gelince, o şimdiye kadar hiç bir vakit bu derece yüzsüz olmamıştı.

MEPHİSTOPHELES *(Birdenbire pek yaşlı görünerek.)*

İnsanların artık en son gün için hazır bir hale geldiklerini hissediyorum, çünkü ben son defa olarak büyücüler dağına çıkıyorum, ve mademki benim fıçıcığım bulanık bulanık sızıyor, o halde dünyanın sonu da yaklaşıyor demektir.

ESKİCİ SİHİRBAZ KADIN

Baylar, böyle geçip gitmeyiniz! Bu fırsatı kaçırmayınız! Mallarıma dikkatle bakınız. Burada pek çeşitli şeyler var. Hem benim dükkânımda, yeryüzünde eşine rastlanabilen, insanlara ve dünyaya adamakıllı zararlar yapmaya bile elverişli olmayan, hiç bir şey yoktur. Burada hiç bir hançer yoktur ki, ucundan kan damlamamış olsun, hiç bir kâse yoktur ki, öldürücü ve keskin bir zehiri, tam sıhhatlı bir vücuda akıtmamış olsun. Hiç bir süs eşyası yoktur ki, bir dilber kadını baştan çıkartmamış olsun. Hiç bir kılıç yoktur ki bir kemeri parçalamamış, ve hasma belki de arkadan, saplanmamış olsun.

MEPHİSTOPHELES

Hanım teyze! Siz zaman denilen şeyi yanlış anlıyorsunuz. Olan oldu, biten bitti! Artık siz yeni şeyler satmaya bakınız! Ancak yeni şeyler bizi çeker.

FAUST

Allah vere de ben kendimi kaybetmesem! Buna âdeta bir sergi diyeceğim geliyor!

MEPHİSTOPHELES

Bütün bu karmakarışık kitle yukarı doğru akın ediyor. Sen itiyorum sanıyorsun, fakat kendin itiliyorsun.

FAUST

Bu kim kuzum?

MEPHİSTOPHELES

Dikkatli bak! Lilith'tir bu.

FAUST

Kim?

MEPHİSTOPHELES

Âdemin ilk karısı. Onun güzel saçlarından, yüzüne eşsiz bir parlaklık veren o sırmalardan, kendini sakın. O bunlarla bir delikanlıyı sararsa, bir daha onu pek o kadar çabuk salıvermez.

FAUST

Şurada, biri yaşlı öbürü genç, iki kadın oturuyor. Daha şimdiden sıçramaktan yorulmuşlar!

MEPHİSTOPHELES

Bunun artık bugün durup dinlenmesi yoktur. Yeni bir dansa başlanıyor. Haydi gel de şunları yakalayalım!

FAUST *(Genç kadınla dansederek.)*

Vaktiyle güzel bir rüya görmüştüm: Bir elma ağacının üstünde iki güzel elma parlıyordu. Beni çektiler, ben de onlara doğru tırmandım.

GÜZEL KADIN

Küçücük elmaları siz pek seversiniz, hem de ta cennetten beri. Benim bahçemde de böyleleri bulunduğu için, sevinçten içimin titrediğini hissediyorum.

MEPHİSTOPHELES *(Yaşlı kadınla.)*

Vaktiyle berbat bir rüya görmüştüm: Yarılmış bir ağaçta bir ..... vardı. O kadar ..... olduğu halde, gene benim hoşuma gitti.

YAŞLI KADIN

At ayaklı asılzadeye en derin saygılarımı sunarım! Eğer ..... den çekinmezlerse, bir ..... i hazır saysınlar.

UKALÂ DÜMBELEGİ (1)

Uğursuz güruh! Bu ne cüret böyle? Size çoktan ispat edilmedi mi ki: bir ruh hiç bir vakit doğru dürüst ayak üstünde durmaz? Halbuki siz şimdi, biz insanlar gibi, dans bile ediyorsunuz!

GÜZEL KADIN *(Dansederek.)*

Bunun bizim balomuzda ne işi var kuzum?

FAUST *(Dansederek.)*

A! O böyle her yere girip çıkar. Başkalarının dansedişini bile tenkit etmeden duramaz. Atılan herhangi bir

(1) Aslında (Proktophantasmist) denilmiş olup Yunanca (proktos) = serc ve (fandazma) = hayal kelimelerinden mürekkep bir hiciv lâkabıdır. Bununla çok ukalâ bir müellif olan NİCOLAİ kasdedilmektedir. Bu zat bir gün hastalanarak mütemadiyen hayaller görmüş, ve bu illetten ancak mak'adına sülük yapıştırmak suretiyle kurtulmuş. Goethe ona taş atıyor.

adım hakkında bir ukalâlık taslayamadığı taktirde, o adımı hiç atılmamış sayar. O en çok, biz ilerlediğimiz vakit, öfkelenir. Siz de, onun o mahut değirmeninde (1) yaptığı gibi, hep aynı dairenin içinde dönmek isterseniz, bunu gene her halde hoş görür. Hele kendisini bundan dolayı alkışlayacak olursanız.

UKALÂ DÜMBELEGİ

Hâlâ buradasınız! E olur şey değil. Haydi ortadan kaybolun bakayım! Biliyorsunuz ki biz tasfiye (2) yaptık! Şu şeytan sürüsü de hiç bir nizam tanımıyor. Bizim bu kadar aydın olmamıza rağmen, gene TEGEL'de (3) hayaletler görünüyor. Ben ne zamandan beri bunları süpürüp attığım halde ortalık gene hiç bir vakit tertemiz olmuyor. Olur şey değil!

GÜZEL KADIN

Burada canımızı sıkmaktan vazgeçiniz artık!

UKALÂ DÜMBELEGİ

Ruhlar, sizin yüzünüze karşı söylüyorum: Ben fikir zorbalığına katlanamam. Benim ruhum buna alışamaz.

(Dansa devam edilir.)

---

(1) Nicolai'nın hep aynı fikirleri tekrarlayan eserleri kasdediliyor.

(2) Sülükle tedavi meselesi.

(3) Humboldt kardeşlerin sayfiyeleri. Güya burada da hayaletler görünmüş, ve batıl itikatların tamamiyle aleyhinde olan Nikolai, bu hususta bizzat Berlin akademisinde bir konferans vermiş.

Öyle görüyorum ki, bugün hiç bir başarı elde edemeyeceğim. Bununla beraber gene bir seyahat (1) yapmış oluyorum. Son adımımı atmadan önce de, şeytanlarla şairlerin hakkından geleceğimi umuyorum.

MEPHİSTOPHELES

Şimdi gidip hemen bir bataklığın içine oturacak. O kendisini bu tarzda teskin eder. Sülükler onun kaba etlerinde keyiflendikleri vakit de, hem hayallerden, hem de aklından kurtulmuş olur.

(Danstan ayrılmış olan Faust'a.)

Dansederken sana o kadar güzel şarkı söyleyen güzel kızı ne diye bıraktın?

FAUST

Bırak Allah aşkına! Şarkının tam orta yerinde, ağzından kırmızı bir fındık sıçanı fırladı.

MEPHİSTOPHELES

İşte bu iyi bir şey! (2) Buna pek önem verilmez. Gene iyi ki sıçan külrenginde değildi. Böyle bir cümbüş sırasında kim buna dikkat eder?

FAUST

Sonra bir şey daha gördüm...

---

(1) Nicolai'nin (Almanya ve İsviçre'de bir seyahat) adındaki eseriyle alay ediliyor, ve bu sahneyi de seyahatnamesine ilâve edeceği ima olunuyor.

(2) Güya sihirbaz kadınlar uyudukları vakit, ruhları kırmızı bir sıçan şeklinde ağızlarından çıkıp, uyanacakları vakit tekrar içeri girermiş. Sihirbaz kadınlar öldükleri vakit de; ruhları kül renginde bir sıçan şeklinde ağızlarından çıkarmış.

MEPHİSTOPHELES

Ne gördün?

FAUST

Mephisto, ta orada soluk yüzlü güzel bir kızcağız yalnız başına uzakta duruyor, görüyor musun? Yerinden ancak yavaş yavaş kımıldıyor ve ayakları bağlı olduğu halde yürüyormuş gibi görünüyor.

Şunu da itiraf etmeden duramayacağım: bana öyle geliyor ki, bu kız benim Gretchen'ime benziyor.

MEPHİSTOPHELES

İşte onu bırak! Ondan kimseye hayır gelmez. O sihirli bir hayal, cansız bir puttur. Onunla karşılaşmak iyi değildir: donuk bakışlarından insanın kanı donar, ve vücudu hemen hemen taş kesilir.

Meduse (1) adını her halde işitmişsindir.

FAUST

Gerçekten bu gözler, bir ölünün sevgili bir el tarafından kapatılmayan gözleridir. Bu göğüs, Gretchen'in bana teslim ettiği göğüstür. Bu tatlı vücut da, zevkini tatmış olduğum vücuttur.

MEPHİSTOPHELES

Her şeye kolayca kapılıveren divane seni! Bu sihirdir. Çünkü herkes onu kendi sevgilisine benzetir.

(1) **Meduse: Yunan efsanelerinde üç Gorgon kızkardeşten biridir. Güya bakışları insanı taş haline getirirmiş.**

FAUST

Bu ne heyecan! Bu ne ıstırap! Bu bakışlardan bir türlü ayrılamıyorum. Bir bıçak sırtından geniş olmayan bir tek kırmızı kordon, o güzel gerdanı ne garip bir şekilde süslüyor!

MEPHİSTOPHELES

Pek doğru! Bunu ben de görüyorum. O kafasını koltuğunun altında da taşıyabilir. Çünkü Perseus (1) onun başını kesmişti.

Hâlâ aynı hayalperestlik! Tepenin beri tarafına gelsene. Burası Prater (2) kadar eğlenceli. Eğer gözlerim boyanmadıysa, gerçekten bir tiyatro görüyorum. Burada ne var acaba?

GÖREVLİ (3)

Hemen tekrar başlıyor. Yeni bir piyes. Yedi piyesin sonuncusu. Bu kadar temsil vermek burada bir gelenektir. Bunu bir heveskâr yazmıştır. Oynayanlar da heveskârlardır. Ortadan kaybolursam, beni affediniz Baylar, ben de perdeyi açmaya hevesleniyorum.

MEPHİSTOPHELES

Sizleri Blocksberg'de gördükçe, buna memnun oluyorum. Çünkü sizin yeriniz tam brrasıdır (4).

---

(1) Perseus Zeus'ün oğludur.

(2) Prater: Viyana'daki meşhur eğlence yeridir. Burada biz (Lunapark) da diyebiliriz.

(3) Görevli. Burada, aynı zamanda iş de gören rejisördür.

(4) Bu sözlerle Goethe hiç beğenmediği heveskârlar tiyatrosuna taş atıyor.

WALPURGİS GECESİ RÜYASI (1)

yahut

OBERON'LA TİTANİA'NIN EVLENMELERİNİN ELLİNCİ YILDÖNÜMÜ

Perde arası.

REJİSÖR

Mieding'in (2) kahraman oğulları, bugün artık dinlenelim. İşte bütün sahne köhne bir dağla rutubetli bir vadiden ibaret!

MEYDANCI

Düğünün altın düğünü (3) olabilmesi için, aradan elli yıl geçmeli. Ancak çatışma biterse, bu ellinci yıldönümü benim daha çok hoşuma gider.

OBERON

Ey ruhlar, eğer benimle beraberseniz, bunu şu saatlerde gösteriniz. Kralla kraliçe yeniden birleşmiş bulunuyorlar.

---

(1) Bu konuyu Goethe (Shakespeare) in (Bir yaz gecesi rüyası) eseriyle (Wranitzky) nin (Periler kralı Oberon) isimli operetinden almıştır. Şahıslar da hemen hemen aynıdır.

(2) Mieding Goethe zamanında sarayın baş tiyatrocusu idi. Weimar'daki heveskârlar tiyatrosunda Goethe'ye yardımcılık etmişti.

(3) Aslında (GoldeneHochzelt) denilmiş olup, evlenmenin ellinci yıldönümü (altındüğün) demektir.

PUCK (1)

Puc gelip de yan dönerek sırada ayağını sürtmeye başladı mı, onunla beraber de neşelenmek için, yüz kişi peşine takılır.

ARİEL (2)

Ariel, gökyüzü gibi berrak nağmelerle, şarkıyı canlandırır. Onun sesi bir çok suratsızları çektiği gibi, güzelleri de çeker.

OBERON

İyi geçinmek isteyen karıkocalar bizim ikimizden örnek alsınlar! Eğer birbirlerini sevmeleri isteniyorsa, onları ayırmak yeter.

TİTANİA

Erkek surat asar, kadın da mızmızlık ederse, onları hemen yakalayıp, brini güney, ötekini de kuzey kutbuna sürünüz.

TEKMİL ORKESTRA *(Pek yüksek sesle.)*

Sineklerin ağızlarıyle sivri sineklerin burunları ve bunların hısımları, yapraklar arasındaki kurbağalar ve otlar arasındaki ağustos böcekleri: İşte müzikçiler bunlardır!

---

(1) Puck = Shakespeare'in (Bir yaz gecesi rüyası) adlı eserindeki güçlü kuvvetli cindir.

(2) Ariel = Shakespeare'in (Bir yaz gecesi rüyası) adlı eserindeki perilerin elebaşısıdır. (Silberne Hochzeit) yani (gümüş düğün) de evlenmenin 25. ci yıldönümüdür.

TEK SES

Bakınız, işte gayda geliyor! Bu sabun köpüğüdür. Onun yassı burnundan çıkan sümüklüböcek zırıltısını dinleyiniz.

HENÜZ MEYDANA GELEN RUH

Ayakları örümceğe, karnı da kurbağaya benziyor Haspanın küçücük kanatları da var! O her ne kadar küçük bir hayvan doğurmazsa da, ufacık bir şiir yumurtlar.

KÜÇÜK BİR ÇİFT

Küçük adımlarla ve yüksek sıçrayışlarla ballı şebnemler ve güzel kokular arasında dolaşıyorsun. Her ne kadar yeter derecede tepiniyorsan da, havaya yükselemiyorsun.

MÜTECESSİS SEYYAH

Yoksa bu bir maskara alayı mı? Tanrılar güzeli Oberon'u da bugün burada gördüğüm için, gözlerime inanayım mı acaba?

ORTODOKS

Ne tırnakları var, ne de kuyruğu! Bununla beraber hiç şüphe yok ki, Yunanistan'ın tanrıları gibi, o da bir şeytandır.

KUZEYLİ SANATÇI

Benim duyduğum şeyler şimdiki halde, doğrusu, ancak kabataslaktır. Bununla beraber vakit kaybetmeden İtalya seyahatine hazırlanıyorum.

ÖZDİLCİ (1)

Ah! Beni buraya sürükleyen talihsizliğimdir- Burada ne iğrenç bir cümbüş yapılıyor! Bütün büyücüler ordusunun içinde de, yalnız iki kadın pudra sürmüş.

GENÇ BÜYÜCÜ KADIN

Yaşlı ve kır saçlı kadınlar için pudra tıpkı fistan gibidir. İşte onun için ben, tekemin üstünde çırçıplak otururak, güzel vücudumu herkese gösteriyorum.

AĞIRBAŞLI KADIN

Burada sizinle atışmaya, bizim terbiyemiz elverişli değildir. Ben ancak sizlerin, böyle olduğunuz gibi, genç ve narin bir halde, çürüyüp gitmenizi dilerim.

ORKESTRA ŞEFİ

Sineklerin ağızları ve sivri sineklerin burunları: Çıplak kadının etrafına üşüşmeyiniz böyle! Yapraklar arasındaki kurbağalar ve otlar arasındaki ağustos böcekleri:. Siz de tempoyu bozmasanıza!

FIRILDAK *(Beri tarafa dönerek.)*

Öyle bir topluluk ki, bundan iyisi can sağlığı. Doğrusu kızların hepsi birer gelin! Delikanlılar da, teker teker, gelecekleri en parlak insanlar!

FIRILDAK *(Öbür tarafa dönerek.)*

Eğer bunların hepsini yutmak için yer yarılmayacak olursa, ben var kuvvetimle koşarak, hemen gidip kendimi cehennemin içine atacağım.

(1) Aslında (Purist) denilmiş olup, bir dildeki yabancı sözleri çıkartmak isteyene denilir. «Şemseddin Sami lügatında (Istılahperdaz) denilmiştir.»

HİCVİYELER (1)

Biz, küçük ve keskin kıskaçlı birer böcek olarak, sevgili babamız şeytan hazretlerine, saygılarımızı sunmak için, burada bulunuyoruz.

HENNİNGS (2)

Bakınız, şunlar kalabalık bir sürü halinde, nasıl aptalca hep bir ağızdan alay ediyorlar! İşin sonunda, üstelik bir de güya iyi kalpli olduklarını söylüyorlar.

MUSAGET (3)

Şu büyücü kadınlar ordusunun içinde, kendimi pek büyük bir memnunlukla kaybetmeye hazırım. Çünkü, hiç şüphe yok ki, ben bunları, ilham perilerinden daha iyi idare edebilirdim.

SABIK «ZAMANIN DEHÂSI» (4)

İnsan dürüst kimseler arasında bir şey olabilir. Gel benim eteğimi tut! Blocksberg Alman Parnass'ı (5) gibidir. Onun pek geniş bir tepesi vardır.

---

(1) Hicviyeler, (Xenien), bunlar, Goethe ile Schillerin yazdıkları meşhur hicviyelerdir.

(2) Hennings bir muharrirdir. Meşhur hicviyeleri tenkit etmişti.

(3) Musaget = Sanatkârların (Müz) dedikleri ilham perilerinin başkanı sayılan Apollon'un sıfatıdır. Hennings 1748 de bu isimle bir şiir mecmuası çıkarmıştı.

(4) Genius der Zeit = Zamanın dehası, bu da vaktiyle Hennings tarafından çıkartılan bir gazeteydi.

(5) Parnass = Eski Yunanistan'da bilim, fen ve güzel sanatlar tanrıçasının bulunduğu farzedilen bir dağdır.

MÜTECESSİS SEYYAH

Kuzum, şu sahte vakarlı adamın adı nedir? Azametli bir yürüyüşü var. Burnunu sokmadığı yer kalmıyor... «O Jezvitlerin izini arıyor.»

TURNA (1)

Berrak suda olduğu kadar, ben bulanık suda da balık avlamayı severim. İşte onun için, sofu bayların da şeytanların arasına karıştıklarını görüyorsunuz.

DÜNYA ÇOCUĞU (2)

Evet sofular için, inanınız ki, her şey bir araçtır. Onlar burada Blocksberg'de bile, birçok gizli birlikler kurarlar.

DANSÖR

Yeni bir koro mu geliyor dersiniz? Uzaktan davul sesleri işitiyorum... «Sakın rahatınızı bozmayınız! Bunlar balaban kuşlarının (3) yeknasak sesleridir.»

DANS HOCASI

Herkes nasıl da bacaklarını oynatıyor, ve bu işi gücü yettiği kadar başarıyor! Kambur hopluyor, hantal zıplıyor, ve nasıl göründüğünü sormuyor.

---

(1) Meşhur sofulardan olan Lavater'i Goethe bir yazısında Turnaya benzetmişti.

(2) Dünya çocuğu = Goethe'dir. Bir yazısında kendisinden bahsederken bu terimi kullanmıştı (Koblenz ziyafeti).

(3) Goethe burada kafiyeyi uygun düşürmek için (Rohr) ve Dommeln) kelimelerini ayrı ayrı kullanmış. Fakat gerçekte (Rohrdommeln) demek istemiştir ki, balaban kuşları manasındadır.

KEMANCI

Şu baldırı çıplaklar birbirlerine diş biliyorlar ve ellerinden gelse birbirlerinin beynini oyacaklar. Burada onları gayda birleştiriyor, tıpkı Orfeus'un sazının hayvanları birleştirdiği gibi.

DOGMACI (1)

Ne tenkit ne de şüphe benim fikrimi çelemez. Şeytanın her halde bir şey olması gerekir. Aksi takdirde o nasıl var olabilirdi?

İDEALİST (2)

Zihnimdeki hülya bu sefer pek şâhane. Doğrusu, eğer ben her şeysem, bugün deli olmuşum demektir.

REALİST (3)

Varlık benim için adamakıllı işkence oldu ve son derece üzülüyorum. Ben ilk defa olarak burada ayaklarımın üstünde sağlam durmuyorum.

SÜPERNATÜRALİST

Burada bulunmaktan çok zevk duyuyorum ve şunlarla birlikte ben de seviniyorum. Çünkü şeytanlar sayesinde iyi ruhları pekâlâ meydana çıkarabilirim.

SEPTİK (4)

Onlar ufacık pırıltıların peşi sıra gidiyorlar, ve böylece servete kavuşacaklarını sanıyorlar. Şeytandan şüphe gerek. Onun için burada ben tam yerimdeyim.

---

(1) - (3) Muhtelif mezheplerdeki filozoflar.
(4) Septik = şüpheci (filozof).

ORKESTRA ŞEFİ

Yapraklar arasındaki kurbağalar ve otlar arasındaki ağustos böcekleri, melun heveskârlar! Sineklerin ağızları ve sivri sineklerin burunları, siz de ne müzikçiymişsiniz!

BECERİKLİLER

Gamsızlar: işte neşeli yaratıklar ordusunun adı budur. Artık ayaklarımızla yürüyemediğimiz için, başlarımızla yürüyoruz.

BECERİKSİZLER

Vaktiyle biz epeyce çanak yaladık. Fakat şimdi işimiz Allaha kaldı! Kunduralarımız dansetmekten delindi, artık yalınayak dolaşıyoruz.

YALANCI IŞIKLAR

Biz, içinde doğmuş olduğumuz bataklıktan geliyoruz. Fakat burada dans edenler arasında, şimdi birer parlak ve kibar delikanlıyız.

ŞAHAP

Ben yükseklerden, yıldız ve ateş parıltıları arasında buraya atıldım. Şimdi ise otların içinde serilmiş yatıyorum... Ayağa kalkmak için bana kim yardım eder?

İRİYARILAR

Çekilin, çekilin ve çepeçevre dizilin! Küçücük otlar bile yere serilsin. Ruhlar geliyor. Onların da iri gövdeli olanları var.

PUCK

Böyle fil yavruları gibi tıkız bir halde ortaya çıkmayınız. Bugünün en ağır gövdesi, iri yapılı Puck olmalı.

ARİEL

Mademki şefkatli tabiat bir ihsanda bulunmuş, Ruh size kanatlar bahşetmiş, siz de benim belirsiz izlerimi takibederek, güllü tepeye (1) çıkınız!

ORKESTRA *(Gayetle yavaş.)*

Bulut kümeleri ve sis tabakası yukardan aydınlanıyor. Yaprakların arasındaki hava ile sazların arasındaki rüzgâr gibi, her şey dağıldı gitti.

---

(1) Güllü tepe = Rosenhügel efsanelere göre Oberon'un şatosunun bulunduğu tepedir.

KASVETLİ BİR GÜN. OVA.

Faust — Mephistopheles.

FAUST

Sefalet içinde! Umutsuz bir durumda! Acınacak bir halde uzun zaman yerlerde sürünmüş ve sonunda hapsedilmiş! O zavallı güzel kızcağız bir mücrim gibi, korkunç azaplar çekmek üzere, zındana atılmış! Hain, alçak ruh, demek ki iş bu hale, bu kerteye gelinceye kadar, sen bunu benden gizledin!.. Gene önümde durup da o iblis bakışlı gözlerini kafanın içinde öfkeyle döndür! Karşıma dikilerek, o tahammül edilmez varlığınla, bana meydan oku bakalım! Mahpus! Tamiri imkânsız bir sefalet içinde! Habis ruhlara ve duygusuz insanların adaletine teslim edilmiş! Sen de beni bu sırada iğrenç eğlencelerle avutuyorsun, onun gittikçe artan perişanlığını benden gizliyorsun, ve onu mahvolurken yardımsız bırakıyorsun!

MEPHİSTOPHELES

Bu ilk olarak onun başına gelen bir hal değildir.

FAUST

Köpek! İğrenç canavar!... Ey sonsuz ruh (1), sen tekrar şu haşereyi, çoğu geceler karşıma çıkıp üzerime saldırdığı, kimseye zararlı olmayan yolcuların ayakları dibinde öfke saçtığı, ve yere düşenlerin omuzlarına asıldığı va-

(1) **Faust'a görünmüş olan Arzın Ruhu.**

kit bürünmekten hoşlandığı, köpek şekline çevir! Onu tekrar en çok sevdiği kılığa (1) sok ki, önümdeki kumların arasında karnının üstünde sürünsün, ve ben o melunu ayaklarımla ezeyim!... Bu ilk olarak onun başına gelen bir hal değilmiş!... Ne felâket! Ne felâket! Böyle bir sefalet uçurumuna birden fazla yaratığın yuvarlanmış olmasını, ve ilk yuvarlananın çektiği yürek parçalayıcı ölüm azaplarıyle, ebedî Bağışlayıcısının nazarında, bütün diğer kurbanların günahları için kefaret teşkil etmemiş olmasını, hiç bir insan ruhu kavrayamıyor! Bu bir tek zavallının felâketi benim iliklerime kadar işliyor ve ruhumu kemiriyor... Halbuki sen, binlercesinin akibeti karşısında, hiç istifini bozmadan sırıtıyorsun!

MEPHİSTOPHELES

İşte daha şimdiden bizim fikir inceliğimizin öyle bir sınırında bulunuyoruz ki, burada, siz insanlar, aklınızı kaçırıyorsunuz. Sonuna kadar devam edemeyeceksen niçin bizimle iş birliği yaptın? Başının dönmeyeceğinden emin olmadığın halde uçmak istiyorsun? Biz mi sana asıldık, yoksa sen mi bize?

FAUST

Obur dişlerini bana karşı gıcırdatma böyle! İğreniyorum!... Ey büyük ve asil ruh, sen ki bana görünmek lûtfunda bulundun, sen ki benim kalbimi ve ruhumu biliyorsun, niçin beni, zarardan gıda ve felâketten zevk alan bu rezil herife bağladın?

MEPHİSTOPHELES

Bitiriyor musun?

(1) Yılan şekli.

FAUST

Onu kurtar! Yoksa vay haline! En korkunç lânet binlerce yıl süre ile başına yağacak!

MEPHİSTOPHELES

Ben adaletin zincirini çözemem, onun kilitlerini açamam... Onu kurtar diyorsun! Kimdi onu felâkete sürükleyen? Ben mi yoksa sen mi?

FAUST *(Öfkeyle etrafına bakınır.)*

MEPHİSTOPHELES

Yıldırımı mı eline alacaksın? İyi ki o senin gibi sefil fanilere teslim edilmemiş! Masumca karşılık vereni parçalamak, zalimlerin güç durumlarda ferahlanmak için başvurdukları usuldür.

FAUST

Beni oraya götür! O kurtulmalı!

MEPHİSTOPHELES

Ya kendini maruz bıraktığın tehlike? Şunu bil ki, elinden çıkan cinayetin kanı şehirde henüz kurumadı. Öldürülenin mezarı üstünde intikamcı ruhlar uçuşuyor ve katilin geri dönmesini gözlüyorlar.

FAUST

Senden bunu da mı işitecektim? Dünyadaki bütün cinayetlerin ve bütün ölümlerin yükü altında ezilesice canavar! Beni oraya götür ve onu kurtar diyorum sana!

MEPHİSTOPHELES

Seni oraya götüreceğim! Ne yapabileceğimi de söyleyeyim: Yerde ve gökte her kudreti haiz olmadığıma göre (1), ben hapishane bekçisini sersemleştireceğim. Sen de anahtarı aşırır ve onu insan eliyle dışarı çıkartırsın! Ben gözcülük ederim, sihirli atlar hazır olurlar ve sizi kaçırırım. İşte benim yapabileceğim şey budur.

FAUST

Haydi kalk da gidelim!

---

(1) Burada şeytan (Ben yerde ve gökte her kudreti haizim!) diyen İsa'nın bu meşhur sözü ile alay ediyor.

GECE. AÇIK OVA.

Faust — Mephistopheles.

Siyah atlar üstünde, tozu dumana katarak yaklaşırlar.

FAUST

Şunlar orada darağacının etrafında ne diye kaynaşıyorlar?

MEPHİSTOPHELES

Ne iş pişirdiklerini ve ne yaptıklarını ben de bilmiyorum.

FAUST

Bir yukarı, bir aşağı dolaşıp duruyor, ve eğilip doğruluyorlar.

MEPHİSTOPHELES

Bir büyücüler alayı.

FAUST

Bir şeyler ekerek adak adıyorlar.

MEPHİSTOPHELES

Geçelim! Geçelim!

ZİNDAN

FAUST *(Elinde bir deste anahtarla bir fener olduğu halde, küçük bir demir kapının önünde.)*

Beni, çoktan beri unutmuş olduğum bir korku alıyor. İnsanlığın bütün sefaleti üstüme çöküyor. O burada, şu rutubetli duvarın arkasında oturuyor. Halbuki onun cürmü bir kuruntudan başka bir şey değildi!

Yanına gitmekten çekiniyorsun! Onu tekrar görmekten korkuyorsun! Haydi yürü! Senin cesaretsizliğin ölümünü yaklaştırıyor.

(Kilidi yakalar. İçerden bir şarkı işitilir:)

Annem olacak o kaltak (1),
Benim boynumu devirdi!
Babam olacak o alçak,
Her tarafımı kemirdi!
Küçük kız kardeşim hemen,
Kemiklerimi topladı,
Serin bir yerde sakladı,
Ve güzel bir kuş oldum ben.
Hiç durmadan uçuyorum!

(1) Bu şarkı (Machandelboom = Ardıç ağacı) efsanesinden alınmıştır. Orada, öldürülmüş bir çobuk buna benzer bir şarkı söyler. Çocuğunu boğan Margarete de bunu söylüyor!

FAUST *(Kapıyı açarak.)*

Sevgilisinin kendisini dinlediğinin farkında bile değil. Zincirlerin şıkırtısı ve samanların hışırtısı duyuluyor.

(İçeri girer.)

MARGARETE *(Yatağın üstüne kapanarak.)*

Eyvah! Eyvah! Geliyorlar. Ölüm ne acı şey!

FAUST *(Yavaşça.)*

Sus! Sus! Seni kurtarmaya geliyorum.

MARGARETE *(Kendisini onun ayaklarının dibine atarak.)*

Eğer insansan, ıstırabımı hisset.

FAUST

Bağırmaktan, bekçileri uykudan uyandıracaksın!

(Kilitlerini açmak üzere zincirlerini yakalar.)

MARGARETE *(Diz çökmüş bir halde.)*

Cellât, bana böyle hükmetmek yetkisini sana kim verdi! Daha gece yarısından beni almaya geliyorsun. Merhamet et de bırak yaşayayım! Yarın sabah bile bu iş için yeter derecede erken değil mi?

(Ayağa kalkar.)

Henüz o kadar genç, o kadar gencim ki! Halbuki şimdiden ölmem gerekiyor! Hem güzeldim de, ve beni mahveden bu oldu işte. Dostum yakındı, şimdi uzak bulunu-

yor. Parçalanan ve çiçekleri dağılan çelenk (1) yerlerde sürünüyor! Beni koru! Ben sana ne yaptım? Boş yere beni yalvartma, seni ömrümde bir kere bile görmedim ki!

FAUST

Bu acıya dayanabilecek miyim acaba!

MARGARETE

Artık tamamıyle senin hükmün altındaydım. Yalnız bırak beni de, ilkönce şu çocuğu bir daha emzireyim. Onu bütün gece bağrıma bastım. Bana eziyet etmek için onu benden aldılar. Şimdi bir de diyorlar ki, onu ben öldürmüşüm. Hem artık ben hiç bir vakit tekrar neşeli olamam. Aleyhimde şarkılar söylüyorlar! O adamlar hesabına bu çirkin bir şey! Eski bir masal böyle sona erer. Kim onlara bunu ima edin, diyor?

FAUST *(Diz çöker.)*

Bir sevdalı, seni bu acıklı durumdan kurtarmak için, ayaklarına kapanıyor.

MARGARETE *(Onun yanına çöker.)*

Oh, bırak da azizlere yalvarmak için diz çökelim! Bak! Şu basamakların dibinde, kapı eşiğinin altında, cehennem kaynıyor! İblis, korkunç bir öfkeyle, gürültü edip duruyor!

FAUST *(Sesini yükselterek.)*

Gretchen! Gretchen!

(1) Çelenk burada Margarete'nin bekâretinin timsalidir.

MARGARETE *(Dikkat kesilir.)*

Bu benim sevgilimin sesiydi!

(Fırlayarak ayağa kalkar. Zincirler yere düşer.)

*
**

Hani, nerede o? Beni çağırdığını işittim. Artık serbestim! Kimse beni tutmayacak. Onun boynuna atılmak, göğsüne yaslanmak istiyorum! (Gretchen!) diye haykırdı. Kapının eşiğinde duruyordu. Cehennemin uğultu ve gürültüsüyle, şeytanın öfkeli ve alaycı sözleri arasında, o tatlı, o sevgili sesi tanıdım.

FAUST

Ben'im!

MARGARETE

Sen misin! Ah, bunu bir kere daha söyle!

(Onu tutarak.)

Ta kendisi! Hani, bütün o ıstıraplar nerede? O zindan azabı, o zincirlerin acısı ne oldu? Evet sensin! Beni kurtarmaya geldin. Artık kurtuldum!...

Şimdiden, seni ilk defa olarak gördüğüm o sokak, içerisinde Marthe ile birlikte seni beklediğimiz o sevimli bahçe, tekrar gözümün önüne geldi.

FAUST *(Gitmeye yeltenerek.)*

Gel! Benimle beraber gel!

MARGARETE

Ah, biraz dur! Seninle aynı yerde bulunmaktan öyle zevk duyuyorum ki.

(Bunu söylerken ona sokulur.)

FAUST

Çabuk ol! Eğer çabuk olmazsan, bu iş bize pahalıya mal olacak.

MARGARETE

Nasıl? Artık beni öpemüyor musun? Benden bu kadar kısa bir zaman ayrılmakla, öpüşmeyi unuttun mu sevgilim? Senin boynuna sarılırken, neden böyle üzüntü duyuyorum? Halbuki vaktiyle senin sözlerinden, senin bakışlarından, göklerin bütün ışığı içime dolardı, ve sen beni, sanki boğmak istiyormuşsun gibi öperdin.

Öp beni! Yoksa ben seni öperim!

(Ona sarılır.)

Eyvah! Dudakların soğuk ve cansız. Hani senin o sevgin nerede kaldı? Beni ondan yoksul bırakan kimdir?

(Ondan yüzünü çevirir.)

FAUST

Gel! Beni takibet! Cesaretini topla sevgilim! Ben seni bin kat fazla hararetle bağrıma basarım, ancak sen beni takibet! Senden yalnız bunu rica ediyorum!

MARGARETE *(Ona doğru dönerek.)*

Acaba sen misin? Hem de gerçekten sen misin?

FAUST

Evet ben'im! Benimle beraber gel!

MARGARETE

Zincirleri çözüyor ve beni tekrar kucağına alıyorsun. Nasıl oluyor da benden tiksinmiyorsun? Sen kimi kurtardığını biliyor musun sevgilim?

FAUST

Gel! Gel! Gecenin koyu karanlığı artık gevşemeye başlıyor.

MARGARETE

Ben annemi öldürdüm, çocuğumu da boğdum. O hem bana, hem de sana ihsan edilmiş değil miydi? Sana da... Çünkü o sensin! Buna inanır gibi oluyorum. Ver elini bakayım! Bu rüya değil! Senin sevgili elin!... Ay, fakat bu el ıslak! Sil şunu! Bana öyle geliyor ki, bu kana bulanmış. Aman Allahım! Sen ne yaptın! Kılıcını kınına sok, bunu senden rica ediyorum!

FAUST

Artık o geçmiş şeyleri bırak da onlar maziye karışsın. Beni öldürüyorsun.

MARGARETE

Hayır, sen hayatta kalmalısın! Sana mezarları tarif edeceğim. Bunların hemen yarın icabına bakacaksın.

Anneme en iyi yeri ayırırsın, kardeşimi onun hemen yanıbaşında, beni de biraz öteye gömdürürsün. Fakat pek o kadar uzağa değil! Küçüğe gelince, onu göğsümün sağ tarafına yerleştirirsin. Başka hiç kimse benim yanımda yatmayacak!...

Yanına sokulup sana sarılmak, benim için tatlı ve hoş bir mutluluk olacaktı! Fakat bu artık bana nasip olmayacak. Sanki ben sana zorla sokuluyormuşum da, sen de beni geriye itiyormuşsun gibi geliyor bana.

Bununla beraber sen o'sun, ve öyle şefkatle, öyle masumca bakıyorsun ki.

FAUST

Benim o olduğumu hissediyorsan, gelsene!

MARGARETE

Dışarıya mı?

FAUST

Serbest hayata.

MARGARETE

Öyle ya, mademki mezar dışarıda, ölüm de pusuda bekliyor, gelsene!

Ben buradan ebedî dinlenme yerime giderim ve başka bir adım bile atmam...

Sen artık gidiyor musun? Ah Heinrich, keşke seninle beraber gelmek elimde olsaydı!

FAUST

Elindedir! Yeterki sen iste! Kapı açık duruyor.

MARGARETE

Ben gitmemeliyim. Benim için artık hiç bir umut kalmadı. Kaçmak neye yarar ki? Onlar beni güzetliyorlar. Üstelik bir de vicdan azabı çekerek dilenmek o kadar kötü, gurbette sürünmek de, öyle acı bir şey ki! Hem nasıl olsa beni gene yakalayacaklar!

FAUST

Ben senin yanında kalırım.

MARGARETE

Çabuk! Çabuk! Zavallı çocuğumu kurtar! Git! Hep dere boyunca yukarıya doğru uzanan yoldan yürü, küçük köprüyü geçerek ormanın içine dal, sol tarafta, işaret levhasının bulunduğu yerdeki ufak gölün içinden, onu hemen tutup çıkart! O kalkmak istiyor ve hâlâ çırpınıp duruyor. Kurtar onu! Kurtar!

FAUST

Hele düşün bir kere! Yalnız bir adım atmakla serbest olacaksın!

MARGARETE

Hiç olmazsa şu dağı aşmış olsaydık! Orada annem bir taşın üstünde oturuyor... — Tepemde bir soğukluk hissediyorum! — Orada annem bir taşın üstünde oturuyor ve başını sallıyor. O bir işarette bulunmadığı gibi, uyuklamıyor da: Sadece başı ağırlaşmış. Öyle çok uyudu ki, artık uyanmıyor. O, bizim sevinmemiz için uyumuştu. Ne mutlu günlerdi onlar!

FAUST

Böyle yalvarıp yakarmamın hiç bir faydası olmayınca, seni kucağımda götürmeyi göze alıyorum.

MARGARETE

Bırak beni! Hayır, ben zora gelemem! Beni böyle canice yakalama! Biliyorsun ki, vaktiyle senin hatırın için her şeyi yaptım.

FAUST

Şafak söküyor! Sevgilim! Sevgilim!

MARGARETE

Şafak! Evet şafak söküyor! Son günümün ışığı buraya sızıyor! Bu benim düğün günüm olmalıydı! Gretchen'i gelip görmüş olduğunu kimseye söyleme. Benim çelengime yazık oldu! Artık oldu bir kere! Biz birbirimizi tekrar göreceğiz, fakat dansta değil.

Kalabalık üşüşüyor, sesleri duyulmuyor. Meydan ve sokaklar artık onları almıyor. Çan (1) çalınıyor, değnek (2) kırılıyor. Beni nasıl da yakalayıp bağlıyorlar!

Kanlı iskemleye doğru sürüklendim bile. Herkesin ensesinde, benimkine inecek olan baltanın keskinliği, şimdiden bir ürperme husule getiriyor. Dünya mezar gibi sessiz duruyor!

FAUST

Ah keşke ben dünyaya gelmemiş olsaydım!

MEPHİSTOPHELES *(Dışarıda görünür.)*

Yürüyünüz! Yoksa mahvoldunuz. Ye'se kapılmaktan, tereddüde düşmekten ve boş yere çene çalmaktan fayda yoktur! Atlarım titriyorlar, (3) ortalık ağarmaya başladı.

MARGARETE

Şu yerin altından çıkan nedir? Oymuş! O! Kov onu buradan! Bu kutsal yerde o ne arıyor?

Beni istiyor!

---

(1) Mahkûmun hapisten çıktığı andan idam edileceği yere geldiği ana kadar, o devirde hep çan çalınırmış.

(2) İdam kararı okunduktan sonra mahkûmun başında beyaz bir değnek kırılırmış.

(3) Sihirli atlar, gündüz olunca gözden kaybolurlarmış.

FAUST

Sen yaşamalısın!

MARGARETE

Tanrımın Adaleti! Ben kendimi sana teslim ettim!

MEPHİSTOPHELES *(Faust'a.)*

Gel! Gel! Yoksa seni onunla beraber yüzüstü bırakıveririm.

MARGARETE

Ben senin'im, Tanrım! Kurtar beni! Ey melekler! Ey kutsal sürüler, beni korumak için, etrafıma üşüşünüz! Heinrich! Senden tüylerim ürperiyor.

MEPHİSTOPHELES

O cezasını buldu!

BİR SES *(Yukardan.)*

Kurtuldu!

MEPHİSTOPHELES *(Faust'a.)*

Yanıma gel!

(Faust'la birlikte ortadan kaybolur.)

BİR SES *(İçerden, gittikçe kuvvetini kaybederek.)*

Heinrich! Heinrich!

SON